LETO V. ŠT. 3 (197) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 27. JANUARJA 2000

NOVI GLAS®

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA
20/b LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR / 0,77 €

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

MESEC DOBREGA TISKA

V tem času se zaključuje mesec dobrega tiska, saj že dolgo let prav v mesecu januarju obhajamo to praznovanje. Danes govorimo navadno o dobrem tisku, ki seveda temelji na določenih vrednotah. Pred leti smo v januarju praznovali mesec katoliškega tiska in tako tudi širili ta tisk po cerkvah. To se sicer dela tudi danes, čeprav tega vzdevka navadno ne uporabljamo več. Vsi pa vemo, da so tako naš tednik kot izdaje Goriške Mohorjeve družbe ali pa otroška revija Pastirček, kulturna revija Mladika in za beneške Slovence časopis Dom, vsi osnovani na temeljnih vrednotah krščanstva in slovenstva. To je zlasti za naš manjšinski prostor izredno važno, da s tem poudarjamo vlogo slovenske tiskane besede ter načela, ki temu tisku botrujejo.

V Parizu obstaja Dom dobrega tiska (*La Maison de la bonne presse*), ki tudi s svojo veliko tradicijo (omenimo naj samo znani katoliški dnevnik *La Croix* - Križ) odraža francoski kulturni in socialni svet, ki predstavlja katoliški tabor. Pri nas se je podoben tisk začel v prvi polovici 19. stoletja, ko je zlasti naš blaženi škof Anton Martin Slomšek postavil temelje tej tiskani slovenski besedi in je z ustanovitvijo Družbe sv. Mohorja dal trajni pečat naši kulturi. Omenimo naj še njegove *Drobtinice*, kulturno revijo, ki je ob Jeranovi *Zgodnji Danici* odigrala zgodovinsko vlogo v slovenski verski in kulturni zgodovini. In Slomškove besede nam kažejo predvsem iskreno ljubezen do materinega jezika, ki je bil v njegovem času ogrožen po nemških (in nemškutarskih) poskusih, kot je, recimo, v našem času in prostoru pri nas to povzročala italijanska premoč in večina. Tako lepo piše naš svetniški škof: *Med vsemi jeziki mora biti Slovencem najljubši naš materinski jezik.* In prav s tem (kot z znanim rekom *Sv. vera bodi nam luč, materin jezik pa ključ do zveličavne omike)* je vse to najlepše sam dokazal s svojim delom, tudi časnikarskim.

Naš čas ima seveda svoje zahteve in pričakovanja. Smo v letu 2000 in moramo zato tudi mi sami zasledovati tok časa in potrebe naše dobe. Tisk je danes že nekje prerasel v sodobne tehnike (fax, e-mail, internet), vendar pa je še vedno ohranjen tudi v tradicionalni obliki. Vsekakor bo tudi v novem tisočletju naša beseda v taki ali drugačni tehniki ostala to, kar je, in prav na nas vseh je, da k temu pripomoremo.

Slovenski tisk in mediji nasploh danes nadaljujejo slavno tradicijo preteklosti, ki smo jo prej omenili. Časi so seveda drugačni, vrednote pa se ne spremenijo. Zato moramo tudi danes s sodobnimi prijemi med naše ljudi. Naš tisk vsekakor zasluži, da ga vsestransko podpremo in razvijamo. Še posebno danes, ko se prav v tem času bije v Rimu bitka za našo zaščito, ki mora biti tudi zaščita naših sredstev obveščanja ter svobode in demokracije, obenem pa tudi duhovnih vrednot.

Naš slovenski primorski tisk (ki ga imenujemo dobrega v prej omenjenem smislu) se lahko ponaša po tem, da lepo združuje krščansko in nacionalno misel. In to brez kakih pretiravanj tako v verskem kot v narodnem smislu. Tu lahko pritrdimo razmišljanju filozofa Franceta Vebra, ki v svojem delu *Nacionalizem in krščanstvo* že v uvodnem delu išče stičnih točk, ki se v modernem času kažejo pri slovenskem narodu. To je naš mislec lepo uvidel v delu in misli Janeza Evangelista Kreka, ko označuje njegovo osebnost, ki je glasnik "v eni osebi obojega, krščanske in nacionalne misli". Krek je prav "v svojem krščanskem stališču iskal in našel tudi zahtevno utemeljitev svojega posebnega - nacionalnega čutenja in dela".

V tem duhu povezave krščanske in narodne misli torej lahko vidimo danes tudi vlogo in poslanstvo našega dobrega tiska, o katerem je tekla beseda.

ANDREJ BRATUŽ

NOTRANJA POLITIKA V ITALIJI

V OSPREDJU BLIŽNJE VOLITVE

DRAGO LEGIŠA

Nenadna smrt bivšega predsednika vlade in glavnega tajnika Italijanske socialistične stranke (PSI) Bettina Craxija je le za nekaj dni "utišala" politično in strankarsko delovanje v Italiji. Po pogrebu v Tuniziji, kamor se je bil Craxi umaknil in se tako izognil aretaciji zaradi nezakonitega financiranja svoje stranke in korupcije, stranke in strančice nadaljujejo z živahnimi pripravami na deželne volitve, ki bodo 16. aprila. Za sedanjo vladno koalicijo bodo te volitve prva in tudi najhujša preizkušnja, za opozicijo pa prva priložnost, da zada morda odločilen udarec sedanji vladni večini. Ne smemo namreč pozabiti, da bodo na začetku prihodnjega leta državnozborske volitve, na njihov izid pa utegne prav tako odločilno vplivati prav glasovanje sredi letošnjega aprila, saj bo tedaj poklicanih k volilnim žaram kakih 46 milijonov upravičencev.

Pomembna novost aprilskih volitev bo prav gotovo neposredna izvolitev predsednika deželne vlade. Že to samo dejstvo sili posamezne politične sile k sklepanju volilnih zavezništev, kar v sedanjih italijanskih razmerah ni lahka in preprosta zadeva. Čeprav pogosto beremo in poslušamo, kako je padec komunizma pomenil tudi konec ideoloških delitev in razprtij, moramo priznati, da gre dejansko za prazne besede. To najbolj zgovorno dokazuje dejstvo, da je v sedanjem italijanskem parlamentu nad 30 političnih skupin, kolikor jih ni nikdar bilo v obdobju, v katerem so ideologije bile zelo močan in vpliven dejavnik. Na ruševinah krščanskodemokratske in socialistične stranke je nastala kopica strank in strančic, kar v dobršni meri velja tudi za nekdanjo KPI, ki ima danes vsaj tri politično organizirane naslednike.

V političnem in strankarskem pogledu v tem trenutku še najbolj pade v oči odločno prizadevanje Berlusconijevega *Pola svobočin*, da bi na svojo stran pritegnil čimveč sredinsko usmerjenih sil in tudi Bossijevo Severno ligo (kar je pomembno zlasti na severu države). Na obeh prizadetih straneh odkrito priznavajo, da potekajo pogovori, ki naj bi omogočili skupni nastop ne le na deželnih, ampak tudi na političnih volitvah. Bivši notranji minister iz vrst Severne Lige Maroni je izjavil, da bo skupni volilni nastop odvisen od predhodnega programskega sporazuma, pri čemer naj bi imelo odločilno vlogo vprašanje federalno urejene države. Se je Severna liga s tem že odpovedala odcepitvi Severa od Juga, ki je bila dejansko ena temeljnih postavk njene politike?

STRAN 2

STIPE MESIĆ PREJEL NAJVEČ GLASOV

HRVAŠKI PREDSEDNIK BO IZVOLJEN V DRUGEM KROGU

Na predsedniških volitvah na Hrvaškem noben kandidat ni prejel predpisane večine, zato bodo 7. februarja ožje volitve, na katerih bodo volilci izbirali med kandidatoma, ki sta v ponedeljek prejela največ glasov. Po predvidevanjih je največ glasov prejel kandidat Hrvaške ljudske stranke Stipe Mesić, ki je zbral dobrih 41% glasov, kandidat Socialdemokratske in Socialliberalne stranke Dražen Budiša pa kakih 28% glasov. Dosedanji zunanji minister Mate Granič, ki je bil kandidat še do pred kratkim vladajoče stranke HDZ (Hrvatska demokratska skupnost) je dobil le 21% glasov in je zato izpadel iz igre, kar velja tudi za ostalih šest kandidatov. Predsedniških volitev se je udeležilo kakih 64% upravičencev, kar je po mnenju opazovalcev kar zadovoljivo število glede na izredno slabe vremenske razmere, saj je v marsikaterem kraju zapadlo veliko snega, tako da je marsikateri volilni upravičenec ostal doma.

Medtem se pričakuje, da bo predsednik hrvaškega parlamenta Pavletić tudi uradno poveril Ivici Račanu, ki je po političnem prepričanju socialdemokrat in je na koalicijski listi prejel največ glasov, mandat za sestavo nove vlade. S smrtjo Franja Tudjmana in z zmago Ivice Račana na državnozborskih volitvah se je končalo dolgo obdobje prevlade Hrvatske demokratske skupnosti (HDZ), s čimer se tudi po splošnem prepričanju začenja novo politično obdobje, v katerem naj bi mlada hrvaška država postopno vstopala v Evropsko zvezo.

ŠOLA, PUNČICA NAŠEGA OČESA

Ko bodo naši bralci dobili v roke to številko Novega glasa, bo rok za vpis otrok v prve razrede osnovnih šol in vrtcev takorekoč že potekel. Kljub temu smo bili v uredništvu mnenja, da moramo vprašanju vpisovanja otrok v šolo posvetiti v našem časniku še nekaj prostora, saj smo globoko prepričani, da je vprašanje naše šole naravnost življenjskega pomena za sam obstoj in za nadaljnjo vsestransko rast naše slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Res je sicer, da je pomenil začetek vsakega novega šolskega leta, od prvih povojnih let do danes, za našo narodno manjšino hudo preizkušnjo. Zlasti starši v mestih so bili pod vplivom Slovencem praviloma neprijaznega (pogosto celo sovražnega) okolja, poleg tega je znano, da so na nekaterih delovnih mestih vodilni vtikali nosove tudi v takšne zadeve, kot je vpis v šolo. Z leti se je stanje v tem pogledu izboljšalo, kar zadeva otroke iz obeh omenjenih mest, gotovo pa se je poslabšalo na podeželju, ki je v marsikaterem pogledu izgubilo svoj izključno slovenski narodni značaj. To pa negativno vpliva tudi na vprašanje, ki je predmet tega razmišljanja.

Toda dejavnik, ki še najbolj vpliva na stanje na naših slovenskih šolah v zamejstvu, je upadanje rojstev. Družin s kopico otrok dejansko ni več ali so izjema. V tem pogledu pridno hodimo vštric z državo, v kateri živimo, saj je znana tudi po tem, da ima svetovni višek, kar zadeva upadanje rojstev. Prav je zato, da izkoristimo tudi priložnost vpisovanja otrok v šolo in odločno poudarimo, kako bi morali mladi pokazati mnogo več volje do življenja, ne pa podleči raznim strahovom in bojaznim, ki so dejansko posledica sebičnosti, ali pa se predajati le uživaštvu. STRAN 2

DRAGO LEGIŠA

VSEBINA

02 Janez Povše
ZA HUMANITARNO POMOČ...

03 Matjaž Rustja / intervju
PETER VERRI

03 Iznajdljivi gams
LISTINA ZA PRAVNI OBSTOJ SZSO

05 pogovor
JASLIČAR ZDENKO ŠTRUKELJ

06 Majda Artač Sturman
GUTENBERGOV ROJSTNI DAN

07 Danijel Devetak
ZADNJI BACH

08 Ivan Žerjal
V DSI PREDSTAVITEV CAPUDROVE KNJIGE

10 Harjet Dornik
DNEVI USMERJANJA ZA NIŽJEŠOLCE

12 Erika Jazbar
NOVOLETNO SREČANJE V KOBARIDU

14 Mara Petaros
DAVČNE NOVOSTI ZA KMETE

15 Igor Cotič
IZREDNO USPEŠNO ODBOJKARSKO KOLO

NAROČNINE 2000

ENOLETNA ZA ITALIJO IN SLOVENIJO 70.000 LIR
ENOLETNA ZA TUJINO 110.000 LIR
ENOLETNA PO LETALSKI POŠTI 140.000 LIR

NAŠIM NAROČNIKOM PRIPOROČAMO, NAJ ČIMPREJ PORAVNAJO NAROČNINE IN TUDI PRIDOBIJO NOVE NAROČNIKE.

SVET OKROG NAS

S 1. STRANI

ŠOLA...

Prvi pogoj za gotovo prihodnost naše slovenske šole v Italiji je zdrav pogled na življenje in zaupanje v Božjo previdnost, komur je seveda dana milost vere.

Zelo pomemben in v marsičem celo odločilen dejavnik so v šoli učitelji, vzgojitelji torej. Vsakdo izmed nas je iz svojih šolskih let gotovo ohranil spomin na kakega svojega učitelja ali profesorja in mu je hvaležen za to, kar mu je "dal". Radi bi slišali tudi od svojih sinov in hčera ali od svojih vnukov in vnukinj besedo priznanja in hvaležnosti na račun njihovih učiteljev in profesorjev, saj bi to slednjim gotovo odtehtalo še tako visoko odlikovanje.

Prvi pogoj pa je, da je učitelj ali profesor ne le strokovno usposobljen, temveč da je tudi in predvsem vzgojitelj. To gotovo ni, kdor sam ne spoštuje ustanove, ki mu daje kruh, in lastnega sina ali hčer ima v italijanski šoli. Poznamo tudi nekaj takih primerov, ki za naše pojme pomenijo pravi pravcati škandal.

Razmere so se pri nas tako globoko spremenile, da imamo vedno več mešanih zakonov. Zato nastane za prizadete starše kočljiv problem, v katero šolo naj vpišejo svojega otroka. Za pametne ljudi, za take, ki gledajo naprej, je po našem izbira dejansko preprosta: prizadeti gotovo ne bodo zgrešili, če bodo svojega otroka vpisali v slovensko šolo, saj ima ta vrsto velikih prednosti pred italijansko, če pomislimo le na spekter informacij, ki se v naši šoli ne da niti primerjati s tistim v italijanski šoli. Prizadeti starši naj le pomislijo na ta aspekt vprašanja, pa bo njihova odločitev preprosta.

Poznamo tudi nekaj primerov, ko so italijanski starši svojega otroka kratkomalo vpisali v slovensko šolo, pri čemer velja omeniti, da gre predvsem za izobražence iz vrst svobodnih poklicev. Tudi zato imajo naši šolniki še večje odgovornosti, kar zadeva vzgojiteljske naloge in dolžnosti.

Našo šolo moramo čuvati kot punčico svojega očesa! To ni fraza, temveč za našo varno prihodnost imperativ.

NOVOLETNO SREČANJE SSk

ZA ČIMBOLJ POPOLNO ZAŠČITO

Dne 21. t.m. je v restavraciji Sardoč v Prečniku potekal tradicionalni novoletni sprejem Slovenske skupnosti. Srečanja, ki ga je obogatil nastop moškega zbora Fantje izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja, se je udeležilo veliko število pripadnikov SSk in uglednih gostov iz matice in zamejstva. Prisotne je pozdravil deželni predsednik SSk Bernard Špacapan, medtem ko je imel uradni nagovor deželni tajnik stranke Andrej Berdon. Le-ta je podal oceno SSk o preteklem letu 1999 s posebnim ozirom na razpravo o zaščitnem zakonu za slovensko manjšino v Italiji, ki je v postopku v italijanski poslanski zbornici. SSk je zaskrbljena zaradi zamud pri sprejemanju zakona, ki lahko ta postopek ogrozijo. Slovenci v Italiji se tudi ne moremo zadovoljiti s pravkar sprejetim okvirnim zakonom za zaščito manjšin na italijanskem polotoku, saj status slovenske manjšine ne more biti enak tistemu, ki ga imajo druge manjšine. Berdon se je zavzel za čimbolj popoln zaščitni zakon za Slovence v Italiji in podčrtal predvsem pomen konkretnega uresničevanja zakonskih norm. Zato slovenske stranke Masellijev osnutek t.i. "ohlapne zaščite" ne prepričuje, poleg tega se SSk zavzema za vključitev v zaščito seznama vseh 35 občin v Furlaniji-Julijski krajini, kjer je zgodovinsko prisotna slovenska manjšina. Berdon je še podčrtal prizadevanja SSk za izboljšanje zakonskega osnutka, ki so prinesla določene rezultate, in obsodil tezo, po kateri zaščita ni potrebna. Ta, je dejal, je znak malodušja, ne pa poštene in čiste slovenske misli. Ravno tej misli mora SSk dati politično vsebino.

Predsednik komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Marijan Schiffrer je podčrtal pomen tega, da Slovenci v Italiji na zunaj nastopajo enotno. Pozitivno je ocenil dejstvo, da je slovenska manjšina dosegla sožitje med komponentami, ki je Sloveniji lahko samo v zgled. Slovenija pa se je dolžna povezati z manjšino tudi na gospodarskem področju, v smislu resolucije o gospodarski podpori, ki jo je pred časom sprejel slovenski državni zbor. Do take povezave ni še prišlo, vendar, je ugotovil Schiffrer, je v Sloveniji začela rasti zavest, da se slovenstvo ne konča na mejah slovenske države.

IŽ

FOTO KROMA

OPOZORILO SSO

ZAMUDE IN ZAVIRANJA

V sredo preteklega tedna je zasedal v Devinu deželni svet Sveta slovenskih organizacij. Predstavniki pridruženih članic in ustanov so ugotavljali, da manjšina živi v stalni napetosti zaradi zaščitnega zakona, ki še naprej zamuja, s čimer odgovorni državni in politični krogi dokazujejo, da je zanje manjšinsko vprašanje obrobno in zanemarljivo. Nekateri znaki kažejo, piše v tiskovnem sporočilu, da gre celo za načrtno zaviranje. Tako lahko razumemo stališča, ki jih je iznesel državni pravdnik Pasquariello ob odprtju sodnega leta v Trstu, ki je, nepoklican, izrekel pomisleke proti uvajanju dvojezičnosti v sodstvu. Tudi deželna uprava postavlja vse mogoče zapreke za redno izplačevanje prispevkov slovenskim ustanovam in društvom. Zamude, ki gredo v leta in hromijo redno delovanje društev, je treba med drugim pripisati tudi kroničnemu pomanjkanju osebja s potrebnim znanjem slovenščine. Celo uradi, ki imajo opravka izključno s slovensko problematiko, so brez slovenskega osebja. Takemu stanju je treba narediti konec. Slovenska javnost pričakuje, da bodo njeni predstavniki odločno posredovali na pristojnih mestih.

S 1. STRANI

V OSPREDJU...

Novost predstavlja tudi ravnanje bivšega predsednika republike Cossige. Znano je namreč, da je ob krizi Prodijeve vlade prav Cossiga s pomočjo svojih političnih prijateljev, ki so bili obrnili hrbet Berlusconiju, predlagal in tudi dosegel, da je voditelj Levih demokratov D'Alema postal predsednik vlade. Italijanska notranja politika ostaja zato čedalje bolj zagonetna in je dejansko nemogoče predvideti njen razplet.

Vsekakor žal drži, da se politiki zlasti v tem trenutku bolj zanimajo za svoje stolčke in zanemarjajo probleme, ki žulijo preprostega državljana. Nič čudnega ni, če slednji v vedno večjem številu na dan volitev ostajajo doma.

V PARLAMENTU

NOV ZAPLET Z ZAŠČITNIM ZAKONOM

V petek, 21. t.m., se je v poslanski zbornici v Rimu nadaljevala razprava o zakonskem predlogu za zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji. Nastopili so poročevalec Maselli, tržaški poslanec Nacionalnega zavezništva Menia in ministrica za deželne zadeve Katia Bellillo. Slednja je v bistvu odgovarjala poslancu Menii, ki je trdil, da je zakonski predlog protiustaven in tudi nepotreben. Ker je Menia sprožil vprašanje ustavnosti zakonskega predloga, je nastal nov zaplet in bo morala vladna večina zato zastaviti vse sile, da se odpravi nova ovira. Če bi se namreč zgodilo, da predlog tržaškega poslanca ne bi bil zavrnjen, bi usoda zakonskega predloga dejansko bila zapečatena in bi naša manjšina po vsej verjetnosti v tej zakonodajni dobi spet ostala praznih rok. Zdaj še ni jasno, kdaj bo poslanska zbornica nadaljevala z razpravo o zakonskem predlogu oz. se izrekla o njegovi ustavnosti.

■ **SPREJEM PRI PREDSEDNIKU REPUBLIKE**

Ko je naš časnik že bil na tem, da gre v stroj, nam je bilo iz Rima potrjeno, da je predsednik republike Carlo Azeglio Ciampi sprejel odposlanstvo slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Odposlanstvo so sestavljali Sergij Pahor, Rudi Pavšič, Miloš Budin, Igor Canciani, Bruna Zorzini Spetič, Bernard Špacapan, Jole Namor in Giorgio Banchig. Slednja sta v imenu celotne delegacije gostitelju poročala o stanju naše narodne manjšine, o njenih zahtevah ter pričakovanjih predvsem v zvezi z zakonsko zaščito. Pogovor je trajal 45 minut. Odposlanstvo je spremljal senator Mitja Volčič.

■ **HELMUTH KOHL IN TEŽAVE V CDU**

Osrednje vodstvo nemške krščanskodemokratske stranke (CDU) je sklenilo, da ne bo prijavilo svojega bivšega predsednika in kanclerja Kohla sodišču in ga tudi ne bo pozvalo, naj izstopi iz stranke, čeprav je natančna preiskava strankinih blagajniških knjig ugotovila, da je od leta 1989 do leta 1998 stranka prejela kakih 12 milijard lir od neznanih darovalcev. Strankino vodstvo je zaskrbljeno zaradi morebitnih posledic takšnega nezakonitega stanja.

ZVEZA SLOVENSKIH KULTURNIH DRUŠTEV
SLOVENSKA PROSVETA
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Dan slovenske kulture

TRST, KULTURNI DOM
*Nedelja, **6. februarja 2000**, ob 17. uri*

GORICA, KULTURNI DOM
*Torek, **8. februarja 2000**, ob 20.30*

POVEJMO NAGLAS — JANEZ POVŠE

ZA HUMANITARNO POMOČ V VSAKEM PRIMERU

Ob razkritju nepravilnosti v zvezi z upravljanjem humanitarne pomoči, namenjene Albaniji pod naslovom Mavrica, velja prav gotovo osvetliti dvoje stvari. Prva se nanaša na prve objavljene sume pred meseci, zaradi česar so se pojavili zelo močni ugovori. Ugovori namreč, zakaj sploh dati v javnost podatke o možnih zlorabah humanitarne pomoči. Takšne novice bi utegnile ljudi odvrniti od dajanja pomoči, češ saj darovi sploh ne pridejo do tistih, ki jih krvavo potrebujejo. Končajo v žepih te ali one mafije, lahko tudi državnih uprav. Človek se ob tem vpraša, zakaj ne bi smeli javnosti obvestiti o nezakonitih postopkih. Kaj ni v tem skrita miselnost, po kateri ljudje verjamejo le nekakšnim idealiziranim institucijam in to potem, ko je bilo razkritih toliko večjih zlorab na še višjih ravneh? In nadalje, kaj naj bi se v človeku res izničil čut za sočloveka že v trenutku, ko bi ugotovil, da je del njegovih darov odtekel v zasebne žepe tistih, ki so se okoristili na račun nesrečnih? Prikrivanje nepravilnosti slej ko prej ni pravilna smer, v vsakem primeru obravnava javnost kot množico, ki ni zmožna zrele presoje.

Na vsak način je prav, da se nepravilnosti razkrijejo, še bolj prav pa je, da vzpostavimo trdnejša načela za naša humanitarna dejanja. To so že sama po sebi vrednota, saj človeško gradijo darovalca in po možnosti pomagajo ljudem v stiski. Humanitarna dejanja so še kako potrebna in nujna. Nujna za ljudi v stiski oziroma nerazvite, nujna za ves razviti svet, ki z dobrodelnostjo pridobiva prepričljivo verodostojnost. Živimo pač v času, ko so humanitarna dejanja z zelo majhnimi črkami zapisana v programih političnih strank oziroma v njih niso zapisana. Živimo v času, ko je naša humanitarna pripravljenost izjemno pičlo uresničena v državnih proračunih, kjer bi že en sam odstotek lahko pomenil tudi tisoč milijard lir. Pogostoma se pritožujemo, da smo postali žrtve t.i. potrošniške družbe, ki nas zasužnjuje z vedno novimi materialnimi pridobitvami. Pritožujemo se nad utesnjenostjo v potrošniška pravila, več kot toliko pa iz njihovega začaranega kroga ne moremo izstopiti. In res potrošniška družba ne bo presežena, preden se ne bomo zares in z dejanji spomnili lačnih in revnih, obolelih in tistih, nad katerimi se je zneslo vojno uničenje, preden se torej ne bomo zares opredelili za humanitarno dejavnost. In čut za to dejavnost ne bi smel biti odvisen od te ali one nepravilnosti, ki z našimi darovi upravlja. Humanitarni čut je v resnici mnogo trdnejši, saj je edini smerokaz za izhod iz klešč potrošniške družbe. Humanitarnost dandanes povezuje le čuteče posameznike, nekega dne pa se bo lahko preobrazila v skupno voljo vseh, v proračunski dar vseh državljanov, v dar celotne države.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000, INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / PETER VERRI

KREPOST ROJANSKEGA KRPANA JE VZTRAJNOST

MATJAŽ RUSTJA

Predsednik društva Peter Verri, 17-letni Rojančan, se nam je takole predstavil.

Obiskujem 3. razred DTTZ Žiga Zois. Navdušujeta me zgodovina in časnikarstvo. Do pred kratkim sem se ukvarjal s košarko, pri kateri sem bil vse prej kot uspešen igralec. V svetu košarke sem ostal kot poročevalec Jadranovih tekem za Radio Opčine. Sodelujem pa tudi pri Radiu Trst A.

V decembru, torej pred mesecem dni, ste ustanovili v Rojanu društvo, ki zbuja pozornost že z imenom.

Res je. Nedvomno je "Krpan" originalno ime, vendar ustrezno, kajti v Rojanu res potrebujemo nekega Krpana, ki bi povzdignil narodno zavest vseh Rojančanov.

Kateri pa so bili vzgibi, ki so privedli mlade, še nepolnoletne fante, da ustanovijo kulturno in športno društvo? Kateri Brdavs ogroža Rojan?

Ustanovitev društva smo načrtovali že nekaj časa, saj se nismo sprijaznili z dejstvom, da se zabrišejo vsi sledovi nekoč čisto slovenskega Rojana, vasi in pozneje predmestja, ki je dihalo v slovenski kulturi in narodnem ponosu. Čakali smo le na pravi trenutek, ki naj bi napočil, ko bi bili vsaj polnoletni. Ukinitev osnovne šole in vest, da bo tudi nižja srednja šola letos zaprta, sta ta trenutek anticipirali.

Kako in kdaj je potekal prvi sestanek?

Prvič smo se sestali 1. novembra lani in bili smo samo v treh: podpredsednik, tajnik in jaz. Ko se danes spominjam tistega trenutka, se kar nasmehnem. Imel sem že določene ideje, prijatelja pa mi nista verjela. Komaj po temeljitem pogovoru smo prišli do zaključka, da ustanovimo društvo. Najprej smo prešteli, koliko Slovencev živi v Rojanu, in ker se nam je to število zdelo zadovoljivo, smo sklenili, da gremo v to "pustolovščino" in da se bomo srečevali enkrat tedensko. V Rojanu je približno 6.000 prebivalcev, od teh kakih 300 Slovencev.

"Nič se ne bojte," pravi Krpan, "kako ga bom in s čim ga bom, to je moja skrb. Ne bojim se ne meča ne sulice ne drugega velikanovega orožja, ki vsemu še imena ne vem, če ga ima kaj veliko na sebi." Tako je po Levstiku govoril prebrisani Martin Krpan, ki se je prav dobro zavedal svojih sposobnosti in ni zaupal svojega življenjskega boja nobenemu dunajskemu ministru. Sam si je izdelal orožje, mesarico in kij iz lipovine, in na trdni domači kobili je v dvoboju premagal sovražnika. Martin Krpan je preprost človek, prepojen z ljudsko modrostjo in razsodnostjo, s temeljnimi načeli življenja, ki mu tako nikoli ne obrne hrbta. Po tistem daljnem letu 1858, ko je Martin Krpan prešel iz narodne zavesti v tiskano besedo, ga danes srečujemo v Rojanu, na obronkih mesta Trst, kjer se rojevajo Krpanove misli v novonastalem društvu. Leto 1999 se je že skoraj srečalo z Jubilejnim letom, ko je v Marijinem domu v Rojanu polna dvorana "vaščanov", prijateljev in radovednežev zadovoljno pozdravila novoustanovljeno Športno - kulturno društvo *Rojanski Krpan*. Ni nam znano, koliko je bil star Martin Krpan z Vrha od Svete Trojice, ko je šel na Dunaj, zagotovo pa vemo, da so vsi odborniki Rojanskega Krpana še nepolnoletni fantje. Že zaradi drznosti dejanja, poguma in odločnosti bi jim Martin krepko stisnil roko.

FOTO KROMA

Katere težave ste srečevali na poti ustanavljanja društva in kje ste iskali opore?

Sprva opor nismo iskali ali potrebovali, ker nismo srečali nobene težave. Kaj kmalu pa smo naleteli na nekaj težav, ki smo jih vseeno premostili brez večjih pomoči. Zato smo v odboru še toliko bolj ponosni, ker smo vse, kar smo do danes naredili, opravili večinoma sami. Pri drugih nismo iskali pomoči, ampak le spodbudo. Ne vem, če smo bili pri tem preveč samozavestni ali mladostniško zagnani. Mogoče smo se tudi bali poiskati pomoči pri drugih, zdelo pa se nam je tudi krivično, da bi k društvu pristopili ljudje, ki niso naredili nič v vseh teh letih.

Kakšne občutke daje ustanavljanje društva?

Posebnih občutkov še nimam. Mislim, da se moramo šele zavedati, kaj smo naredili. Vsekakor pa smo storili nekaj pomembnega.

Rojan včeraj in danes.

Ob takem vprašanju me spreleti cela vrsta občutkov. Še največ pa je jeze, ker se ne morem sprijazniti z dejstvom, da živim v danes italijanski mestni četrti, ki pa je bila še pred nekaj desetletji slovenska. Nekoč je bil Rojan kulturno in politično središče Slovencev v Trstu. Mrgolelo je kulturnih društev, prireditev... Imeli smo ljudsko šolo leta 1862, čitalnico leta 1868, v 20. stoletju pa pevski zbor, ki se je pozneje razširil v društvo Zarja, pa še društvo Zora. Ne pozabimo na Marijino družbo, ki je bila edina organizacija, ki se je obnovila po drugi svetovni vojni. Kar pa je danes ostalo slovenskega, lahko preštejemo na prste ene roke: nižja srednja šola (letos še zadnjič), cerkveni obredi in redkokdaj kak koncert. Jezen sem zaradi tega, ker menim, da se nihče ni kaj več potrudil, da bi se v Rojanu ohranilo in cvetelo slovenstvo. Kdor pa se je trudil v tej smeri, je storil to napako, da ni vabil zraven še drugih...

Prva društvena pobuda (19. decembra lani) je bila prireditev, ali bolje rečeno, ustanovno srečanje Rojanskega Krpana, ki je takrat sklenil, da bo natovoril sol na kobilo in šel v svet...

Morala je biti le ustanovna prireditev z imenom *Dobrodošel Krpan*. Spremenila pa se je v pravo slovesnost. Predvidevali smo namreč le kako kratko novico o naši pobudi, medtem ko je okoli slednje zavladalo široko zanimanje. O našem društvu so poročali tisk, radio in televizija, na sami prireditvi pa se je zbralo več kot 150 ljudi, kar je seveda še najbolj pomembno. Prireditev je dobro uspela, k temu sta še najbolj prispevala slavnostna govora kateheta Stanka Zorka in bivšega ravnatelja nižje srednje šole Pina Pečenka. Oba govora sta bila res spodbudna. G. Zorko je poudaril, da moramo biti vsi združeni, če smo verni ali ne. Prof. Pečenko pa je dejal, da politika nas ne sme ločevati, najprej smo Slovenci brez kakih izmov.

Bi nam predstavil odbor društva?

Rade volje, saj so večkrat krivično postavljali v ospredje le mene, ne zavedajoč se, da sem jaz le "icebergova špica". Naš odbor sestavlja pet mladih: poleg podpisanega še koordinator Rajko Dolhar, blagajnik Luka Peric, tajnik Matej Rebula in še podpredsednik Niko Štokelj. Slednji je najstarejši med nami, kljub temu pa bo šele letos dopolnil 18 let. Najmlajši ima 15 let. Vsi so "zlati" fantje. Vsakemu predsedniku društev želim, da bi imel take pomočnike. Mislim, da je odlika našega odbora prijateljstvo in prijetno vzdušje, ki ga imamo na sestankih. Naš sedež je v ambulanti dr. Štoklja v Rojanu.

Kaj pa odziv Rojana in širše skupnosti ob rojstvu novega zamejskega društva?

Kot sem že prej omenil, je širša javnost veliko poročala o nas. Še najbolj pa nas je zanimal odziv Rojančanov. Najprej smo bili v strahu, da Rojančane ne zanima naša pobuda, po ustanovitveni prireditvi pa se je izkazalo ravno obratno. V dokaz naj omenim le uspešen podatek, da bomo v kratkem prejeli vpis stotega člana oz. članice. Tudi odkritih kritik v obraz nismo doživeli, podobne govorice so nam prišle le na uho.

Kako so sprejeli to pobudo tvoji starši, prijatelji in sošolci, tisti torej, ki so ti najbližje?

Starši so bili navdušeni, morda še preveč. Celo moj oče, ki izhaja iz italijanske družine, se je z mladostniškim navdušenjem in zagnanostjo udeležil priprav na slovesno ustanovitev društva. Sošolcev pa (z izjemo nekaterih) moja nova dejavnost ni zanimala. Prepričani so, da mi je Rojan "udaril v glavo". (Včasih se z njimi popolnoma strinjam.) Nekateri prijatelji pa so bili navdušeni, še posebno Igor Pison, ki je sprejel naše vabilo in se udeležil prireditve v vlogi napovedovalca. Res se mu moramo zahvaliti, saj je prišel v Rojan iz Boršta in je svojo nalogo opravil odlično.

Ustanovitev društva je za vami, pred vami pa je morda še najtežje: redno in, kolikor je mogoče, uspešno delovanje. Kaj trenutno pripravljate in v katere okvire postavljate svoje delovanje? Krpan je na Dunaju izbiral orožje za boj proti Brdavsu - katerega ste si vi izbrali?

Februarja bomo priredili Prešernovo proslavo. Častni gost bo pisatelj in profesor Boris Pahor, ki je svoji edini slovenski šolski leti opravil ravno v Rojanu. Sodelovali pa bodo še nekateri mladi perspektivni gledališki igralci in glasbeni umetniki, mačkoljanski pevski zbor in tudi zadnji dijaki rojanske srednje šole. Načrtujemo pa še vrsto pobud, ki pa jih bomo sproti razkrili. Kar se orožja tiče, smo si ga že izbrali, to je vztrajnost.

STRAN 6

OBČNI ZBOR SLOVENSKE ZAMEJSKE SKAVTSKE ORGANIZACIJE

LISTINA ZA PRAVNI OBSTOJ VZGOJNE ORGANIZACIJE

V nedeljo, 16. t.m., je bil za slovenske zamejske skavte pomemben dan. V župnijski dvorani v Nabrežini je namreč potekal deželni občni zbor Slovenske zamejske skavtske organizacije, ki ima velike zasluge pri vzgoji mladih. To je bil že drugi uradni občni zbor, ki si je zadal kot glavno nalogo sprejetje ustanovne listine. Z le-to se goriški in tržaški slovenski zamejski skavtje tudi uradno - s pravno veljavo - združijo v eno organizacijo z imenom SZSO. Pred tem dejanjem je seveda SZSO že obstajala in se delila v dva pokrajinska dela (tržaški od leta 1951, goriški od leta 1964). Toda na deželni ravni ni imela organizacija pravne registracije, čeprav sta se pokrajinska dela neformalno združila že leta 1976 in smo vedno govorili kot o eni organizaciji. S to ustanovno listino pa bo SZSO pravno obstajala kot deželna organizacija, ki združuje skavte s Tržaškega (s kratico SZSO-TS) in skavte z Goriškega (s kratico SZSO-GO).

Pred deželnim občnim zborom sta oba dela organizacije imela še svojega pokrajinskega, na katerem je v glavnem tekla beseda o proračunih in obračunih ter programih delovanja. Deželni občni zbor se je tako začel ob enajstih z izvolitvijo predsedstva občnega zbora, ki sta ga sestavljala deželni načelnik Martin Sosič (Vztrajni galeb) in zapisničarka Dunja Fabjan (Kreativna panda). Na vabilo predsednika je v imenu deželnih načelnikov SZSO spregovorila načelnica Erika Černic (Modra mravlja). V svojem nastopu, v katerem je zaobjela zgodovinski pregled zamejskega skavtizma, ki se s pravno registracijo ozira v prihodnost, se je zaustavila predvsem na delovanju deželnega vodstva - le-to je bilo izvoljeno septembra - in poudarila vlogo tega vodstva. Načela je še teme o metodološkem usposabljanju voditeljev in o odnosih z ostalimi organizacijami (v glavnem z italijanskimi skavti - AGESCI in slovenskimi iz matične države - ZSKSS), predstavniki katerih so bili prisotni v dvorani.

Sledili so pozdravi gostov. Najprej je spregovoril Flavio de Marchi, predstavnik italijanske skavtske organizacije AGESCI, nato načelnik Primorske regije Združenja slovenskih katoliških skavtov in skavtinj Bogdan Magajna, ki je prebral tudi pozdrave poverjenice za program pri ZSKSS Marjalize Fajdiga (Tihe vode). Nadalje je svoje pozdrave in voščila izrazila Živka Persič, starosta tabornikov Rodu Modrega vala, ob koncu pa je še na kratko spregovoril Sergij Pahor, predsednik Sveta slovenskih organizacij.

V uradnem delu občnega zbora je bil na dnevnem redu sprejem ustanovne listine SZSO. Po daljši razpravi, v katero sta posegala v glavnem Mitja Ozbič (Vztrajni bober) in Mauro Leban (Močni bober), o vseh pravnih vidikih, ki bodo odslej obvezovali organizacijo, so voditelji soglasno sprejeli ustanovno listino, ki uradno določa obstoj Slovenske zamejske skavtske organizacije na deželni ravni. Nato je tajnik SZSO Andrej Maver (Mirni jelen) podal tajniško poročilo, ki je obravnavalo v glavnem obračun in proračun. Z volitvami so ju člani občnega zbora odobrili. Ob koncu pa je Niko Tul (Glasbeni kobra) predstavil možnost in že stvaren načrt, da bi SZSO uresničila lastno spletno stran na svetovnem omrežju internet in se tako dala vštric s težnjami sodobne družbe. Nakar je Andreja Semolič Valič (Skrbna puma, načelnica Primorske regije ZSKSS) povabila zamejske voditelje na t.i. *Prebujanje*; to so duhovne vaje za voditelje, ki jih prirejajo skavti iz Slovenije. Gorazd Bajc (Športni kormoran) je povedal o pripravah podobnih duhovnih vaj v okviru SZSO.

S tem je bil osrednji del občnega zbora sklenjen. Udeleženci so se nato odpeljali do cerkve v Cerovljah, kjer je duhovni asistent SZSO in nabrežinski župnik Bogomil Brecelj daroval sveto mašo, med katero je deželno vodstvo prvič in s simbolnim obredom imenovalo zamejske skavtske voditelje (prej je imenovanje podeljevalo pokrajinsko vodstvo). Vsak voditelj je kleče pred križem in skavtsko zastavo podpisal zavezo, da bo vzgajal v duhu treh temeljnih izbir (krščanske, skavtske in družbeno politične) ter v duhu vrednot slovenstva, krščanstva in demokracije. Nato je prejel od deželnih načelnikov znamenji svojega voditeljstva, piščalko in potrdilo o imenovanju. Po maši se je pisana in številna skavtska druščina zbrala v osnovni šoli v Cerovljah, kjer je ob družabnosti in običajni dobri volji že kovala načrte za nadaljnje delovanje Slovenske zamejske skavtske organizacije.

IZNAJDLJIVI GAMS

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

4. NAVADNA NEDELJA, NEDELJA SLOVENSKEGA KATOLIŠKEGA TISKA IN SV. PISMA

"Obudil jim bom preroka" (5 Mz 18, 15-20)
"Vriskajte Gospodu" (Ps 95)
"Pošteno in nemoteno služiti Gospodu" (1 Kor 7, 32-35)
"Celo nečistim duhovom ukazuje" (Mr 1, 21-28)

Evangelist Marko nam prikaže Jezusa, ki ga Duh takoj po krstu odvede v puščavo zato, da začne delo odrešenja. Najprej zdravi vidno stvarstvo, ki deli trpljenje s človekom. Jezus se sooči z lakoto in mrazom, pozneje se bo soočal z boleznijo, ogroženostjo, z nasiljem, strahom in tesnobo, s smrtjo. Prenese skušnjavo, začne boj z grehom. Ker "Plačilo za greh je namreč smrt" (Rim 6, 23). On pa je ljubitelj življenja (Mdr 11, 26). Začne torej spravo med živalmi, zverinami, rastlinjem in človekom (prim. Oz 2, 20-25; Iz 11, 4-8; 56, 25).

"Bog je (namreč) rekel: »Bodi svetloba!« ... Naredimo človeka po svoji podobi ... Gospoduje naj ..." (1 Mz 1, 3; 1, 26). Jezus govori v Očetovem imenu, je njegova Beseda, ki ustvarja vse novo, "da bi s smrtjo onemogočil tistega, ki je imel smrtonosno oblast, to je hudiča, in odrešil tiste, ki jih je strah pred smrtjo vse življenje vklepal v sužnost" (Heb 2, 14-15).

Satan, skušnjavec, tisti, ki nastavlja Jezusu in vsakemu človeku zanko, da bi se spotaknil - Jezus ga imenuje "vladarja tega sveta" (Jn 12, 31), morilca ljudi, lažnivca in očeta laži (Jn 8, 44) - takoj lokavo skuša Jezusa, o katerem sumi, da je nekaj posebnega. Rad bi ga namreč odvrnil od njegovega poslanstva.

Kmalu zatem srečamo Jezusa v sinagogi, kjer uči. Ljudje se čudijo njegovim besedam, kar na lepem pa hudobni duh zavpije iz nekega obsedenca. Zdi se, da se je bil že udomačil tam med *pobožnimi* ljudmi. Pa saj se človek na vse navadi, tudi na smrad, na splav, češ, saj ga država ščiti, navadi se na vojno, na umiranje na obroke, na laž, na kajnovstvo. Zato tudi na hudiča.

Misijonar iz Južne Amerike je predvajal diapozitive o Indijancih s strahotno anakondo, dolgo kakih 8-9 metrov. Ta pošast je bila požrla že kakih 50 ljudi. Ko je imela želodec poln, je otopela, tako da so indijanski otroci plesali po njej. Ker so jo imeli za sveto žival, niso nikoli niti pomislili, da bi jo ubili; navadili so se nanjo, ki jih je še naprej morila.

Tudi satan je mirno kraljeval do Jezusa in še suvereno vlada nad propadlim svetom, toda pred Jezusom zavpije: "Kaj imaš ti z nami?" Po tem lahko sodimo, da jih je več ali da govori tudi v imenu nesrečneža in še koga izmed navzočih.

Vsekakor se čuti razkrinkanega pred vsemi v sinagogi, a tudi povsod tam, kjer ukazuje ostra (Heb 4, 12) Jezusova beseda: "Umolkni in pojdi iz njega!" (Mr 1, 25).

To je Jezusov eksorcizem. Toda imamo ga tudi, čeprav v skrajšani obliki, pri vsakem krstu. Tudi krščanski starši, botri, vzgojitelji, ne samo krstitelj, smo deležni te oblasti, vsak po svoji službi. Ali se je zavedamo in smo je vredni? Saj je celo poganska mati prosila za hčer, ki jo je mučil nečisti duh, naj izžene demona iz njene hčere (Mr 7, 25-30). Prav tako prosi Jezusa oče za sina (Mr 9, 17-29). In sta uslišana!

Cerkev pa nas modro uči razlikovati obsedenost od bolezni in celo od hudobije. Naravnost ukazuje skrajno opreznost v sodbi o teh pojavih, ki pa niso redki. Župnika J.M. Vianneya je hudobni duh tako preganjal, da je ta duhovnik veliko trpel, toda ne samo, da ni bil obseden, marveč je prav zaradi duhovniške službe in svetosti tako prizadel hudobo, da je besnela proti njemu, ker je ljudi reševal greha pri spovedi ter s svojim ponižnim življenjem, ki ga je združeval s ponižnim Jezusom.

Jezusu so celo očitali, da je obseden (Mr 3, 22-30), in so se mu posmehovali (Mr 5, 40). Jezus pa vztraja pri trditvi: "Ta rod se lahko izžene le z molitvijo" (Mr 9, 29). Lahko dodamo še *z vero in postom* (Mt 17, 20-21).

V jubilejnem letu sprave, odpuščanja in usmiljenja rotimo Jezusa, naj reši vse, ki padajo med razbojnike (gl. Lk 10, 30), kot so mamila, splav, spolna razbrzdanost, ponočnjaštvo, nevera, nepokorščina vesti. Vsi ti nečisti hudiči praznijo naše domove, šole in cerkve. Sorodni so obsedenosti, satanizmu, plehkemu, izvotljenemu in brezciljnemu bivanju.

Izganjati jih moramo z močjo Besede-Jezusa.

MEDNARODNA SKUPINA GEN ROSSO V VIDMU

Mednarodna skupina Gen Rosso, ki se navdihuje v krščanskih načelih in želi z glasbo prispevati k edinosti med ljudmi, je pripravila novo predstavo-"musical", ki nosi naslov *Streetlight*. Predstava bo **17. februarja ob 20.30** v športni palači Primo Carnera v Vidmu. Predprodaja listkov v Gorici (glavni sedež pošte, Corzo Verdi 33) in v Trstu (Borsamarket, ul. Imbriani 8). Informacije v Gorici (druž. Meneguzzo, tel. 0481 809716) in v Trstu (druž. Matcovich 040 229410).

KRISTJANI IN DRUŽBA

TRADICIONALNO SREČANJE PRI NADŠKOFU RODETU

KATOLIŠKI ČASNIKARJI NAJ SE OTRESEJO SPON GETA

IVAN ŽERJAL

Mesec januar je tradicionalno posvečen razmisleku o verskem oz. dobrem tisku, kot ga tudi imenujemo. V tem času se sprašujemo in si izmenjujemo mnenja o pomenu in mestu cerkvenih glasil oz. občil s krščansko podlago v Cerkvi in družbi, pa tudi o vlogi časnikarjev, ki sledijo krščanskemu nauku, in o stanju, v katerem delujejo t.i. mediji. V januarju praznujemo časnikarji tudi god svojega zavetnika sv. Frančiška Saleškega. Ob tej priložnosti je bilo v soboto, 22. januarja, v Ljubljani dobro obiskano srečanje časnikarjev iz Slovenije in zamejstva; priredil ga je ljubljanski nadškof dr. Franc Rode.

Med mašo, ki jo je daroval v škofijski kapeli, je nadškof Rode podčrtal aktualnost lika sv. Frančiška Saleškega zaradi globoke izobrazbe, zvestobe Cerkvi, osebne ljubeznivosti in razumevanja do vseh ter dejstva, da je imel vedno kaj novega povedati. Tem vodilom mora oseba, ki deluje na področju medijev, slediti tudi danes, saj vsakdo, na vseh področjih, lahko postane dober in zgleden kristjan in svetnik.

Iz razgovora, ki je sledil maši, pa je razvidno, da navedena načela niso kdovekako upoštevana in popularna v slovenskem medijskem prostoru. Po besedah urednika Družine dr. Janeza Grila, ki je tudi posredoval kratek oris stanja katoliškega tiska in založništva v matici in zamejstvu, je poročanje slovenskih medijev v glavnem senzacionalistično, ko je govor o Cerkvi pa negativno, čeprav so se v zadnjem času zadeve umirile. Nadškof Rode je s svoje strani dejal, da večkrat ni absolutne zavezanosti resnici, saj je poročanje, in to zlasti pri nekaterih dnevnikih, naravnost lažnivo in zavajajoče. Mediji so zelo pomembni, je še dejal dr. Rode, saj danes slovenski človek najbolj potrebuje, da se mu predstavi krščanstvo v svojem jedru, ki ga označujejo svoboda, bivanjska radost, pogum, smisel in upanje.

O moralno-eksistenčni krizi, ki je značilna za slovensko družbo v prehodu, je govoril direktor Slovenske tiskovne agencije Tadej Labernik, ki je opozoril na nekritično sprejemanje potrošniških sporočil. Mediji to spodbujajo in tako ustvarjajo virtualno resničnost, ki je vedno bolj oddaljena od resničnosti bivanja. Ni moč razlikovati med novinarstvom, osebnimi mnenji, fantastiko, propagando in drugim, tako da je slovensko novinarstvo še na pol poti med ustvarjanjem mnenja in profesionalnim novinarstvom. Po Labernikovem mnenju se morajo kristjani otresti spon geta in ne delovati samo v okviru cerkvenih medijev, ampak morajo iti v svet. Normalno stanje bo takrat, ko bodo katoliški časnikarji polnopravno delovali npr. na Delu, na Dnevniku, na televiziji in drugod, tudi s svojimi komentarji. Za to je potrebna tudi izgradnja gospodarske moči, kar pa nas privede k vprašanju, v katerih rokah so danes slovenski mediji.

Take in podobne ugotovitve so prišle tudi s strani številnih drugih razpravljalcev, ki pa so se tudi vprašali, ali ni tako stanje večkrat tudi sad zgrešenega nastopanja katoličanov samih oz. nevednosti s strani časnikarjev. Sicer je s srečanja izšla tudi želja po združevanju slovenskih katoliških založnikov in časnikarjev oz. po večjem sodelovanju med njimi. V tem smislu bo v bližnji prihodnosti steklo nekaj srečanj. Na splošno je srečanje dalo vtis umirjene, a obenem živahne izmenjave mnenj o položaju časnikarstva na Slovenskem, ki sicer ni dober, a o katerem prisotni optimistično verujejo, da ga je mogoče spremeniti in izboljšati. In nazadnje: srečanje je bilo tudi dokaz, da se katoliški mediji v slovenski državi zanimajo tudi za položaj v zamejstvu in za Slovence po svetu.

SPOMINSKA BOGOSLUŽJA

OB PRVI OBLETNICI SMRTI HUBERTA BERGANTA

V sredo, 19. t.m., je minilo eno leto, odkar je umrl nepozabni slovenski orgelski mojster in umetnostni zgodovinar prof. Hubert Bergant. Čeprav doma iz Kamnika, je pokojni profesor svoja najaktivnejša leta preživel na Goriškem, saj je dolgo časa živel v Šempetru pri Gorici, odkoder se je tedensko vozil v Ljubljano, kjer je poučeval orgle na tamkajšnji Akademiji za glasbo.

Spomin nanj pa je še vedno živ, kar dokazuje tudi pobuda goriških pevcev in cerkvenih glasbenikov ob prvi obletnici smrti. Na pobudo pevovodje župnijskega mešanega zbora iz Mirna Andreja Budina se je na to obletnico smrti podala v Ljubljano večja skupina cerkvenih pevcev z Goriškega, ki so sodelovali pri maši v Bergantov spomin v ljubljanski stolnici. Tega dne je pri večerni maši somaševanje še nekaterih duhovnikov vodil ljubljanski pomožni škof Lojze Uran. Na koru so se zbrali cerkveni pevci z Goriškega, zlasti iz Mirna, pa tudi nekateri člani cerkvenih pevskih zborov iz Rupe oz. s Peči in s Kapele (Nova Gorica). Združenemu pevskemu zboru je dirigiral Andrej Budin, na orgle pa ga je spremljal Anton Klančič. Zbor je sooblikoval mašno bogoslužje, pri čemer je treba zlasti omeniti izvedbo Tomčeve slovenske maše v čast sv. Cirilu in Metodu. Krajši nagovor po evangeliju je podal škof Uran, ki se je osredotočil na vprašanje poklicanosti vsakega posameznega človeka. Pri tem se je navezal na poslanstvo pok. profesorja Berganta, ki mu glasba ni pomenila le osnovni poklic, ampak tudi način življenja ter njegovo kulturno in duhovno sporočilo.

Že med mašo in po njej pa so nekatere glasbene točke izvedli Bergantovi glasbeni sodelavci oz. prijatelji. To so bili naslednika na oddelku za orgle na Akademiji za glasbo v Ljubljani organista Renata Bauer in Mario Perestegi ter dolgoletni Bergantov prijatelj, baritonist Samo Vremšek. Združeni pevski zbor goriških pevcev je na koncu maše izvedel še tri znane starejše slovenske božične pesmi. Mašno bogoslužje preteklo sredo v ljubljanski stolnici je pomenilo dostojno počastitev spomina na pok. prof. Berganta prav v cerkvi, kjer je ta glasbenik uresničil vrsto koncertov in tako hkrati opozoril na vrline Milavčevih stolnih orgel iz leta 1912, ki so največje delo tega prezgodaj umrlega ljubljanskega izdelovalca orgel.

Ob prvi obletnici smrti so se Huberta Berganta spomnili še na Sveti gori, kjer je tudi pokopan. V nedeljo, 23. t.m., popoldne je v tamkajšnji baziliki maševal šempetrski župnik Janez Kržišnik, na koru pa je prepeval župnijski mešani zbor iz Šempetra. Zbor si je za spremljavo mašnega bogoslužja izbral repertoar, ki je pok. Bergantu bil še posebej ljub. Šempetrci, torej Bergantovi sokrajani in sožupljani, so se njegovemu spominu poklonili tudi na grobu na svetogorskem pokopališču.

MV

1400 LET KOPRSKE ŠKOFIJE

Leta 1999 je minilo 1400 let, odkar se prvič v doslej znanih pisnih virih omenja škofija Koper. Papež Gregor I. Veliki omenja leta 599 v treh pismih prebivalcem Kopra, eksarhu Italije Kaliniku in ravenskemu škofu Marinijanu škofijo Koper in vdore Slovanov v Istro.

Obhajanje te častitljive obletnice najstarejše slovenske škofije, piše prelat mag. Renato Podberšič, smo zaradi povezave z letom velikega jubileja in duhovnim ozračjem, ki to obletnico preveva, prenesli v leto 2000. Prav to jubilejno vzdušje je potreben predpogoj, da bo praznovanje obletnice škofije pomemben duhovni in znanstveni dogodek. Duhovni del praznovanj bodo sestavljala svetoletna romanja dekanij koprske škofije v koprsko stolnico v postnem času. Krona bo slovesno somaševanje slovenskih škofov v koprski stolnici. Znanstveni del praznovanj pripravljajo Znanstveno raziskovalno središče Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko v Kopru v soorganizaciji z zgodovinskim inštitutom Milka Kosa ZRC SAZU iz Ljubljane, Filozofsko fakulteto v Pulju, Accademio dei Concordi iz Roviga in Škofijo Koper. V oktobru bo v Kopru mednarodni znanstveni simpozij na temo *1400-letnica koprske škofije in omembe Slovanov v Istri*. Na dvodnevnem simpoziju bo sodelovalo okrog 30 referentov s področja arheologije, zgodovine, arhivistike, jezikoslovja in bogoslužja. Dotaknili se bodo začetkov koprske šfofije, povezav s Trstom, arheoloških izkopavanj v koprski stolnici, podobe koprske škofije v nekaj značilnih obdobjih slovanskega bogoslužja v tej škofiji in seveda prihoda Slovanov v Istro. Simpozij bosta obogatila priložnostna razstava arhivskih virov o koprski škofiji in Slovanih v Istri ter slovenski prevod knjige koprskega škofa Pavla Naldinija *Krajepis koprske škofije*, ki bo izšel ob 300-letnici izvirne izdaje (1700).

Z obhajanjem 1400-letnice želijo pobudniki zamisli tudi posvetiti v nekatere neraziskane sence preteklosti. Radi bi bolj spoznali vlogo koprske škofije v tedanjem istrskem prostoru in ob Jadranskem morju. Osvetlili bi radi nekatere like koprskih škofov, tvorcev življenja koprske škofije. Tako bo dejstvo, da "je Koper očitno imel škofa in s tem organizirano cerkveno skupnost že pred letom 599..., okvirno med leti 579 in 599, najverjetneje po letu 590" (Rajko Bratož), škofijo še bolj približalo v njeni preteklosti in dalo novih spodbud pri njenem poslanstvu v današnjem času za jutrišnji dan.

POGOVOR / JASLIČAR ZDENKO ŠTRUKELJ

UMETNOST JASLIC

Pot nas je zanesla v Brkine, in sicer v vas Slivje, kjer je že vrsto let za župnika g. Zdenko Štrukelj.

Gospod Štrukelj, kdaj ste pravzaprav prišli v to faro in ali bi jo predstavili?

Župnija Slivje šteje danes približno 626 prebivalcev, upravljam pa tudi župnijo Brezovica, v kateri je približno 570 prebivalcev. Sem sem prišel leta 1977, pred 23 leti, kar je že dolga doba.

S kakšnimi problemi se sooča duhovnik v teh vaseh? Koliko je pravzaprav zaselkov, ki spadajo pod ti dve fari?

Skupaj je v eni in drugi fari 21 zaselkov in 12 cerkva. Redna služba božja je vsako nedeljo v Brezovici in Slivju, pa tudi po večjih podružnicah, npr. v Markovščini, Gradišču, Slopah, v poletnem času pa na Artvižah. Potem pa samo občasno, kadar so opasila, shodi, enkrat ali dvakrat na leto v vaseh Kovčice, Kozjane, Skadanščina, Brinščica.

Za župnika je upravljanje toliko cerkva kar odgovorna služba, saj morate nekako tudi skrbeti za obranjanje te cerkvene in kulturne dediščine.

Prav gotovo je to velika skrb za vsakega župnika, in če ne bi imeli ljudi, ki priskočijo na pomoč, bi gotovo prej ali slej obupal.

V teh cerkvah se hrani tudi neverjetno kulturno bogastvo.

To je gotovo. Brezovica je npr. prafara. V njenih zlatih letih je bilo v Brezovici, kot piše kronika, šest duhovnikov: župnik, ki je imel osebnega kaplana, en duhovnik je bil zadolžen za Čičarijo, drugi za Brkine, tretji za vasi v smeri proti Kopru in Trstu, in še starejši duhovnik, ki je bil doma, da je kaj nujnega opravil, ko je bila sila.

Se v Brezovici mogoče hrani tudi kak zanimiv arhiv?

V župnišču je bila čudovita knjižnica, toda zaradi vlage je večina knjig propadla in strohnela. Kar je ostalo, pa je v škofijskem arhivu v Kopru.

Gospod župnik, kako pa se prebivalstvo teh vasi preživlja?

Pred kakšnimi desetimi leti je bilo v vaseh od Kozine do Podgrada prek deset tovarn. Sedaj so nekatere zaprte, nekatere hirajo, tako da si ljudje pomagajo, kakor pač morejo. Nekateri hodijo na delo v Trst, drugi skušajo živeti s kmetijo, tretji so zaposleni po malih trgovinah in gostilnah ob cesti itd., čeprav življenje nekako umira. Lansko leto, recimo, sem opravil v Slivju dva krsta in enajst pogrebov, v Brezovici pa en krst in devet pogrebov. Po takem kopitu gremo, žal, iz leta v leto naprej. Ko sem prišel v Slivje, je bilo tu precej živine, samo v vasi. Sedaj pa se pasejo tri, štiri goveda. Pred 23 leti pa jih je bilo gotovo čez 20.

To je pač stvarnost teh krajev, podobno je tudi na Krasu in v notranjosti Istre. Upati je, da se bo kaj spremenilo, da se bo pač življenje spet vrnilo v te vasi. Kljub temu ste v Slivju zelo dejavni. V cerkvi imate čudovite jaslice, ki že več let privabljajo obiskovalce iz raznih krajev, tudi iz Trsta. Kdaj ste pravzaprav začeli s to dejavnostjo, s postavljanjem jaslic?

Že kot otrok sem rad postavljal jaslice. Že doma v Studenu pri Postojni sem, kolikor je čas dopuščal, rad hodil v cerkev postavljat jaslice. Tam nas je bila cela skupina, ki smo to delali. Ko sem prišel sem, sem s tem nadaljeval in vsako leto se naberejo nove stvari, tako da se jaslice širijo. Sedaj so velike že 30 m².

Jaslice imajo tudi neko pastoralno funkcijo. Kako gledale na vse to?

Jaslice imajo vedno eno in isto sporočilo: Bog je prišel na svet, Bog nas ima rad. Pastoralo smo začeli tako, da smo že v adventnem času, s prvo adventno nedeljo, postavili prvi bor, drugo adventno nedeljo drugega, tretjo tretjega in za četrto že stoji četrto drevesce. Na ta način simbolično nakažemo dobo priprave, hkrati pa tudi prihranimo precej časa za izdelovanje samih jaslic. Jaslice postavljamo zadnji teden pred Božičem. Pri tem mi pomaga sosed Stanko Valenčič, tako da jih v glavnem postavljava midva. Ljudje prihajajo, tudi drugod so zvedeli za Slivje. Ogledajo si jaslice, morda kaj pomolijo, skratka, samo pozitivne stvari.

Pri tem je zanimivo, da skušate tem jaslicam v duhu najžlahtnejše tradicije tudi dati neko krajevno obarvanost. Katere so značilnosti Brkinov, ki jih je vredno ovrednotiti tudi z jaslicami?

Poudarki so različni. Ob 100-letnici Planinske zveze so bile naše jaslice narejene po grbu Planinske zveze Slovenije. Zadaj Jalovec, potem dolina Tamar, skratka: to so bile jaslice doline Tamar, slovenski *kozolec*, v tistem kozolcu Jezusovo rojstvo. Ko je bilo leto otroka, smo namesto navadne ograje okrog jaslic dali otroke: fantke in punčke, ki se držijo za roke. Ko je bil v Brkinih žled, ki je uničil gozd, smo v tem smislu naredili jaslice. Letos pa, ko je v Brkinih katastrofalno, kar se tiče rojstev otrok in izseljevanja ljudi, smo postavili brkinske jaslice. S tem smo želeli poudariti misel, da kljub temu Bog nad temi ljudmi ni obupal. Spet smo praznovali Božič, spet so jaslice, rojstvo v štali ali, kot rečemo v Brkinih, "v brkinski šupi".

Očitno so to izzivi za samega dušnega pastirja, a tudi za vernike, ki prihajajo v cerkev, da si ogledajo jaslice. Ali se župljani iz drugih vasi zgledujejo po teh osrednjih jaslicah?

Rad bi, da bi se zgledovali; tudi če kdo kaj vpraša, nimamo prav nobenih skrivnosti. Nekateri npr. sprašujejo, kako naj trdno postavijo npr. ovčke. Drugi sprašujejo o razmeščanju kipcev, saj postavljajo visoke in nizke pastirčke skupaj, to pa ne gre. Treba je pripraviti perspektivo: večje kipe spredaj, čisto v ozadje pa postavimo najmanjše ovce. Tako dobimo perspektivo. To so praktični nasveti.

Vsako leto poskrbimo tudi za kako kulturno prireditev. Lani je ob jaslicah zapela družina Galič, letos pa smo imeli razstavo Stojana Zafreda iz Divače. To je žal invalid, ki svoja čudovita dela ustvarja z usti. Če kdo pride na ogled jaslic, si lahko ogleda tudi to. Slike so na ogled, kot jaslice, do Svečnice.

SVETNIK TEDNA

31. JANUAR

SILVESTER ČUK

JANEZ BOSKO - DON BOSKO, USTANOVITELJ SALEZIJANCEV

Leta 1974 je v zbirki Žepna knjižnica Ognjišča v Kopru izšla knjiga z naslovom Ukradli ste mi srce, *v kateri italijanska salezijanska duhovnika Enzo Bianco in Carlo de Ambrogio na mikaven način predstavita sv. Janeza Boska ali Don Boska, ustanovitelja salezijancev in velikega vzgojitelja mladine. Na koncu te knjige je Don Boskov slovarček in pod geslom "vzgoja" beremo njegove misli: "Moj vzgojni sistem? Zelo preprost je: pustite mladim vso prostost, da počno stvari, ki so jim najbolj všeč. Pri tem pa morate v njih odkrivati kali njihovih dobrih nagnjenj ter poskrbeti, da se razvijejo. Vsakdo z veseljem dela samo tisto, za kar se čuti sposobnega, zato to upoštevam in moji gojenci delajo vsi od kraja ne le z vnemo, ampak tudi z veseljem."*

Ob stoletnici smrti leta 1988 je Don Boska v Ognjišču lepo predstavil slovenski salezijanec dr. Zvone Štrubelj. "Don Boskova življenjska pot," je zapisal, "je zelo preprosta: vsa umetnost svetosti je zvestoba Bogu v malem, v vsakdanjih opravilih."

Rodil se je 16. avgusta leta 1815 v vasici Becchi, 30 kilometrov jugovzhodno od Turina, glavnega mesta Piemonta. V nežnih letih je izgubil očeta in izkušnja trde mladosti je pripomogla, da je imel izreden posluh za probleme zapuščene mladine. Ko mu je bilo devet let, je začel hoditi v župnijsko šolo, ki je bila poldrugo uro daleč. Ko je šel na višje šole, si je služil kruh z raznimi deli, kajti mati mu ni mogla plačevati šolanja. Pridobljeno znanje mu je kasneje še kako prav prišlo.

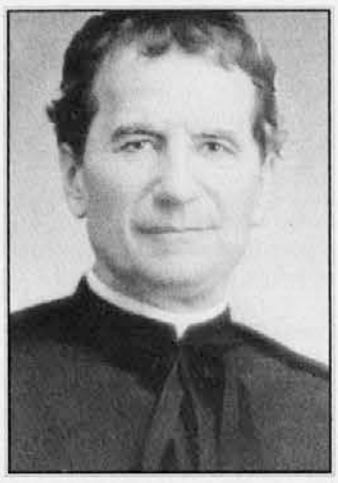

Ko je končal gimnazijo, se je odločil za duhovniški poklic. Bogoslovje je študiral v mestu Chieri in bil leta 1841 posvečen v duhovnika. Po novi maši se je tri leta izpopolnjeval na pastoralnem inštitutu v Turinu.

V teh letih je obiskoval turinske zapore, kjer je našel tudi številne mlade ljudi, ki so prišli v mesto, pa niso dobili dela in so se preživljali z manjšimi tatvinami. Don Bosko se je zavzel zanje in je zanje začel ustanavljati domove, imenovane oratoriji, kjer jim je priskrbel toplino doma, jim pomagal, da so se izučili kakšnega poklica, obenem pa jih je tudi versko vzgajal. Za službo revni mladini, predvsem moški, je leta 1859 ustanovil redovno družbo, ki je po nebeškem zavetniku sv. Frančišku Saleškem, ženevskem škofu na začetku 17. stol., dobila ime salezijanci. S sodelovanjem sv. Marije Mazzarello je leta 1872 osnoval še žensko vejo salezijanske družbe - Hčere Marije Pomočnice. V času svojega življenja je odprl svoje vzgojne zavode tudi v sosednji Franciji in Španiji. V več skupinah je poslal nad sto salezijanskih misijonarjev v Južno Ameriko - v Patagonijo na skrajnem jugu Argentine. Od dela izčrpan je v 73. letu življenja 31. januarja 1888 umrl v Turinu. Pokopali so ga v veličastni baziliki Marije Pomočnice, ki jo je bil zgradil z očitno podporo božje previdnosti. Med blažene je bil prištet leta 1929, med svetnike pa leta 1934. Med drugimi so si ga za svojega zavetnika izbrali založniki, kajti Don Bosko je širil evangelij tudi s pomočjo verskega tiska in salezijanci to njegovo delo nadaljujejo.

V Slovenijo so Don Boskovi salezijanci prišli leta 1901, in sicer na Rakovnik v Ljubljani. Tam so postavili cerkev Marije Pomočnice, ki je zdaj župnijska cerkev in priljubljeno božjepotno svetišče. Kmalu je nastalo več hiš, vzgojnih zavodov, šol, obrtnih delavnic in mladinskih domov po raznih krajih Slovenije. Po vojni jim je bilo skoraj vse vzeto. Zdaj delujejo naši salezijanci po župnijah, njihov katehetski center zelo živahno deluje na področju tiska. Uspešno deluje gimnazija v Želimljem, ki jo vodijo salezijanci.

NASLOVI "TELEMATSKEGA" JUBILEJA

Živimo v prvem jubileju telematske dobe, kot ga je sam imenoval sv. oče Janez Pavel II. že pred štirimi leti, ko se je srečal z odborom za pripravo sv. leta. To je prvi jubilej multimedialnosti. Doslej je že izšlo na stotine laserskih plošč o preteklih svetih letih, na internetu pa je mogoče najti na tisoče spletnih strani, posvečenih jubileju 2000. Navajamo naslove vsaj nekaterih: **www.vatican.va** (Sv. sedež), **www.jubil-2000.org** (osrednji vatikanski odbor za jubilej), **www.chiesacattolica.it** (Italijanska škofovska konferenca), **www.giubileo.rai.it** (jubilej na tv mreži Rai), **www.romagiubileo.it** (rimska agencija za jubilej), **www.comune.roma.it** (rimska občina), **www.giubileovie.it** (poti jubileja), **www.beniculturali.it** (kulturno ministrstvo), **www.unesco.org** (Unesco za mir v letu 2000).

V MESECU DOBREGA TISKA IN DOBRE KNJIGE

GUTENBERGOV ROJSTNI DAN

MAJDA ARTAČ STURMAN

Pred šeststo leti je v Mainzu na Nemškem privekal na svet dečko, katerega podjetnost in iznajdljivost sta bistveno zaznamovali kulturni pretok idej naslednjih stoletij. Gutenbergov izum tiska je pripomogel k širjenju informacij na nov način: ne več po ustnem izročilu ali po rokopisih, marveč preko tiskane besede, ki je lahko dosegala širše kroge ljudi. Od inkunabul prvih filoloških navdušencev preko dragocenih knjig, okrog katerih so se ob zimskih večerih zbirale kmečke družine, pa je tisk postal dostopen širšim družbenim plastem šele tedaj, ko je kapilarna šolska obveznost zajela vsako družino.

A na prelomu 20. stoletja in na poti v tretje tisočletje je položaj tiskane besede drugačen kot pred desetletji. Konkurenca audiovizualne kulture in novih tehnoloških pridobitev nedvomno ogroža sporočilnost tiska in knjige. Film, televizija, računalniki z zgoščenkami in internetom: na obzorju se poraja nova era. Kaže, da bo imela tiskana beseda v časopisju, revijah in knjigah drugačno vlogo kot doslej. Ob tem se porajajo zelo različni pogledi in ugotovitve, ki pa jih ne gre vsepovprek metati v isti koš, češ da tehnologija ogroža tisk.

Nesporno je dejstvo, da je na Slovenskem v šestdesetih letih in kasneje izšlo veliko pesniških zbirk, krajše pripovedne proze in romanov, med njimi tudi veliko neumetniških. Danes se papir tiska tudi na škodo celih gozdov, ki ječijo zaradi potrate celuloze in papirja v nekulturne namene. Seveda je težko povsem objektivno ocenjevati množico literarnih del, ki vsako leto zagledajo luč sveta v matični Sloveniji, zamejstvu in zdomstvu. Pojem enotnega slovenskega kulturnega prostora, ki je bil aktualen v debatah prejšnjih desetletij, se žal še ni ukoreninil. Literarna produkcija slovenskih tržaških, goriških besednih ustvarjalcev še vedno ne doživlja pravega odmeva v osrednji Sloveniji, zdi se mi, da se govori in piše le o zelo reklamiziranih delih ali delih peščice že uveljavljenih avtorjev. O teh knjigah bo pravično sodil le čas, saj - kot pravi Levstik: "Čas je veter, ki pleve razpihava in le zrno pušča."

Tak veter, ali bolje orkan, predstavlja nova doba računalniške tehnologije in nenehnega napredka na tem področju. Knjige že hodijo vštric z zgoščenkami, časopisi z internetom. Kam bo vse to privedlo, ne vem. Dozdeva pa se mi, da se bodo znova poglabljale razlike med ljudmi: med bogatimi in revnimi, med izobraženimi in neizobraženimi, med pismenimi in nepismenimi. Klasik v žepni izdaji, knjižica za tisoč lir ali nekaj sto tolarjev je lahko tvoja zvesta spremljevalka: nosiš jo s seboj v žepu, ko se pelješ v avtobusu, vlaku, lahko si z njo lajšaš čakanje v zdravniški čakalnici, pod klopjo škiliš vanjo med dolgočasno razlago. Zelo preprosto: nekaj čustvenega in religioznega je namreč v tem - v današnjem času vse redkejšem - oboževanju knjige. Bojim se, da bo takih navdušencev in bibliofilov vedno manj. Pritisk tehnologije se stopnjuje, stopnjuje se intelektualna revščina.

To je opaziti tudi v odnosu do časopisja in revijalnega tiska. Slovenski tisk nima dovoljšnjega zaledja, potencialnih bralcev je malo, resničnih pa še manj. Pisci imamo občutek, da se nahajamo v nekakšni gluhi lozi. Včasih je bila paleta tiskane besede pri nas precej pisana. Ko so še izhajali *Most*, *Zaliv*, *Dan*, *Literarne vaje*, *Gospodarstvo*, da omenim samo nekatere, pa tudi *Katoliški glas* in *Novi list* (nesporno je, da časopisi in revije - kljub nastanku novih - usihajo), so se kresala mnenja, razplamtevale so se polemike, iznašali so se različni pogledi, ki so kljub vehementnosti nekaterih piscev dokazovali intelektualno živahnost in dinamičnost naše skupnosti. Zdaj pa se je vse niveliralo okrog edinega zamejskega dnevnika, družinske revije in tednika. Ob tem izhajajo ali nastajajo vsakovrstni bilteni in glasila te ali one skupine in skupinice, ki razodevajo željo pisati ali ustvarjati za ožji krog ali peščico ljudi.

Ko se pogovarjaš z ljudmi, prideš do bridkega spoznanja, da berejo (v večji ali manjši meri) slovenski tisk pretežno starejši ljudje, srednja generacija je (razen izjem) vpeta v delovne obveznosti, ki kar zasvojijo človeka, mlajši pa poznajo dnevnik in tako rekoč berejo samo v šoli. Obetavni bralci znajo biti še najbolj predšolski otroci in osnovnošolci, za katere je kar dobro poskrbljeno (pri bralnih uricah, ustvarjalnih delavnicah, v šoli in v vrtcu). Iz njih zna vzkliti nova generacija knjižnih navdušencev, le če jih bomo pravilno usmerjali še dlje po osnovni šoli in jim dopuščali čas za branje.

Seveda, za branje je treba imeti predvsem čas. Noro tekanje iz bazena v telovadnico, k lekciji kitare, potem pa k lekciji angleščine in nazaj domov usmerja energijo otrok in mladostnikov v zelo raznolike aktivnosti. Ko pa je izvenšolskih dejavnosti preveč, ni časa za knjigo, za listanje mladinskih revij. Kajti bralce je treba vzgajati od mladih nog in jih spremljati s primernimi ponudbami skozi vsa življenjska obdobja.

V mesecu dobrega tiska in dobre knjige si lahko torej postavimo nekaj enostavnih vprašanj in nanje pošteno odgovorimo. Pridobitve Gutenbergove revolucije so bile za človeštvo izrednega pomena. Mar jih bomo v naslednjih šestih stoletjih zapravili? Častitljiva starost nemškega genija nas obvezuje k previdnosti.

PRVI ABONMAJSKI KONCERT GLASBENE MATICE

ZAČETEK S SKUPINO EVASION

IVAN ŽERJAL

Abonmajska sezona Glasbene matice 1999/2000 poteka v znamenju 90-letnice te naše osrednje zamejske glasbene ustanove. Po predstavitvi knjige in po slavnostni akademiji, ki sta bili novembra lani, je sedaj na sporedu tradicionalna abonmajska koncertna sezona, za katero je letos značilno, da bodo prav na vsakem koncertu prisotni domači glasbeniki, ki so se šolali na GM, in to bodisi kot solisti, kot člani skupin ali kot dirigenti.

Prvi abonmajski koncert je bil v soboto, 22. t.m., v Kulturnem domu v Trstu, oblikovala pa ga je instrumentalna skupina Evasion. Skupina - o kateri smo v našem listu že nekajkrat obširno poročali - je sorazmerno nov pojav v glasbenem življenju Slovencev v Italiji. Nastala je leta 1997, sestavlja pa jo šest mladih glasbenikov, ki so se šolali na GM in na njej večinoma tudi poučujejo: Marko Feri - kitara, Aleksander Ipavec - kontrabas, Tamara Tretjak - flavta, Claudia Sedmach - klavir, Igor Cante - harmonika in Dario Šavron - tolkala. Čeprav gre, kot že rečeno, za sorazmerno nov in mlad sestav, je dosedaj uspešno nastopal in si ustvaril sloves zelo kakovostne skupine. Njeni člani, ki sicer uspešno nastopajo tudi kot solisti, pa se osredotočajo na tiste skladbe, ki, kot je v koncertnem listu zapisala Luisa Antoni, "premoščajo obstoječe meje med različnimi zvrstmi, kot so npr. klasična, ljudska in jazz".

Na sobotnem koncertu je skupina Evasion predstavila dva avtorja iz 20. stoletja, in sicer Argentinca Astorja Piazzollo in Francoza Claudeja Bollinga. Gre za skladatelja, ki sta, če sledimo zapisu v koncertnem listu, globoko pod vplivom klasičnega oz. zahodnega načina skladateljevanja, obenem pa je na ta način pisanja močno vplival jazz. O tem so zgovorno pričale skladbe, ki so bile izvedene na koncertu. Uvodnemu *Libertangu* Astorja Piazzolle so v prvem delu sledila dela Claudeja Bollinga *Madrigal* in *Gaylancholic* iz *Picnic Suite za flavto, kitaro in jazz piano trio*, zatem *Hispanic Dance*, *Mexicaine* in *Africaine* iz *Koncerta za kitaro in jazz piano trio* ter *Espiègle iz Suite za flavto in jazz piano trio*. Drugi del koncerta pa je bil v celoti posvečen Piazzollovi ustvarjalnosti in tako smo prisluhnili skladbam *Oblivion*, *Las cuatro estaciones porteñas* in *Vayamos al diablo*. Lahko rečemo, da je bila izvedba v znamenju visoke kakovosti in koncentracije, ki ni popustila niti v trenutkih, ko je naprava za ozvočenje žal nekajkrat povzročila težave. Sicer sta skupino - ali vsaj nekatere njene člane - odlikovali primerna sproščenost in usklajenost pri izvajanju, ki sta gotovo pripomogli k velikemu glasbenemu užitku za prisotne v dvorani. Člani skupine Evasion so - kot že rečeno - sicer tudi uveljavljeni solisti, ki pa znajo svoje talente uskladiti v homogeno in harmonično celoto.

Ob priložnosti prvega abonmajskega koncerta pa so v foyerju Kulturnega doma odprli razstavo ob 90-letnici GM, ki jo je pripravila muzikologinja Luisa Antoni. Razstava, ki je razdeljena na več sklopov (šolsko dejavnost, koncerte, delovanje skupin, publikacije idr.), prikazuje zlasti veliko število fotografij predvsem iz delovanja GM v desetletjih po drugi svetovni vojni do danes. Pravzaprav je posnetkov o najnovejšem delovanju najmanj, tako da se "fotokronika" v bistvu končuje pri 80. letih (zato so posnetki o delovanju v zadnjih desetih letih kar dobrodošli). Razstavljene so tudi plošče, izvestja in druge publikacije, pa tudi članki o GM, ki so jih v preteklosti objavili nekateri ugledni italijanski časopisi in revije.

FOTO KROMA

S 3. STRANI

KREPOST ROJANSKEGA...

Vaše društvo pa ni samo kulturno, je tudi športno. Kako boste združevali ti dve smernici? Danes je v zamejstvu vse preveč športnih društev, ki jim je uspeh edini cilj, zanemarjajo pa kulturno poslanstvo športa v zamejstvu. Se strinjaš?

Popolnoma! Vedno več slovenskih športnih društev cilja le na uspeh, tako da se skoraj nobeno ne zaveda svoje poglavitne naloge. Sam lahko navedem primer Bora, kjer sem dolgo let igral košarko. Tu se vedno bolj uveljavlja italijanski jezik. Borov primer pa je eden izmed mnogih. Vse to učinkuje negativno na našo mladino, ki se vse redkeje pogovarja v materinščini in ji tako upada čut narodne pripadnosti. Mladi pa so večinoma pri športnih društvih, kar je tudi razumljivo, tako da se sploh ne zavedajo, da imajo kot pripadniki manjšine pomembno vlogo. Menim pa, da rešitev obstaja. Uspeh v športih naj zasledujejo združene ekipe, prisotne v vsaki športni panogi, ostale ekipe naj vztrajno trenirajo in zadovoljijo naj se z malim.

Pri Krpanu smo se odločili tudi za športno smernico, ker želimo privabiti čim več mladih. Načrtujemo, da bi ustanovili košarkarsko ekipo, ki bo nastopala v nižjih ligah. Sestavljali jo bomo samo Slovenci, seveda!

Sami ste postali z ustanovitvijo društva v Rojanu sooblikovalci naše kulturne sfere. Kako gleda mlad fant na kulturno delovanje v zamejstvu? Kaj je in kaj bi morala biti kultura pri nas?

Priznam, da sem začel slediti kulturnemu delovanju naših društev le pred kratkim, saj je Rojan "izoliran". Vsekakor menim, da se pri ostalih društvih precej trudijo in tudi pozitivno delajo. Mislim pa, da bi bilo potrebno ovrednotiti ljudsko literaturo in kulturo. Preveč je takih prireditev, ki so namenjene le intelektualcem ali visokoizobražencem (predvsem v središču mesta), ki ne privabljajo "navadnih" ljudi. Npr. sam Levstikov Krpan bi moral biti ovrednoten...

Zakaj se vse manj mladih odloča za delovanje v društvih?

Zaradi razlogov, ki sem jih prej omenil. Športna društva ne postavljajo močnih temeljev in delujejo predvsem na izključno športnem področju. Najbolj negativno pa učinkuje današnja družba, ki je po mojem mnenju v dobi dekadence. Največja vrednota je za mlade alkohol. Celo mamila so vedno bolj prisotna. In močno upada narodna zavest. Zgled starejših je odločilen. Npr. velike može in žene je imela generacija druge svetovne vojne. Danes mladi nimajo vzorov, karizmatičnih ljudi, ki bi jih pametno vodili v današnjem času.

Katere pa so tvoje želje?

Želim si, da bi Krpan dosegel svoj cilj, t.j. preporod slovenstva v Rojanu, in to v čim krajšem času. In želim si, da bi vsi Rojančani čutili Rojanskega Krpana za svoje društvo.

Hvala lepa za pogovor. Rojanskemu Krpanu pa želimo: "Srečno hodi", prav tako kot so zvenele cesarjeve besede, ko je Krpan odhajal z Dunaja.

OBVESTILA

RAZSTAVA DEL LOJZETA SPACALA V LJUBLJANSKI MODERNI GALERIJI

Na prošnjo odgovornih pri Moderni galeriji (Tomšičeva ul. 14) vnovič objavljamo sporočilo, da bo od 25. aprila do 4. junija odprta retrospektiva slikarja, grafika in kiparja Lojzeta Spacala. S tem v zvezi iz Moderne galerije pozivajo imetnike Spacalovih del, naj prispevajo k dokumentiranju mojstrovega opusa, s tem da posredujejo podatke o delih (naslov dela, leto nastanka, tehnika, mere in signatura), ki jih hranijo, in sicer na naslov kustosa razstave mag. Igorja Kranjca (tel. 00386-61-214106), v tajništvo Moderne galerije (tel. 00386 61 1262068) ali po elektronski pošti (info@mg-lj.si) in faksu (00386-61-214120). Zbrani podatki bodo uporabljeni izključno v strokovne namene z jamstvom "zaupnosti".

VALENTIN OMAN: SVET ARHAIČNE UMIRJENOSTI

V novogoriškem Hitovem paviljonu je od četrtka, 27. t.m., na ogled razstava del akademskega slikarja Valentina Omana. Rodil se je v Beljaku na avstrijskem Koroškem. Slikarstvo je študiral na umetnostni akademiji na Dunaju, kjer je leta 1962 diplomiral, leto kasneje pa je opravil na ljubljanski likovni akademiji grafično specialko pri prof. Riku Debenjaku. Za seboj ima številne slikarske in grafične razstave doma in na tujem. Na razstavi v Hitovem paviljonu se Oman predstavlja s slikami, ki so nekakšni kolaži oz. lepljenke, in fotografijami. Razstava bo odprta do 29. februarja.

TRI LASERSKE PLOŠČE ALEKSANDRA ROJCA

ZADNJI BACH

DANIJEL DEVETAK

Ob koncu prejšnega stoletja, ki je pomenilo za glasbo - kot tudi za druge umetniške zvrsti - frenetično iskanje novih izraznih možnosti in oblik, so zagledale luč sveta tri CD plošče tržaškega pianista Aleksandra Rojca z naslovom *The last Bach* (Zadnji Bach).

Rojc, ki živi in deluje v Trstu, je tam opravil humanistične in glasbene študije. Svoje veliko znanje je izpilil na Akademiji v Ljubljani. Poznan zlasti kot odličen izvajalec sodobne glasbe, se posveča koncertom, pa tudi esejistiki in glasbeni kritiki, saj je avtor zajetnega dela o glasbeni kulturi v Trstu od leta 1848 dalje. Kot solist oz. v komornih sestavih nastopa po Italiji in v tujini. Od leta 1994 dalje sodeluje tudi kot klavirski izvajalec pri programih Video-Computer Edwarda Zajca na newyorški Syracuse University. Kot zanimivost, ki nam je lahko v ponos, povejmo še to, da so tri zgoščenke snemali avgusta in septembra 1998 na odru velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

Johann Sebastian Bach, nikdar dovolj spoznani glasbeni genij, most med dvema dobama, stvarnik sinteze med antičnim in modernim, nakazuje tudi danes zanesljivo smer, saj ga prav sodobniki končno in še enkrat nanovo odkrivajo. Bach je mojster, ki se mu je treba približati ne samo z ušesi, ampak tudi z očmi in mišljenjem. In to še toliko bolj, ko gre za njegovo zadnje obdobje, ko se je nekoliko oddaljil od "pragmatičnega" pojmovanja glasbe v službi liturgiji in se približal hermetičnemu in simboličnemu izražanju. Nemški

avtor se je istovetil z notami, simboli, številkami, ki so bile zanj popolna govorica Absolutnega, okno v metafizični svet nevidnega, ezoteričnega, enigmatičnega, skrivnostnega, božanskega. Nekako kot Pitagora je odkrival številčna razmerja v sozvočjih. Če je bila njegova prejšnja govorica jasna, skoraj dogmatična in čustveno nabita, se je v zadnjih letih svojega plodnega ustvarjanja spustil v vabljivi in negotovi idejni svet hermetičnega komponiranja, ki mu ni prišel do dna. Njegovi zadnji deli, pričevanji, da ostaja nemški skladatelj neprekosljiv genij kontrapunkta, sta prav *Musikalisches Opfer* BWV 1079 in *Die Kunst der Fuge* BWV 1080; slednjega - *Umetnost fuge* - Bach ni niti dokončal, saj je prej umrl (1750), skoraj popolnoma slep. In prav klavirske skladbe, zlasti kanone in fuge, iz teh dveh del predstavlja Aleksander Rojc na treh zgoščenkah z veliko mero rahločutnosti in čudenja pred navidez preprostimi globinami, ki vzbujajo večno človekovo radovednost. Umetnost fuge je dosegla svoj višek in najvišji izraz prav v opusu nemškega organista in skladatelja, ki je znal s svojo rigoroznostjo ustvariti popoln, kristalno čist arhitektonski organizem. Prav oblika fuge zmore prek nevidne umetnosti tonov - bolje kot katerakoli beseda - izraziti skrivnost življenja, ki izhaja iz enega in istega počela, se nato v številnih sorodnih različicah razvije v pravi labirint tem, končno pa se spet vrne k prvotni temi, viru, prapočelu.

Gre za žlahtno notranjo ashezo, za strmo pot od človeškega do Božjega, za pustolovščino, popotovanje v svet intuicije, v težko dostopni svet arhetipskih simbolov na dnu človekove narave in duševnosti, kjer se želi človek ustaviti in napojiti, da bi odkril oz. zopet našel sam sebe.

DEDNINA IZ TOLMINSKE

PESMI NAŠIH RODOV

V decembru lanskega leta so v tolminskem Kinogledališču s koncertom predstavili zgoščenko z naslovom *Pesmi naših rodov* skupine Dednina, v kateri sodelujejo sopranistka Majda Hercog-Luznik, altistka Metka Ivančič, tenorist in harmonikaš Metod Bajt ter citrar Sandi Manfreda.

Dednina je nastala pred nekaj leti, že od vsega začetka pa skuša ohranjati in celo obujati ljudske pesmi Tolminske. Petje v teh krajih je bilo nekdaj silno razširjeno in raznoliko, danes pa se originalne ljudske pesmi, tako rekoč narodova dediščina, hitro izgubljajo v poplavi potrošniške, pop glasbe. Tudi potreba po petju je precej okrnjena, čeprav za Tolminsko še vedno velja, da ima zborovstvo še precej vitalnosti, vsaka vas pa se ponaša vsaj z enim pevskim zborom. Pristna pesem pa se vendarle tudi tu umika raznim priredbam in novokomponiranim skladbam, ki sicer v duhu folklornega izročila še ohranjajo sledi preteklosti, največkrat pa se spogledujejo z drugimi, bolj modnimi napevi. Skupina Dednina se je pogumno odločila prekiniti to pogubno usmeritev, prvi rezultat pa je prav zgoščenka *Pesmi naših rodov*.

Lahko rečemo, da gre za kar soliden izdelek, če pomislimo, da skupina ni uporabljala nobenih studijskih trikov in je pravzaprav celotno delo neposreden odraz njihovih poustvarjalnih sposobnosti. Prevladujejo seveda pesmi s širšega območja Tolminske, nekaj je znanih slovenskih ljudskih pesmi, denimo, *Sonček čez hribček gre* in podobne, slišimo pa lahko tudi eno idrijsko ljudsko in tri benečke pesmi. Glasovno je Dednina dokaj uravnotežena skupina, prav prijetna pa je tudi instrumentalna podlaga. Citraš Sandi Manfreda je na Tolminskem eden redkih glasbenikov, vsekakor pa daleč najmlajši med njimi, ki se zavzeto uči igranja na citre. Začel je s kitaro v zabavnem ansamblu, kmalu pa se je navdušil nad citrami. Zvok tega glasbila je za restavracijo ljudske glasbe na tem koncu Slovenije še kako pomemben. Nekoč je vsaka družina imela vsaj enega citraša, poleg harmonike (ramonike, kot ji pravijo domačini) so bile citre osnovno glasbilo za spremljavo petja. Prepoznavna značilnost, morda že kar posebnost tolminskih ljudskih pesmi pa je neverjetna hudomušnost. Pesmi so praviloma šaljive in kljub težkemu življenju, ali pa prav zato, skušajo opevati vedro, lahkotnejšo plat vsakdanjosti. Dednina je z zgoščenko nedvomno opravila veliko delo. Čeprav se mogoče kdo z izvajalskim konceptom ne bo strinjal - petje je nekoliko pretirano umetelno, šolano - pa moramo ugotoviti, da je izdelek odlična priložnost za nadaljevanje, pravzaprav nekakšna zanesljiva osnova za sistematično ohranjanje vsega tistega, kar je od nekoč izredno bogate pevske dediščine sploh še ostalo.

JOŽEK ŠTUCIN

RAZMIŠLJANJA O SVETEM FRANČIŠKU ASIŠKEM

PONATIS KNJIŽICE ANDREJA PAVLICE

Založbi Branko iz Nove Gorice in Jutro iz Ljubljane sta skupaj izdali ponatis študije o sv. Frančišku Asiškem, ki ga je leta 1926 v knjigi z naslovom *Trojni cvet* objavil dr. Andrej Pavlica, znani duhovnik, socialni delavec, pisatelj in časnikar. V svojem delu je obravnaval in razčlenil svet evangeljskega uboštva sv. Frančiška, cvet nedolžnosti sv. Stanislava in svet čistosti sv. Alojzija, s katerimi je nameraval poživiti smisel in krščanske čednosti in vzore, kakor je zapisal v uvodu knjige. Izšla je v letu, ko se je katoliški svet spominjal 700-letnice smrti sv. Frančiška Asiškega. Knjižica s ponatisom besedila o sv. Frančišku je pomembna, ker je to besedilo malo znano, saj ga ne najdemo v bibliografijah o svetniku. Ponatis je bil pripravljen iz izvoda knjige, ki ga hrani Semeniška knjižnica v Vipavi. Primerki knjige dr. Andreja Pavlice iz leta 1926 so zelo redki, pri čemer gre opozoriti, da so bile slovenske knjige v času fašizma pogosto plen režima, zaradi česar jih je bilo rešenih le malo.

Knjižica s prevodom razmišljanj o sv. Frančišku pa je dodatno dragocena zato, ker je v njej objavljen tudi zapis o življenju in delovanju avtorja, dr. Andreja Pavlice. Napisal ga je zgodovinar in arhivar Jurij Rosa iz Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici. Poudaril je, da dr. Andrej Pavlica sodi v vrsto pomembnih katoliških osebnosti, ki so v prvi polovici tega stoletja med goriškimi Slovenci opravljali versko in kulturno poslanstvo in zaznamovali dobo s svojimi stvaritvami, ki so bile velikega pomena za ohranitev slovenstva v težkih preizkušnjah italijanske okupacije in vladavine fašizma. Naštejmo jih, da nam bodo ponovno stopili pred oči trdni braniki slovenskega doma in rodu na Goriškem: dr. Anton Gregorčič, duhovnik, politik in kulturni delavec, nadškof dr. Frančišek Sedej, dr. Josip Ličan, bogoslovni profesor in prosvetni delavec, Jože Abram, duhovnik, prosvetni in gospodarski organizator, pisatelj in dramatik, Polde Kemperle, časnikar in publicist, Venceslav Bele, duhovnik in pisatelj, Filip Terčelj, duhovnik, prosvetni delavec in pisatelj, Jožko Bratuž, vzgojitelj in kulturni delavec, dr. Mirko Brumat, duhovnik, kulturni delavec in pisatelj, dr. Janko Kralj, publicist in politik, ter Lojze Bratuž, zborovodja in skladatelj. V to družbo pomembnih osebnosti je treba zagotovo uvrstiti tudi Josipa Pavlico, starejšega brata dr. Andreja Pavlice. Njuni življenjski poti sta bili podobni. Tudi Josip Pavlica je bil duhovnik, blagoslovni profesor, urednik ter kulturni in socialni delavec.

PREVOD KNJIGE PISATELJICE MARLO MORGAN

BRALCI ODKRIVAJO SVET DOMORODCEV

KLARA KRAPEŽ

Ameriška pisateljica Marlo Morgan se je slovenskim bralcem najprej predstavila s knjigo *Imenovali so jo dvoje srca*, ki je izšla pred dvema letoma. Vsebina, v kateri je razkrila zgodbo o avstralskih domorodcih, je doživela velik uspeh. Najverjetneje zato, ker prinaša številna drugačna spoznanja o ljudeh pete celine, ki navkljub dosežkom civilizacije skušajo ohranjati starodavna izročila prednikov.

Vsebina druge knjige, naslovljene *Sporočilo iz večnosti*, tako ni presenečenje. Znova namreč prinaša zgodbo o *aborigenih* in njihovem obstoju ter popotovanju po Avstraliji. Življenjska vodila, ki jim praprebivalci sledijo, se bralcu odkrivajo vzporedno z zgodbo dvojčkov Beatrice in Geoffom. Usoda ju je od matere ločila takoj po rojstvu, in kot da ta bolečina ne bi bila dovolj velika, jima življenje tudi v dobi otroštva in mladostniškega odraščanja ni nič kaj prijazno.

Beatrice ima v primerjavi z bratom Geoffom več možnosti, saj vendarle ostaja v rodni Avstraliji. Bivanje v sirotišnici pušča v njej globoke rane, a jih pozneje, ob srečanju z domorodci, skuša nekako premostiti. Odločitev, da zapusti belo raso, ji pravzaprav omogoči vstop v svobodo in spoznavanje starodavnih modrosti. Geoffa pa življenjska pot zanese celo na drugo celino, v Združene države Amerike, kjer občuti ne le svojo drugačnost, temveč predvsem nestrpnost tamkajšnjih prebivalcev do vseh, ki drugače izgledajo. Sodobnemu bralcu je knjiga *Sporočilo iz večnosti* pravzaprav pisana na kožo. Na nevsiljiv način prinaša preprosta pravila za življenje, obenem pa v dveh vzporednih zgodbah razkriva napake sedanje civilizacije. Marlo Morgan tako ni le pisateljica, ki prinaša zgodbe o avstralskih domorodcih, saj skuša opozarjati še na druge vrednote, za katere se zdi, da smo jih prekomerno razvili. Rasna nestrpnost se ustvarja in krepi že znotraj družine, njene zlohotne razsežnosti pa je zgodovina dovolj krvavo prikazala. Nespoštovanje sočloveka, popolna izguba občutka do trpečega je tista izkušnja, ki Beatrice pripelje do novih spoznanj. Njena neizmerna vera in ljubezen se krepita ob vse aktivnejšem delovanju za aborigene, istočasno pa tudi za vse ljudi, ki zmorejo sprejemati drug drugega, se spoštovati, ljubiti in dopuščati svobodo. Izbira naslova - *Sporočilo iz večnosti* - tako ne preseneča. Ko odidemo od tod, smo namreč vsi enaki - v eni večnosti, kot pravijo avstralski domorodci.

»JE, KAR JE«

LJUDJE PRIHODNOSTI

Zakorakali smo v novo tisočletje. Veliko je bilo govora o naši prihodnosti in o tem, kar se bo v njej zgodilo. Mnogi so pričakovali leteče krožnike, polet na Mars, vesoljske obleke, leteče avtomobile in kdo ve še kaj. Lahko bi rekli, da se nič od tega ni zgodilo. Kar je res. Sam sem pa še kar zadovoljen, da je razvoj šel v manj znanstveno-fantastično smer in prinesel kar nekaj koristnih stvari. Ne vem, kaj bi počel z nuklearnim letečim avtomobilčkom za tri osebe.

Še bolj zanimiva je nedavna razprava na University Collegeu v Londonu glede človeka prihodnosti. Profesor genetike Steve Jones je namreč objavil rezultate raziskave, ki dokazuje, da v današnji družbi Darwinova teorija evolucije ne velja več. To pa pomeni tudi, da se je evolucija človeka ustavila. Boljši od tega najbrž ne bomo več mogli postati. Temeljni trije elementi Darwinove teorije so mutacija, naravna selekcija in naključne spremembe v prebivalstvu. Današnja družba je večinoma izničila vse te tri elemente in s tem možnost evolucije.

Mutacijo v človeškem genskem zapisu (DNK - dezoksiribonukleinska kislina) povzročajo lahko razna žarčenja, hrana ali napake, ki jih sama DNK naredi. Slednje se pojavljajo predvsem zaradi starosti. Toda povprečna starost mladih mamic in očetov se v današnji družbi pomika nazaj. Pred leti so pari imeli otroka veliko pozneje, danes pa nekje pri trideset. Takrat pa DNK še ne dela toliko napak. In če je manj mutacij, je tudi manj razlik in je naravna selekcija bolj mila.

Vendar je naravno selekcijo izbrisala sama organizacija naše družbe. Boja za obstoj, prevlade močnejšega ni več. Šibkejši, ki bi v preteklosti umrli, še preden bi imeli otroke, zahvaljujoč se dosežkom medicine in socialnih služb preživijo in imajo iste priložnosti kot močnejši. To pomeni, da ne prevladujejo vedno le močnejši.

Tudi do naključnih sprememb, ki bi ustvarile izrednega posameznika, ni več. Rase se vedno bolj mešajo, ljudje živijo v velikih mestih in ustvarjajo t.i. velike genske bazene. Genski podatki vseh vrste se mešajo med seboj in ustvarjajo povprečje. Ni več ogromnih razlik med šibkimi in močnejšimi. "Stvar, ki je najbolj upočasnila človeško evolucijo, je kolo," pravi Steve Jones, "saj ljudje niso bili več prisiljeni iskati partnerja v isti vasi."

Profesor Christopher Wills z univerze v San Diegu pa tej teoriji ugovarja. Pravi, da se evolucija nikakor ni ustavila, temveč je prešla s fizične na umsko. Ne prevladuje več silak in telesno odpornejši posameznik, temveč bolj pameten in bolj prebrisan. Ti so sposobni dobiti boljše službe, si zagotoviti boljšo kariero in zbrati več denarja. Lahko imajo tudi več otrok, jih primerno preživijo, šolajo itd.

Sam prej verjamem prvemu, ki trdi, da je evolucije konec. Dovolj je, da se malo ozremo okoli sebe in bomo videli, da še vedno velja staro pravilo, po katerem "bogati delajo denar, revni pa otroke". Ko bi slednji znanstvenik imel prav, bi Bill Gates "moral" imeti vsaj trideset otrok. Pa ne vem, ali sploh ima kakega. In če pogledam svoje bivše sošolce v Novi Gorici, ugotavljam, da smo tisti, ki smo končali univerzo in smo se večinoma šele sedaj zaposlili, večinoma še neporočeni in torej prav gotovo ne bomo imeli šest otrok. Ostali, ki pa so postali delavci že po osnovni šoli, imajo že dva ali celo tri otroke.

Pa še en razlog imam, da verjamem, da je tistega boja za preživetje Darwinovega tipa konec. Razlog je oseben. Ko bi še vedno prevladovali le močnejši, bi vam tega članka ne bi bilo treba brati. Avtor bi namreč kot sedemmesečni nedonošenček umrl takoj po rojstvu. Pa ni. Živel Darwin!

PETER SZABO

SKUPINA 85

UPANJE, A TUDI PESIMIZEM

V zadnji številki Novega glasa, ki je izšla v lanskem letu tik pred božičnimi prazniki, smo poročali o predstavitvi dvojezične publikacije Skupine 85 z naslovom *Proiezioni - La Trieste del terzo millennio - Pogledi na Trst v tretjem tisočletju*. Gre sicer za tradicionalno publikacijo, ki je vsako leto na različno tematiko, a ki je bila doslej na voljo le članom skupine. Tokrat so se izdajatelji odločili, da jo bodo razširili tudi v javnosti, tako da je na voljo tudi v knjigarnah.

Delo je izšlo pri založbi Hammerle v Trstu in prinaša prispevke osemnajstih uglednih predstavnikov tržaške kulture, znanosti, časnikarstva, Cerkve, politike in družbe. Tako so svoja razmišljanja prispevali tržaški župan Riccardo Illy, podžupan Roberto Damiani, škof Evgen Ravignani, Cristina Benussi, profesorica na oddelku za italijanistiko, jezikoslovje, komunikacijo in gledališče pri tržaški univerzi, odgovorni urednik Primorskega dnevnika Bojan Brezigar, bivši tržaški župan in esejist Manlio Cecovini, pesnik Roberto Dedenaro, psihoanalist Pavel Fonda, astronominja Margherita Hack, pesnik Marko Kravos, Predrag Matvejević, profesor na univerzi La Sapienza v Rimu, skladatelj in jezikoslovec Pavle Merkù, pisatelj Boris Pahor, glasbenik in prevajalec Paolo Privitera, odgovorni urednik dnevnika Il Piccolo Mario Quaia, Ivan Verč, profesor na Visoki šoli modernih jezikov za tolmače in prevajalce tržaške univerze, in skladatelj Fabio Nieder. Spremno besedo je napisala predsednica Skupine 85 Patrizia Vascotto, medtem ko so besedila prevedli Marija Cenda, Bogomila in Marko Kravos, Mara Debeljuh, Patrizia Vascotto, Paolo Privitera, Marko Lupinc in Boris Kuret.

Publikacija *Pogledi na Trst v tretjem tisočletju* ponuja bralcu pisano paleto stališč in razmišljanj, ki so jih napisali ljudje, ki pripadajo bodisi starejši bodisi mlajši generaciji tržaških kulturnih in družbenih delavcev različnih svetovnih nazorov. V tem delu prihajajo npr. do izraza tako precej pragmatična stališča župana Illyja, ki brez ovinkarjenja poudarja potrebo po trdnih prometnih povezavah Trsta z zaledjem, pa tudi po notranjem dialogu med tu živečimi skupnostmi. S svoje strani škof Ravignani podčrtuje doseženo višjo stopnjo sožitja med tržaškimi komponentami, tako verskimi kot narodnostnimi, in poudarja potrebo po tem dialogu ter po "dialogu z mestom", v katerem je mnogo situacij odrinjenosti in trpljenja. Podžupan in odbornik za kulturo Damiani poudarja, nanašajoč se na Kosovelov kip v Ljudskem vrtu, dosežke sedanje občinske uprave na področju "vrnitve v normalnost", se pravi tega, da slovenska prisotnost v Trstu ni več tabu tema. Tržaška književnost se je s padcem berlinskega zidu po mnenju Cristine Benussi znova znašla na odprti meji, kar je prineslo nove snovi, ki so pritegnile predvsem mlajše avtorje, izziv pa je v tem, da se krepijo glasovi "tistih, ki v tuji deželi iščejo lastno identiteto". Bojan Brezigar je optimist, ko piše o viziji Trsta v tretjem tisočletju. Tržaška raznolikost bo namreč dodana vrednost našega mesta, z integracijo pa bosta slovenski jezik in kultura pridobila na pomenu. Zato se bo slovenska manjšina morala prilagoditi novi stvarnosti. Boris Pahor pozitivno ocenjuje premike na tržaški kulturni sceni, kar ni pomembno le za sožitje njegove slovenske in italijanske duše, pač pa tudi za povezavo Slovenije s Sredozemljem in s svetom. Podobna optimistična nota označuje tudi nekatere druge prispevke, ni mogoče pa iti mimo nekaterih razmišljanj, ki so nekatera bolj, druga pa manj izrazito pesimistična. Tak je npr. prispevek Pavleta Merkuja z naslovom *Protipogledi na Trst v tretjem tisočletju*. Vsako mesto ima po Merkujevih besedah obdobje rasti, vrhunca in padanja. Trst je sedaj v fazi padanja in bo "spet postal majhno, borno, nepomembno istrsko mestece, kakršno je bilo do Marije Terezije in Jožefa drugega". Nič kaj spodbujajoča ni niti slika, ki jo je oblikoval urednik Piccola Mario Quaia, po katerem demografsko in zaposlitveno vprašanje predstavljata resnični izziv za Trst v novem tisočletju. Ivan Verč pa se zavzema "za zdravo in plodno anarhoidnost duha in dela", za prihodnost Trsta, ki je ni mogoče določiti, načrtovati in niti pretirano hoteti in si jo v detajlih zamišljati.

Lahko rečemo, da predstavlja publikacija prerez sedanjega tržaškega kulturnega in družbenega trenutka, prinaša njegov sedanji utrip. Iz vseh prispevkov veje želja po spremembi, po svežem vetru, po stikih, čeprav so nekatera razmišljanja prežeta z globokim pesimizmom. Večkrat pa je ta želja izrečena na tako različne načine, da gre res za zelo raznoliko publikacijo, kot je pač raznolik Trst.

IŽ

DOLINA / SREČANJE ŽUPANOV OBMEJNIH OBČIN

LETOŠNJA ODPRTA MEJA V ZNAMENJU NEKATERIH NOVOSTI

V četrtek, 20. t.m., je na županstvu v Dolini potekal programski sestanek županov obmejnih občin na italijanski in slovenski strani za dogovor o izvedbi tradicionalne manifestacije *Odprta meja*, ki bo na sporedu v letošnji pomladi.

FOTO KROMA

Prisotni so bili župani oz. predstavniki občin Trst (zastopala jo je funkcionarka Gerolami), Milje (župan Roberto Dipiazza), Dolina, Repentabor (podžupanja Nives Škabar), Zgonik (župan Mirko Sardo), Devin-Nabrežina (župan Marino Vocci), Doberdob in Sovodnje (župan Igor Petejan) z italijanske strani ter občin Koper (župan Dino Pucer), Komen (župan Uroš Slamič), Miren-Kostanjevica (župan Martin Zlatko Marušič) in Hrpelje-Kozina (župan Vojko Mahnič) s slovenske strani meje. Sestanek je vodil župan občine Dolina Boris Pangerc, prisoten pa je bil tudi predsednik pripravljalnega odbora Dnevov kmetijstva, ribištva in gozdarstva Boris Mihalič, medtem ko je župan občine Doberdob Mario Lavrenčič istočasno zastopal tudi Kraško gorsko skupnost (KGS), katere je predsednik.

Manifestacija *Odprta meja* poteka na Tržaškem že od leta 1981 s ciljem, da se ovrednoti in razvije prijateljstvo in sodelovanje med ljudmi in ustanovami z obeh strani meje. Letos se bo pričela 31. marca v Trstu (za lokacijo je bil predlagan muzej Revoltella), končala pa ob Dnevih kmetijstva, ribištva in gozdarstva, ki bodo letos potekali od 18. do 22. maja na območju tržaškega sejmišča. S tem, je bilo rečeno na srečanju, bi se hotel tudi ovrednotiti teritorij. Eno od novosti letošnje Odprte meje pa predstavlja dejstvo, da bosta letos pri pobudi sodelovali tudi občini z Goriškega, in sicer Doberdob in Sovodnje, ki spadata v okvir KGS. V potek manifestacije pa nameravajo občine vključiti nekatere pomembnejše kulturne in športne pobude, kot npr. 20. mednarodno srečanje jamarskih klubov, ki bo na Vrhu v občini Sovodnje, in druge. Na otvoritveno in zaključno slovesnost pa bi bilo treba povabiti tudi župane iz bolj oddaljenih krajev, kot npr. Ljubljane, Velenja, Celovca in Buj. Občine, je bilo še rečeno na srečanju, se bodo morale med seboj dogovoriti o posameznih datumih Odprte meje in jih do 31. t.m. posredovati na županstvo v Dolini. Dalje bodo prireditelji poskrbeli za tiskanje lepakov, zgibank, logov, vabil in plaket. Glede tega nameravajo prireditelji postaviti spominsko dvojezično plaketo na vsak prehod Odprte meje.

DSI / PREDSTAVITEV CAPUDROVEGA PARIŠKEGA DNEVNIKA

ZAPIS O ŠTIRIH LETIH PARIŠKIH SREČEVANJ

IVAN ŽERJAL

V ponedeljek, 24. t.m., so v Peterlinovi dvorani na rednem tedenskem večeru Društva slovenskih izobražencev v prisotnosti avtorja predstavili knjigo pisatelja, prevajalca in prvega veleposlanika Republike Slovenije v Franciji dr. Andreja Capudra *Pariški dnevnik*.

FOTO KROMA

Delo je pred kratkim izšlo pri založbi Družina v Ljubljani (na večeru je bil prisoten urednik dr. Janez Gril, ki je predstavil tudi katalog založbe in knjižico *Z Bogom v leto 2000* - slovenski prevod in predelavo nemškega izvirnika nekakšne informativne publikacije o katoliški veroizpovedi) in je sad dogodkov, ki si jih je dr. Capuder kot slovenski veleposlanik v Parizu v štiriletnem obdobju od 1993 do 1997 zapisoval v štiri drobne agende. Avtor, ki v tem službenem obdobju sicer ni pisal dnevnika, je po vrnitvi v domovino, ko so, kot sam pravi, stvari postale zrele za pogled nazaj, in na prigovarjanje pisatelja Alojza Rebule na podlagi teh zapisov ustvaril knjigo, katere začetni del je začela objavljati Družina.

Delo ponuja bralcu več sklopov oz. več nivojev branja. Prvi tak nivo predstavljajo državniška srečanja, npr. s takratnim (sedaj že pokojnim) francoskim predsednikom Mitterrandom ob izročitvi akreditacijskih listin, dogodek, ki je povzročil tudi prvi Capudrov kratek stik z Ljubljano v njegovi veleposlaniški karieri, predvsem po zaslugi kritik bivšega (in po vsej verjetnosti bodočega) slovenskega zunanjega ministra Dimitrija Rupla. Odnosi s Slovenijo imajo tudi svoje mesto v dnevniku, ravno tako stiki s slovensko kolonijo v Parizu ter razni sprejemi in obiski vseh vrst. In seveda je tu še družinsko življenje v tistem obdobju.

O vsem tem je dr. Capuder spregovoril tudi na ponedeljkovem večeru v Peterlinovi dvorani, kjer je s sebi značilno ironijo podal še vrsto anekdot iz pariškega obdobja. Pri vsem tem pa je rad odgovoril tudi na resna vprašanja, npr. o tem, kako Francija sprejema samostojno Slovenijo ali pa o možnostih prodora slovenske kulture na francoski trg ter bolj konkretno o stikih s slovensko kolonijo in slovenskimi intelektualci v Parizu idr. Francija, je dejal dr. Capuder, Slovenijo sicer tolerira, še vedno pa podpira Srbijo oz. Jugoslavijo in jo bo še podpirala, ker je le-ta njen skakač na Balkanu. Sicer bi si Slovenija pri Francozih lahko nabrala več točk, ko bi se v slovenski državi več mladih odločalo za študij francoščine (sedaj ta jezik študirajo le trije odstotki mladih Slovencev). Možnosti za uveljavitev slovenske kulture v Franciji, npr. s prevodi slovenskih knjižnih del, so, a do sedaj se je uveljavil le prevod Bartolovega *Alamuta*. Veliko je odvisno tudi od tega, kako je delo prevedeno in kako zveni v francoščini. Lahko je knjiga v slovenščini sijajna, a v francoščini nič posebnega, in obratno. Sicer je avtor imel s slovenskimi intelektualci v Parizu kompleksen odnos, saj nekateri figurirajo bolj kot internacionalci kakor pa kot Slovenci. Slovenska kolonija v Parizu pa doslej ni prodrla v pariške visoke kroge, saj jo sestavljajo v glavnem ljudje, ki pripadajo nekako nižjemu srednjemu sloju. V primerjavi s Srbi, ki v teh stvareh očitno znajo lobirati, so pravi beračі. Dr. Capuder se je na pobudo diskutantov zaustavil tudi ob odnosih z Evgenom Bavčarjem, ki vsa štiri leta ni hotel imeti uradnega stika s predstavnikom slovenske države, sedaj pa kaže, da je v najboljših stikih s Capudrovim naslednikom na veleposlaništvu. Kritičnost je sevala tudi iz Capudrovih besed glede dejavnosti Borisa Pahorja, ki je po njegovem mnenju v svojih nastopih preveč izpostavljal tržaško problematiko. Tako naj bi v Francozih ustvarjal vtis, da je celotni slovenski narod manjšina v državi, kjer se govori jezik "večinskega naroda". No, kar se tega tiče, se ni razumelo, ali je ugledni gost rekel to za šalo ali zares in si lahko vsakdo seveda misli svoje (omenjena slovenska kulturnika ne bosta ravno navdušena). Neizpodbitno pa je, da je avtor na srečanju v DSI navrgel dovolj argumentov, da je večje število udeležencev večera na koncu odštelo 50.000 lir in tako kupilo izvod *Pariškega dnevnika*, ki bo nedvomno zanimivo, po oceni avtorja samega pa tudi sočno branje, namenjeno odprtim ljudem.

DSI / PODALJŠANJE RAZSTAVE

VELIKO ZANIMANJE ZA DELA ANDREJA KOSIČA

V Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev v Trstu se iztekajo še zadnji dnevi razstave akvarelov goriškega umetnika Andreja Kosiča. Razstavo so odprli tik pred začetkom božičnih praznikov, in sicer 20. decembra lani, ko je tudi potekal zadnji tedenski večer DSI v letu 1999. Na začetku je bilo mišljeno, da bodo dela na ogled do sredine januarja, pa so čas razstavljanja podaljšali za dva tedna, do konca tega meseca, in to zaradi velikega zanimanja.

Andrej Kosič razstavlja v Peterlinovi dvorani 25 slik. Gre, kot že rečeno, za akvarele, ki prikazujejo zlasti kraško pokrajino z gmajno, kamenjem, bori in značilno arhitekturo kraških vasi. Nekaj del se nanaša tudi na Goriško in Vipavsko, na eni pa je upodobljen motiv iz Sveč na Koroškem. Kot je na decembrski predstavitvi dejal Štefan Pahor, je Kosičev pristop pri slikanju skoraj meditativen. Umetnik skuša ujeti občutek trenutka, impresijo, a temu dodaja svoje notranje čutenje tistega trenutka, ki ga izrazi na platnu. Nekatere slike, je še dejal Pahor, veljajo za prave vizije, saj v gledalcu pričarajo občutek zasanjanosti. Svoje vizije pa umetnik noče nikoli vsiljevati. Pri slikanju ljudske arhitekture uporablja Kosič poseben način, tako da ustvarja v človeku občutek varnosti kraških hiš.

V svojih delih Kosič izkoristi vso prozornost, ki je značilna za tehniko akvarela. Pri tej slikarski zvrsti gledalec namreč vidi celotni postopek ustvarjanja: vse namreč ostane na platnu, tako da popravljanje ni mogoče, in nam nudi branje. Zato mora umetnik že vnaprej videti, kakšen učinek bo delo imelo. V tem smislu, je dejal Pahor, je Kosič purist akvarela.

ŠKEDENJ / KD GRBEC

V NEDELJO PONOVNO ODPRTJE KNJIŽNICE

Nedelja, 30. t.m., bo za Škedenj slovesen dan, saj bodo pri Slovenskem kulturnem društvu Ivan Grbec slovesno odprli obnovljeno društveno knjižnico v društvenih prostorih.

Škedenj je imel svojo čitalnico že leta 1868. Delovanje je zamrlo s prvo svetovno vojno in s kasnejšo fašistično diktaturo, obnovilo pa se je šele po drugi svetovni vojni, a je s časom zamrlo, tako da je knjižnica prenehala z delovanjem, ko je bilo potrebno prenoviti društvene prostore. Kot je bilo že napisano v prejšnji številki, so se pri društvu Grbec odločili ponovno odpreti knjižnico, ki bo na voljo ne samo Škedenjcem, ampak prebivalstvu širšega območja vzhodnega predmestja.

Slovesno odprtje knjižnice bo, kot že rečeno, v nedeljo, 30. januarja, ob 16. uri v društvenih prostorih. Spored predvideva pozdrav predsednice Luise Primossi, slavnostni govor akademika Cirila Zlobca in predstavitev knjige Devane Lavrenčič *Lavo Čermelj, znanstvenik, fizik, publicist*. Dogodek pa bo z glasbeno točko obogatil nastop Godalnega kvarteta Glasbene matice.

OBVESTILA

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev obvešča, da je zaradi velikega zanimanja slikarska razstava Andreja Kosiča v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici 3 podaljšana do konca meseca januarja. Ogled je možen od ponedeljka do petka med 9. in 17. uro.

SLOVENSKI KULTURNI klub prireja ob dnevu slovenske kulture literarni, likovni in fotografski natečaj za mlade. Tema in tehnika sta prosti. Svoje izdelke lahko oddaste v uradih Slovenske prosvete v ul. Donizetti 3 od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure in ob sobotah od 18.30 dalje do vključno 5. februarja. Recital literarnih del, razstava likovnih in fotografskih izdelkov ter nagrajevanje bodo v soboto, 12. februarja.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Gostovanje Lutkovnega gledališča iz Ljubljane. Polonca Kovač, *Palčki na smovskem griču*. Režija Matija Milčinski. V četrtek, 27. januarja, ob 11. uri.

NARODNA IN študijska knjižnica Trst, Društvo slovenskih naravoslovcev in tehnikov Tone Penko in Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij TIGR Primorske prirejajo posvet *Lavo Čermelj - življenje in delo - Ob dvajsetletnici smrti 1980-2000* v petek, 28. januarja, ob 15. uri v Gregorčičevi dvorani v Trstu, ul. sv. Frančiška 20. Spored srečanja: Lida Debeljak-Turk: Pozdrav v imenu prirediteljev; Janez Strnad: Lavo Čermelj kot fizik; Tone Wraber: Lavo Čermelj urednik *Proteusa*; Boris M. Gombač: Narodnopolitično delo Lava Čermelja; Tatjana Rejec: Lavo Čermelj kot človek; Nadja Maganja: Škof Santin in njegov odnos do Slovencev in Hrvatov.

SLOVENSKI KULTURNI klub in Mladi v odkrivanju skupnih poti prirejata IX. Slovenija Party ob 9. obletnici mednarodnega priznanja samostojne države Slovenije, ki bo v Hotelu Savoia Excelsior Palace na nabrežju Mandracchio 4 v Trstu v soboto, 29. januarja 2000, ob 18.30. Program: pozdravni govor: predsednik SKK Rok Oppelt; slavnostni govornik: dr. Drago Štoka; Mladinski mešani pevski zbor Devin (vodi Herman Antonič). Častni gost večera bo selektor državne nogometne reprezentance Slovenije Srečko Katanec. Za razvedrilo in ples bo poskrbel orkester Glasbene šole Zavoda sv. Stanislava iz Šentvida pri Ljubljani (vodi Andrej Goričar). Vstop bo dovoljen samo z vabili, ki se lahko dvignejo v uradih Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3 vsak dan od 9. do 17. ure (tel. št. 040 370846), pri predstavnikih SKK na šolah in MOSP-a na univerzi ali pri predstavnikih društev, ki so včlanjena v Slovensko prosveto.

SKD BARKOVLJE prireja v nedeljo, 30. t.m., Dan slovenske kulture. Gojenke Glasbene matice bodo izvajale slovenske samospeve in operne arije. Recitiral bo Danijel Malalan. Slavnostni govornik: Boris Pangerc. Začetek ob 17. uri. Vhod v ulici Bonafata 6.

V PONEDELJEK, 31. t.m., bo v dvorani Alessi Časnikarskega združenja, Korzo Italia 13, ob 15.30 tradicionalno srečanje tržaškega škofa msgr. Evgena Ravignanija s časnikarji v okviru praznovanj zavetnika časnikarjev sv. Frančiška Saleškega. Škof Ravignani bo ob tej priložnosti spregovoril o eni izmed tem jubilejnega leta 2000, in sicer o očiščenju spomina (La purificazione della memoria).

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev vabi v ponedeljek, 31. januarja 2000, na predavanje na temo *Posebnosti slovenskega rastlinskega sveta*. Govoril bo profesor Tone Wraber z ljubljanske univerze. Večer bo v Peterlinovi dvorani, ulica Donizetti 3, z začetkom ob 20.30.

DAROVI

ZA NOVI glas: Igor Švab 30.000 lir; N.N. 50.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: šolske sestre Boršt 70.000 lir.

ZA MISIJONARJA Ernesta Saksido - Brazilija: N.N. 200.000 lir.

FRANC SAKSIDA ob prodaji znamk: 150.000 lir za misijonarja Vilka Poljanška, ki deluje v Burundiju.

ŠE NEKAJ BOŽIČNIH KONCERTOV NA TRŽAŠKEM

PO NAŠIH CERKVAH JE BOŽIČNA PESEM ŠE ENKRAT ODMEVALA

FOTO KROMA

V nedeljo, 23. t.m., je bilo kulturno oz. prosvetno življenje na Tržaškem spet v znamenju božičnih pesmi. Čeprav so božični prazniki že krepko mimo in smo tudi glede cerkvenega koledarja že v obdobju navadnih nedelj, pa se božični čas še ni nehal. Konec božičnega obdobja predstavlja namreč Svečnica, do takrat pa je še mogoče peti božične pesmi in obdržati jaslice.

Tako sta bila v nedeljo na Tržaškem kar dva koncerta božičnih pesmi. Prvi je bil na Kolonkovcu, kjer župnijska skupnost pripravlja že tradicionalni koncert. V tamkajšnji župnijski cerkvi sv. Marije Magdalene se je zvrstil spored, ki so ga oblikovali otroci italijanske osnovne šole Caprin in slovenske osnovne šole Marica Gregorič Stepančič, italijanski cerkveni zbor in slovenski zbor, ki je bil ob tej priložnosti okrepljen s pevci iz drugih zborov tistega predela. Šlo je v bistvu za nastop združenih slovenskih cerkvenih zborov iz mesta (leti so pred kratkim že nastopili pri Sv. Jakobu), ki jih je vodila Dina Slama.

Ljubitelji zborovskega petja in božičnih pesmi pa so imeli na voljo tudi koncert, ki je prav tako v nedeljo potekal v župnijski cerkvi sv. Martina na Proseku. Tam sta nastopila mešana pevska zbora Lipa iz Bazovice pod vodstvom Tamare Ražem in Mačkolje pod vodstvom Iva Lešnika. Ob tem je nastopil tudi otroški zbor, ki ga na Proseku vodi s. Angelina, pri orglah pa ga je spremljal Davorin Starec.

V zavodu za ostarele Itis v ul. Pascoli v Trstu pa je bil, vedno v nedeljo, še en dogodek, ki sicer ni bil prvenstveno kulturnega značaja, a ki ga je vendarle pomembno omeniti. V zavodu Itis je bila namreč slovesna slovenska maša, ki jo je za tamkajšnje obiskovalce daroval škofov vikar za tržaške Slovence msgr. Franc Vončina (nadomeščal je vodjo Slovenskega pastoralnega središča g. Marija Gerdola, ki je zbolel). Obred je spremljalo petje Združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Iztoka Cergola. Zbor je po maši oblikoval tudi krajši koncert božičnih pesmi, ki ga je povezovala Majda Cibic.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Gostuje Slovensko mladinsko gledališče-Ljubljana

W. Shakespeare-A. Rozman-Roza

SEN KRESNE NOČI

REŽIJA **Vito Taufer**

V četrtek, 3. februarja, ob 16. uri abonma red C;
v petek, 4. februarja, ob 20.30 abonma red A, F in D;
v soboto, 5. februarja, ob 20.30 abonma red B in E.

V PETEK, 4., IN SOBOTO, 5. FEBUARJA, MOŽNOST 60 PARKIRNIH PROSTOROV V PARKIRIŠČU NA TRGU PERUGINO.

GORIŠKI ŽUPAN

PROTIZGODOVINSKI NASTOP

Pred dnevi je na goriški občini župan dr. Gaetano Valenti sprejel pripadnike zloglasne Salojske republike s skrajno fašistično tradicijo, ki je ob podpori nemških nacistov divjala tudi po naših krajih in morila slovenske domoljube. Žalostno je tu predvsem, da še danes dediči oz. še preživeli predstavniki te temačne totalitarne ideologije lahko v republiki, ki temelji na vrednotah odporniškega gibanja, dvigajo svojo glavo, svoje zločeste prapore in znamenja. In to brez vsakega sramu.

Še bolj žalostno pa je, da prvi občan Gorice (odlikovane z zlatim odličjem za svobodo) počasti te mračne figure in se jim celo zahvali, da so se borili za italijanstvo Gorice. Vsak komentar je tu nepotreben!

Žalostno je tudi dejstvo, da se to dogaja še v letu novega tisočletja. Kje so dobri odnosi z Novo Gorico? Kam je šel duh obmejnega sodelovanja in bratenja?! Da ne govorimo o žalitvi samih slovenskih občanov v Gorici, pa tudi vseh ostalih demokratov, ki so v tem prostoru sami doživeli hudo preganjanje s strani črnega režima, mnogi pa tudi dali svoje življenje za svobodo...

PEROPRASK

SKUPINA 2001

VABILO K SODELOVANJU

Bliža se leto 2001 in z njim pomembna obletnica prve pisne omembe Gorice. Med raznovrstnimi pripravami na več ravneh se je v okviru slovenske narodne skupnosti v mestu oblikovala pobuda za primerno počastitev te obletnice.

Spodaj navedena skupina goriških meščanom predlaga v ta namen oblikovanje primerne spominske stvaritve, ki naj likovno upodobi simbol goriškega mesta in naše prisotnosti v njem.

Vsi občani goriške pokrajine, ki želijo sodelovati s stvarnimi predlogi, so vabljeni, da jih prinesejo do 15. aprila t.l. v Slovensko ljudsko knjižnico Damir Feigel. Za podrobnejše informacije so na razpolago člani Skupine 2001: Mira Brajnik, Lojzka Bratuž, Anamarija Budihna, Jože Cej, Nada Komjanc, Andrej Kosič, Karlo Primožič, Dino Roner, Aldo Rupel, Albin Sirk, Zdenko Vogrič, Dominik Vrtovec, Jože Vrtovec.

PRVI OBČNI ZBOR SD SONČNICA

V ZNAMENJU PRIJATELJSKIH VEZI IN ŽIVLJENJA

HARJET DORNIK

Prijateljske družine na Goriškem, ki so si privzele uradno organizirano obliko kot Skupnost družin Sončnica, so se dne 18. januarja zbrale na svojem prvem občnem zboru.

Najprej je predsednica Mirjam Bratina omenila pobude, ki jih je skupnost priredila lani od ustanovitve, 13. junija, do konca leta. Najzahtevnejša je bila nedvomno izpeljava večtedenskih Poletnih srečanj za otroke, v jesenskem času pa so se družine zbrale še na martinovanju in predbožični duhovni obnovi. Poročilo predsednice je s finančnimi podatki dopolnil blagajnik Mauro Leban. Nadzorni odbor in prisotni člani so odobrili lanskoletni obračun, nakar je predsednica iznesla predloge za delovanje v letu 2000. V nadaljnjem razgovoru so prisotni člani, predstavniki enajstih družin, dopolnjevali predlagani program. Sončnica načrtuje do poletja, v sodelovanju tudi z drugimi mladinskimi organizacijami in društvi, srečanje z goriškim nadškofom, pustovanje, eno ali več predavanj v postnem času, romanje v Strunjan in okolico, duhovno pripravo na Veliko noč, Dan družine in Poletna srečanja, ki bi letos zajela tudi prva dva tedna v septembru. V poletnem času naj bi organizirala za družine enotedenske skupne počitnice, v jesenskem času za mlade pa plesni tečaj in gostovanje kantavtorja ali glasbene skupine, za konec pa še martinovanje in silvestrovanje. Člani skupnosti so obravnavali še druga pomembna vprašanja. Najprej to, da bo v kratkem izbran simbol SDS med risbami, ki jih bodo predstavili otroci. Nato so člani izrazili pripravljenost, da bi pomagali pri ureditvi župnijskih prostorov ob cerkvi sv. Ivana. V teku je tudi včlanjevanje v Skupnost. Vanjo se lahko včlanijo družine in posamezniki, ki se prepoznajo v vrednotah, ki jih zagovarja Skupnost. Odbor SDS bo javnost pravočasno obveščal o pobudah. Beseda je tekla še o drugih vprašanjih in potrebah v goriškem prostoru.

Na delovnem večeru je bilo zaznati ustvarjalnega duha, ki izžareva iz prijateljstva, ki te slovenske družine vedno bolj povezuje v močno skupnost. Razveseljivo je, da se mimo organizacijskih vidikov te prijateljske vezi vedno bolj utrjujejo tudi v vsakdanjem življenju, ko si posamezniki pomagajo in se srečujejo ob najrazličnejših priložnostih: v šolskem okolju, ob družinskih praznovanjih, na nedeljskih sprostitvah in izletih, na počitnicah, za trenutke zbranosti. Iskreno prijateljstvo, medsebojno spoštovanje, raznolikost darov, skrb za zdravo rast otrok je torej tisto, kar daje tej skupnosti močnega in ustvarjalnega zagona in oblikuje v zamejski stvarnosti nov, nedvomno zanimiv subjekt.

GORIŠKI VRTILJAK, ABONMA ZA MLADE 1999/2000

TRIČETRT URE S PLESNIM IZRAŽANJEM

Goriški vrtiljak je v novem tisočletju prvo dopoldansko prireditev posvetil nižješolcem in učencem petih razredov (ne sicer vsem, ker so nekateri odšli na beli teden). Njim je v ponedeljek, 17. januarja, v Kulturnem centru Lojze Bratuž priredil slabo uro v družbi devetih mladih plesalk, gojenk Plesnega foruma Celje, izobraževalnega središča za sodobni ples, ki deluje že štiriindvajseto leto. Center za balet in ritmiko je namreč ustanovil l. 1976 Damir Zlatar-Frey, od l. 1980 pa je njegovo umetniško in pedagoško vodstvo prevzela koreografinja Goga Štefanovič Erjavec in preimenoval se je v Plesni forum. Vsako leto ga redno obiskuje okrog sto otrok, ki se zavzeto posvečajo sodobni govorici plesa in v vsaki sezoni pripravijo eno ali več zaokroženih plesnih predstav pod vodstvom pedagoginje Goge. Z njo so se prvič predstavili pri nas in našim učencem prikazali nekak zgodovinski pregled razvoja plesnega izražanja. Napovedan je bil sicer plesni prikaz *On in one*, a je žal zaradi bolezni plesalke-pevke odpadel. Ob treh kratkih posegih vodje Goge, ki je jedrnato opisala korenine plesa in njegov razvoj do sodobnega načina izražanja, so gojenke harmonično in dokaj uglajeno prikazale, kako je bil v začetku le gib, ki se je polagoma prek grške plesne kulture, baročnega in klasičnega baleta po zaslugi svetovno znanih plesalk iz začetka dvajsetega stoletja Isadore Duncan in Marthe Graham (razvila je izrazno tehniko sodobnega plesa) obogatil in še izoblikoval v sodobno podobo modernega plesa. Dekleta, učenke sedmega in osmega razreda osemletke, so se dobro izkazale in ob koncu prikazale dva, sicer zaradi manjše odrske zmogljivosti številčno okrnjena, a nič manj učinkovita plesa *Kam so šle vse rože* in *Zemlja pleše*. Z njima so sodelovale na koncertu za Unicef, ki je bil v Cankarjevem domu v Ljubljani za novoletne praznike.

Pred kratkim so plesalke v večji zasedbi razveselile tudi abonente Velikega polžka v PDG v Novi Gorici, ko so v domišljijsko dognani koreografiji Goge poetično, a obenem živahno v živobarvnih kostumih izvedle *Sadno opero*. Dne 17. februarja bo "učno uro" za mlade obiskovalce Goriškega vrtiljaka imel New Swing Quartet.

IK

SREČANJA Z GLASBO TOKRAT V ZNAMENJU ROGA

MLADI HORNIST MAJARON ODLIČEN ANIMATOR

TATJANA GREGORIČ

FOTO BUMBACA

Rog skozi stoletja je bil naslov petega Srečanja z glasbo, ki ga je v sredo, 19. t.m., v okviru letošnje sezone organiziral Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel Gorica. V mali dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž je nastopil Tilen Freyer Majaron, glasbenik, ki se je rodil l. 1972 v Ljubljani v družini umetnikov, diplomiral leta 1996 na Akademiji za glasbo v Ljubljani v razredu prof. Jožeta Falouta in od lani igra 1. rog v Orkestru slovenske vojske. Namen in želja prirediteljev, da bi s tokratnim Srečanjem animirali mlado občinstvo za rog in mu razkrili njegove zvočne privlačnosti, sta vsekakor uspeli. Mladi ljubljanski glasbenik je namreč odličen animator, ki s svojo energijo sproščenega in radoživega muzikanta na koncertnem odru odganja vse prizvoke akademizma v glasbeni umetnosti. Njegovo poustvarjanje je prej odsev poigravanja in iskrivega prepuščanja trenutnim glasbenim navdihom kot pa odraz temeljitega poglabljanja v popolnost izvajanja. Tehnični ali intonančni spodrsljaji mu niso ovira, da ne bi svojega ljubljenega glasbila predstavljal z vso njegovo zvito ljubkostjo, mehkim bleskom in nežnim tonom.

"Ko je bil še mali fantek, se je trmasto odločil, da bo igral le rog ali oboo," je po goriškem koncertu povedal njegov oče, violončelist Edi Majaron. In čeprav se danes Tilen ne spominja več teh svojih otroških besed, je njegova predanost rogu očitna: bolj kot na koncertnem odru je Tilen v tej predanosti prepričljiv na druženju z radovedneži po koncertu, ko jim zelo velikodušno in prisrčno razkazuje in pripoveduje o zvočnih posebnostih roga, o odmevniku, o 6 metrov dolgi cevi (če bi jo raztegnili!), o uporabi ventilov...

V izvedbah skladb je Tilen Freyer Majaron mladostno razigran in popolnoma svoboden v izrazu, preseneča z muzikaličnimi prebliski, manj navdušuje pa tudi z umetniško zrelo in popolno igro. Njegove interpretacije del G. Rossinija (Randez-vous de Chasse), R. Schumanna (Adagio in Allegro op. 70), R. Straussa (Andante-postumni op.), B. Brittna (Intrada), F. Poulenca (Elegija v spomin Denisu Brainu) in P. Dukasa (Villanelle) so sicer prikupne, a vendar še preveč (tehnično in intonančno) površne. V zelo drugačnih poustvarjalnih ambicijah pa se je ob Majaronu razkrivala pianistka Nadja Vodišek, šestindvajsetletna glasbenica, ki se je izpopolnjevala na mojstrskih tečajih iz klavirske igre pri svetovno znanih pedagogih, kot so Jacob Lateiner, Pavel Bibilov, Elisabeth Fister in Jose Daniel Martinez. Pianistka uma, ki še nima ustreznih povezav s srcem, bi najbolje označila izvedbe dveh interpretacijsko dovolj zahtevnih skladb F. Schuberta (Impromptu v Es-duru op. 90) in A. Skrjabina (Etuda v dis-molu op.8) Nadje Vodišek na goriškem Srečanju z glasbo.

V SLOVENSKEM ŠOLSKEM SREDIŠČU

DNEVI USMERJANJA ZA NIŽJEŠOLCE

V hitro spreminjajočem se družbenem tkivu skuša šola ubrati svoj korak s časom. Višje srednje šole so v zadnjih letih uvedle razne oblike eksperimentacij in spremenile svojo podobo, zato je tretješolcem danes težje izbrati nadaljnjo študijsko pot. Zadnja leta je na višjih šolah potekal v predvpisnem času "dan odprtih vrat", ko so se lahko dijaki pobliže seznanili s programi in delovnimi prostori na posameznih zavodih. Letos pa se je šolskemu skrbniku zdel potreben kar "teden odprtih vrat". Tako so v dneh od 18. do 22. januarja v avditoriju slovenskega višješolskega središča potekali *Dnevi usmerjanja - od nižje srednje šole do višje šole: kam, kako in zakaj?*

V jutranjih in popoldanskih urah so dijaki v spremstvu profesorjev in starši prihajali v naše središče po podrobnejše informacije za nadaljnji študij. V avditoriju je informativno gradivo razstavilo 22 višjih šol, ki so po novem združene v deset državnih izobraževalnih zavodov. Poleg šestih mestnih zavodov sta bila prisotna še višješolska zavoda iz Štarancana in Gradišča, pa še oba iz Tržiča. Ob standih, kjer so se vrteli tudi video v zvezi s šolskim življenjem, so se vrstili profesorji in dijaki vsake šole.

V torek, 18. januarja, sta teden usmerjanja odprla novi pokrajinski odbornik za šolstvo Luciano Migliorini in goriški skrbnik Vito Campo. Poudarila sta, da je goriška šola v svojih raznih komponentah dobra šola, da se trudi prilagoditi se novim spremembam, da pa težko najde stik z industrijskim, ekonomskim in sploh delavskim svetom, ki za šolo skorajda nimajo posluha. V dokaz je skrbnik navedel dejstvo, da so za gostitev zavodov za teden usmerjanja na goriškem razstavišču vprašali najemnino desetih milijonov! Organizatorja sta zato zaprosila naš center za avditorij, ki se je v teh dneh odprl masi italijanskih dijakov, profesorjev in staršev. To je nedvomno pozitivna izkušnja za vse. Marsikdo je prvič stopil v slovensko šolsko središče in odkril našo stvarnost, naša struktura pa je odigrala koristno vlogo za mestne in okolišnje šole. Sploh imamo zadnje čase vtis, da se šolske stvarnosti bolj odpirajo druga drugi.

Pred dnevi si je novi pokrajinski odbornik ogledal tudi okolje centra, kjer je potrebno v kratkem rešiti vprašanje meja in druge nerodnosti, in mimogrede še nastajajoči botanični vrt, ki bo lahko na voljo tudi italijanskim šolam in drugim zainteresiranim skupinam.

HD

■ **BALADA NAŠIH DNI**

Pred koncem prejšnjega leta je izšla dvojezina zbirka poezij Iga Grudna z naslovom *Balada naših dni* (*Ballata dei nostri giorni*). Za izbor - ob 50-letnici Grudnove smrti - je poskrbela prof. Marija Pirjevec, prevedel pa Giorgio Depangher; pri prevodu je sodelovala tudi Vera Tuta Ban. Zbirko je izdal Kulturni dom Gorica v okviru revije *Pretoki* s sodelovanjem zadruge Maja pod pokroviteljstvom občine Devin-Nabrežina.

Zaradi preobilice prispevkov bomo **nekatere članke objavili prihodnjič**. Bralce in sodelavce prosimo za razumevanje. / URED.

BOŽIČNI KONCERT V RONKAH

Letošnji koncert božičnih pesmi, dvajseti po vrsti, je bil v nedeljo, 16. t.m. Tokrat ga je oblikoval MePZ F.B. Sedej iz Števerjana, ki ga od leta 1993 vodi Bogdan Kralj iz Sv. Križa pri Trstu. Najprej so bile v cerkvi kratke litanije v slovenščini, ki jih je opravil domači župnik msgr. Virgulin in pri katerih so sodelovali tudi vabljeni gostje in domači ženski zbor.

Koncert je kot običajno privabil veliko ljubiteljev petja; že med izvajanjem in še bolj ob zaključku, ko so zapeli nenadomestljivo *Sveto noč*, je občinstvo navdušeno ploskalo. Med odmorom sta zbor v slovenščini in italijanščini predstavili Lucia Germani in Samantha Peric, ki sta prebrali tudi nekaj priložnostnih misli. Na koncu sta se v imenu Slovencev v Laškem zahvalila dr. Mučič in g. Virgulin, ki je priporočal mogočnemu mladinskemu zboru, naj nadaljuje z geslom *Musica noster amor*, ker mora še naprej spodbujati gojenje slovenske pesmi ter veselje in ljubezen do petja. Zbor je na klavir spremljal David Bandelli, pesmi pa je napovedovala Martina Valentinčič. Lahko rečemo, da je bil letošnji koncert na višji glasbeni ravni. Prijetno vzdušje se je nato nadaljevalo na kmetiji družine Marušič v Romjanu, kjer so domačinke pripravile slaščice.

Lepa novica za naše rojake v Laškem je tudi ta, da so končno našli Slovenko, ki bo skrbela za slovenski oddelek občinske knjižnice v Ronkah. O tem pa prihodnjič.

KM

DRAMSKI ODSEK PD ŠTANDREŽ VABI NA NOVO PREMIERO

MLADI IGRALCI PRVIČ NOSILCI GLAVNIH VLOG

IVA KORŠIČ

Po lanski prek vseh najbolj rožnatih pričakovanj uspešni sezoni, ki je štandreškim odrskim poustvarjalcem natrosila veliko zadoščenja, kar štiri nagrade na tretjem festivalu amaterskih dramski skupin v Mavhinjah in izredno laskavo priznanje, Severjevo nagrado, dolgoletnima članoma Majdi Zavadlav in Božidarju Tabaju - onadva sta edina ljubiteljska igralca, ki sta v minulem letu bila deležna te visoke časti -, se je dramski odsek PD Štandrež s še večjim zagonom petintridesetič podal na pot neprekinjenega dramskega ustvarjanja.

Zadnje dni odrske luči župnijske dvorane Anton Gregorčič v Štandrežu žarijo pozno v noč. Člani domače igralske družine z vidno zagnanostjo, zagrizenostjo in navdušenjem vadijo, popravljajo in pri tem iščejo najučinkovitejši ključ pri postavljanju komedije Marjana Marinca *Poročil se bom s svojo ženo*.

Prejšnji teden smo se med eno izmed teh vaj prikradli v dvorano in se nekoliko pogovorili z režiserjem Emilom Aberškom, ki spremlja najboljšo zamejsko ljubiteljsko skupino že dolgih dvaindvajset let. Aberšek je veliko svojih odrskih moči posvetil prav štandreškim amaterjem in jim pomagal pri umetniški rasti, ki je zmeraj bolj razpoznavna in zato je vsaka njihova odrska postavitev zahtevnejša. V zadnjih sezonah se je Aberšku kot strokovni sodelavec rad pridružil igralec PDG Janez Starina, ki zna v naših igralcih "vžgati" pravšnjo mero domišljije, s katero lahko vsakič pregnetejo prikazan lik.

Med kratkim klepetom je Aberšek dejal, da so slovenska poklicna gledališča po krivici prezirala komedije sodobnega dramatika Marjana Marinca, ki je spisal kakih deset celovečernih in okoli trideset krajših dramskih besedil - Štandrežci so npr. odigrali njegova dela *Komedija o komediji*, *Človek brez smeha*, *Oče na polikliniki*, *Jutranji maček*, *Obisk*, *Dolžnost je dolžnost* -, za ljubiteljske odre pa so njegova dela predstavljala zmeraj precejšen izziv, saj so spisana tako, da jih igralci s svojim delom nadgrajujejo. To skušajo doseči tudi štandreški izvajalci. Letos so prvič nosilci glavnih vlog - mladih zakoncev, ki se ločujeta zaradi neznatnih nesporazumov in prepirčkov, in njunih prijateljev - mlajši člani, ki jim do sedaj še ni bilo dano v vsej polnosti pokazati svoje igralske zmožnosti. Z zagrizenostjo, resnostjo in vztrajnostjo se pripravljajo na premiersko srečanje z gledalci; le-ti imajo zmeraj zadnjo besedo, kot pravi domači odrski veteran Božo, ki v omenjeni komediji igra stransko, a za srečen razplet komedije ključno vlogo. Z veseljem ugotavlja, da se tudi mlajši igralci čutijo odgovorne za nadaljnje poustvarjalno delo in vzpon domačega dramskega odra. Pri tej izjavi se mu pridružuje tudi žlahtna soigralka Majda Zavadlav, ki deli z njim vse uspehe zadnjih let. Tudi ona igra tokrat le epizodno vlogo, "običajno sitnico", kot je sama izjavila.

Nosilca glavnih vlog sta Marko Tabaj in Federica Bello, ob njiju so še Vanja Bastiani, Cristian Benedetti, David Vizintin, pa še Danjela Puia in Marko Brajnik. V zakulisju pomagajo Marinka Leban, Joško in Franko Kogoj ter Martin Tomsig.

Ljubitelji dramske umetnosti naj torej ne zamudijo nove odrske uprizoritve navdušenih štandreških izvajalcev, ki se bodo premierno predstavili v soboto, 29. t.m., zvečer v domači župnijski dvorani.

OBVESTILA

POTOVANJE Z Novim glasom po Bolgariji z obiskom znamenitih samostanov bo od 8. do 15. junija letos. Vpisovanje se bo pričelo v začetku marca.

SLOVENSKO PLANINSKO društvo Gorica vabi v četrtek, 27. januarja, ob 20.30 v čitalnico knjižnice v Križni ulici 3 na planinski večer - projekcijo barvnih diapozitivov, ki jih je v lanski sezoni posnel Vladi Brešan. To bo tudi priložnost za oblikovanje programa planinskih izletov v sezoni 2000.

ZVEZA SLOVENSKIH kulturnih društev in Sklad RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti - območna izpostava Sežana vabita na 6. Revijo kraških pihalnih godb, ki bo v soboto, 29. januarja, ob 20.30 v Kulturnem domu v Gorici.

ZGONIŠKA ŽUPNIJA vabi na Svetoletni koncert na prenovljenih orglah, ki bo v nedeljo, 30. t.m., ob 17. uri v župnijski cerkvi. Sodelujeta domači cerkveni pevski zbor in mešani pevski zbor Rdeča zvezda; na orglah bo igral Andrej Pegan. Vljudno vabljeni.

ODBOR ZVEZE slovenske katoliške prosvete se bo sestal v četrtek, 3. februarja, ob 20.30 na sedežu v Gorici

PD RUPA-Peč prireja v nedeljo, 6. februarja, smučarski izlet v Arnoldstein (Podklošter). Informacije: Tanja Kovic (tel. 0481 882285), Andrej Čevdek (tel. 0481 882050).

SLOVENEC, 40 let, z aktivnim znanjem angleškega in grškega ter pasivnim španskega in francoskega jezika išče službo kot polagalec keramike, tesar-krovec, pleskar ali mizar oziroma kakršnokoli drugo službo. Tel. št. 0481 81965 vsak dan od 14. do 15. ure.

DAROVI

ZA NOVI glas: L.T. 30.000 lir; Neva Fonzari, Tržič 50.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. Peč 7.000; N.N. Peč 7.000; N.N. Vrh 7.000; N.N. Rupa 150.000 lir.

ZA SKLAD Mitja Čuk: v poklon preminulemu Marju Lakoviču vrstnik Silvan Ferletič 100.000 lir.

ZA MLADINSKI pevski zbor Vrh sv. Mihaela: Zora Devetak Laurenti, Tržič 50.000; N.N. 20.000 lir.

ZA ŽUPNIJSKO dvorano pri sv. Ivanu: Tončka in France 100.000; Franka Žgavec 436.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: N.N. 20.000 lir; N.N. 15.000; N.N. za cvetje 5.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: druž. Florenin za cvetje 55.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: N.N. 40.000 lir.

ZA OGREVANJE v cerkvi v Gabrjah: N.N. 85.000 lir.

ČESTITKE

Župnijsko občestvo iz Števerjana kliče družini Valentine, Damjana in Mateja, ki se jim je pridružil NIKOLAJ: Bog vas živi!

Pridružujemo se veselju mame Valentine in očeta Damjana ob rojstvu NIKOLAJA. Srečno! Sodelavci, učenci in prijatelji s Centra Komel.

■ **PREDSTAVITEV DVOJEZIČNE PESNIŠKE ZBIRKE JURIJA PALJKA**

V Kulturnem domu v Gorici bo v petek, 28. januarja, ob 18.30 predstavitev dvojezične pesniške zbirke *Kako je krhko - Com'è fragile* našega časnikarja in pesnika Jurija Paljka. Knjigo krasijo ilustracije akademske slikarke Patrizie Devidè, iz slovenščine pa je pesmi prelila v italijanski jezik Jolka Milič. Knjigo je izdal Slovenski mladinski rekreativni kulturni klub (Smrekk) iz Gorice, založila pa jo je Goriška Mohorjeva. Na slovesni predstavitvi antologijske zbirke bosta v prisotnosti avtorja spregovorila predstavnika Smrekka Robi Cotič in Livio Semolič, medtem ko bo o Paljkovi poeziji spregovorila Erika Jazbar. Predstavitev v goriškem Kulturnem domu bo potekala dvojezično.

■ **ZBOR LOJZE BRATUŽ V BOVCU**

Mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice je v nedeljo, 23. t.m., gostoval v Bovcu. Koncert je bil v celoti posvečen glasbi idrijskega skladatelja Danila Fajglja. Občinstvu je zbor najprej predstavil mašo za mešani zbor *Veni sponsa Christi*, sledila sta dela maše za ženski zbor, in sicer *Offertorium* in *Missa votiva de sancta Maria* in *Offertorium Ascensionis Domini*; na orgle je spremljala Mirjam Furlan. V zadnjem delu koncerta je zbor zapel božične ljudske pesmi v Fajgljevi priredbi.

NA OSNOVNI ŠOLI OTON ŽUPANČIČ

SREČANJE Z GLASBENIKOM

V sredo, 19. t.m., je v zgodnjih popoldanskih urah prišel na obisk k učencem OŠ O. Župančič v Gorici mladi ljubljanski glasbenik Tilen Freyer Majaron, ki je l. 1996 diplomiral iz roga na Akademiji za glasbo v Ljubljani. V našem mestu se je mudil zato, ker je isti dan nastopil na Srečanju z glasbo v komorni dvorani KC Lojze Bratuž; poznopopoldanske glasbene ure namreč prirejata Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel in Arsatelier-Mednarodni center za glasbo in umetnost. Prijazno je sprejel povabilo in ravnatelj SCGV Komel Silvan Kerševan ga je pospremil na šolo. Tu je hornist na kratko orisal radovednim otrokom glasbeni razvoj roga v različnih zgodovinskih obdobjih.

Šolarji so z zanimanjem sledili razlagi glasbenega umetnika, saj jim je na razumljiv in prijeten način opisal glasbilo v najmanjših podrobnostih in jim pojasnil, kako se mu približamo, da čim boljše "zapoje". Po njegovem kratkem "nastopu" so še ucenci sami lahko poizkusili zapihati v zapleteno zaviti rog in okusiti njegov čarobni zvok, ki nas nevsiljivo popelje v davne čase, ko so se rogovi oglašali na lovu, ob prihodu poštne kočije...

IK

MANIFESTACIJA ZA PREŽIVETJE ŠTANDREŽA

Štandreška društva in organizacije bodo priredile manifestacijo za preživetje Štandreža v četrtek, 3. februarja, ob 18. uri na glavnem trgu pred cerkvijo v Štandrežu. Spregovorili bodo štandreška občinska svetovalca, predstavniki rajonske konzulte in društev. Vabljeni k množični udeležbi!

IN MEMORIAM

STANKO REVINŠEK

Prosvetno društvo Podgora obvešča javnost, da je pred tednom dni umrl v Maasmechelnu v Belgiji zavedni Slovenec, kulturnik in prijatelj naših ljudi Stanko Revinšek, soustanovitelj, dolgoletni in sedaj častni predsednik Slovenskega katoliškega kulturnega in pevskega društva Slomšek, osrednje ustanove, okrog katere se zbirajo tamkajšnji izseljeni rojaki. Revinšek se je rodil v Šmarčni ob Savi 3. maja 1929, umrl pa v Leuvnu 19. januarja letos. Pogreb je bil v sredo, 26. t.m., v cerkvi sv. Willibrorda v Eisden-Dorpu.

"Ne žaluj, ker cilji, za katere sem se bojeval, živijo naprej. Ko se bojuješ zanje, sem jaz s teboj" (Vinko Žakelj, Križ na gori).

SMREKK
Slovenski Mladinski Rekreativni Kulturni Klub
vabi na predstavitev antologijske zbirke poezij
Jurija Paljka
KAKO JE KRHKO - COM'È FRAGILE
z risbami Patrizie Devidè
Kulturni dom v Gorici, **petek, 28. januarja, ob 18.30.**

SKRD JADRO *s pokroviteljstvom* ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
vabi na
SREČANJE S PISATELJEM IN ZDRAVNIKOM RAFKOM DOLHARJEM
Gost bo predstavil svojo knjigo *Kraška simfonija* v izvirniku in italijanskem prevodu.
Petek, 28. t.m., ob 20.30 na sedežu društva v Romjanu.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
DRAMSKI ODSEK
Marjan Marinc
POROČIL SE BOM S SVOJO ŽENO
KOMEDIJA V TREH DELIH
REŽISER **Emil Aberšek**
STROKOVNI SODELAVEC **Janez Starina**
Štandrež, župnijska dvorana Anton Gregorčič
PREMIERA: **sobota, 29. januarja 2000, ob 20.30**
PONOVITEV: **nedelja, 30. januarja 2000, ob 17. uri**
POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ZALOŽBA LINT
GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA
GORIŠKA POKRAJINA
vljudno vabijo na predstavitev knjige
Slovenia
avtorja Staneta Staniča
Poleg Staneta Staniča bosta prisotna direktor založbe LINT **Valerio Fiandra** in urednik Goriške Mohorjeve družbe **Marko Tavčar**.
O delu bo spregovoril senator **Mitja Volčič**.
Ponedeljek, 7. februarja 2000, ob 17.30 v dvorani Pokrajinskega sveta v Gorici, Corso Italia 55.

MED SLOVENCI

PRAZNIKI V MILANU

Kako so Slovenci, ki prebivajo v Milanu in njegovi okolici, preživeli božične praznike? Lepo in veselo. Po ambrozijanskem koledarju se v Cerkvi začne advent dve nedelji pred rimskim, zato so sklenili praznovati že v nedeljo pred njim. Popoldne ob štirih so se zbrali v cerkvi Svetega Rešnjega Telesa v nekoliko povečani sestavi. Povabili so namreč tudi prijatelje in znance, pa se tudi potrudili, da so prišli v čim večjem številu. Vedeli so namreč za obisk škofa msgr. Metoda Piriha. Škof je vodil evharistično bogoslužje, med katerim je spregovoril nekaj plemenitih in spodbudnih besed. Povabil je zbrane, naj v pripravi na jubilejno leto pripravijo pot Gospodu, ki prihaja v adventnih dneh pričakovanja. Svoje premišljevanje je zaključil z lepo besedo zbranim, ki bivajo oddaljeni od domačih krajev. S škofom sta somaševala tajnik g. Jože in dušni pastir Slovencev v Milanu g. Karel Bolčina. S petjem so olepšali liturgijo fantje in dekleta iz Gorice, ki so pri družabnem srečanju postregli še z lepim koncertom božičnih pesmi. Slavje se je nadaljevalo po maši v bližnjih prostorih karmeličanskega samostana. Beseda, petje pa tudi zadovoljstvo vseh so pokazali, da je milanska slovenska krščanska skupnost zelo živa in dejavna. Škoda le, da je Slovencev na tem koncu sveta nad dvatisoč (tako pravijo statistike), na mesečna srečanja pa jih prihaja le okrog petdeset. Dragi bralci, če poznate Slovence, ki živijo v Milanu ali njegovi okolici, jih opozorite in povabite na mesečna srečanja v cerkvi Svetega Rešnjega Telesa v Milanu vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 16. uri. Ob koncu naj gre še beseda zahvale škofu in nasvidenje še kdaj!

NA PREDLOG POSLANCA HVALICE

IZREDEN PRISPEVEK ŠPETRSKI ŠOLI

Za Benečijo končno lepa novica. Državni zbor Slovenije je ob sprejemanju proračuna za letošnje leto na predlog poslanca Iva Hvalice (SDS; **na sliki**) sprejel amandma, po katerem se Dvojezičnemu šolskemu centru v Špetru posreduje izredni prispevek 30 milijonov tolarjev (približno 300 milijonov lir). Omenjena sredstva so bila nujno potrebna, saj je zaradi porastka števila otrok današnja struktura v Špetru premajhna in so zato nujni novi prostori, s katerimi sicer razpolagajo, treba pa jih je urediti v skladu z zakonskimi predpisi. Izreden prispevek, ki ga je šola že dalj časa nestrpno pričakovala, je večina poslancev v državnem zboru sprejela, pa čeprav je prišel iz opozicijskih vrst.

Dijaki Dvojezičnega centra in učno osebje bodo tako lahko v prihodnjem šolskem letu dobesedno zadihali, saj je bila stiska s prostori skoraj nevzdržna.

EJ

NOVOLETNO SREČANJE V KOBARIDU

PAVLU PETRIČIČU SREBRNI ČASTNI ZNAK SVOBODE RS

ERIKA JAZBAR

V Hotelu Hvala v Kobaridu so se v soboto srečali in si voščili ob novem letu Slovenci iz Benečije in Posočja na tradicionalnem in priljubljenem Novoletnem srečanju, ki ga že trideset let prirejajo občine Kobarid, Tolmin, Bovec in Upravna enota Tolmin.

Tudi letos so se obmejni družbenopolitični delavci ter visoki predstavniki republike Slovenije, ob številni publiki, srečali, se pomenili in utrdili prijateljske vezi med prebivalci obmejnega območja. Častni gost letošnje prireditve je bil slovenski minister za šolstvo in šport Pavle Zgaga, ob njem bi omenili državno sekretarko Logarjevo, slovenskega ministra za kulturo in domačina Školča, slovensko konzulko v Trstu Šturm-Kocjan, poslance državnega zbora ter obmejne župane.

Za prijetno vzdušje sta poskrbeli dve mladi pevski skupini, in sicer pevke Znamenja iz Volč in Beneške korenine iz Srednjega.

Po pozdravnem nagovoru prirediteljev in tolminskega župana Šorlija je pred mikrofon stopil Vlado Uršič, ki je v imenu tistih, ki so se pred 30 leti zbrali in domenili za srečanje z namenom, da se omili takratna železna zavesa, povzel tri desetletja dolgo pot srečanj na meji. Spomnil se je na osebnosti, ki niso dočakale prevetritve novega stoletja, objel je raznorazne pobude, ki so jih posamezniki in ustanove udejanjili, da bi Benečija kulturno in gospodarsko oživela in preživela. "Z rezultati pa danes ne moremo biti povsem zadovoljni, saj je že res, da je manj žebljev na cesti za Kamenico, pod Matajurjem pa vasi umirajo, vanje se vračajo le v tujini zgarani slovenski obrazi". Minister za šolstvo Slovenije je bil slavnostni govornik letošnjega jubilejnega srečanja. V daljšem nagovoru je povzel pomembnejše etape zgodovinskega razvoja te zemlje, ki jo je od vedno označevalo prepletanje različnih kultur in civilizacij: "Nahajamo se v eni izmed najbolj dinamičnih regij Evrope, med Jadranskim morjem in srednjo Evropo". Kljub zgodovinskim preizkušnjam, zemljepisno-upravni razcepljenosti in pritiskom pa občutek pripadnosti slovenskemu narodu ni na tem ozemlju nikoli izginil. "Po vseh mrzlih vetrovih preteklosti lahko govorimo, da je sodoben čas v evropski politiki ugoden. Usmerjen je proti vsem poskusom nacionalne hegemonije in kulturne asimilacije, naklonjen je načelom interkulturnosti in ohranjanju takšnih kulturnih posebnosti, kot jih v tem prostoru predstavljata Beneška Slovenija in Rezija".

Pavel Petričič

Zatem so vsi prisotni nestrpno pričakovali napovedovalko, ki je pred številno publiko prebrala dopis predsednika republike Slovenije, naslovljen Pavlu Petričiču, dobitniku srebrnega častnega znaka svobode RS. V krajšem tekstu je jasno povedano, da je odlikovanje oddolžitev za desetletno požrtvovalno delo v prid slovenski skupnosti v videmski pokrajini. Pavel Petričič je bil vidno v zadregi, saj nerad stopa v prvo vrsto in se otepa pohvalnih besed; njemu pa gre nemalo zaslug za nastanek Dvojezičnega centra in drugih številnih pobud, društev in publikacij, vezanih na izobraževalno vlogo civilne družbe, ki je bila in je še zelo važna v videmski pokrajini.

O generaciji, ki je doraščala z neprecenljivo pomočjo omenjenih struktur, je v prvi osebi spregovoril v imenu Slovenskih organizacij videmske pokrajine David Klodič, ki je s svojimi besedami pokazal vsem prisotnim, da njihovo požrtvovalno delo ni bilo zaman. Ko je prišel David na svet, so obmejni družbeni delavci razmišljali o tem, kako bi omilili življenje na meji. V teh letih je kot mlad Benečan doživel spremembe, do katerih je prišlo v dolini pod Matajurjem, poudaril je dobre čezmejne in državne odnose, številna skupna srečanja in izginotje strahu, ki si ga vsakokrat začutil, ko si se odpravljal čez mejo ali prihajal s slovenske prireditve. Kljub premikom pa ostajajo pereči ekonomski razvoj Nadiških

David Klodič

dolin, demografsko obubožanje vasi, ki greni pozitivne rezultate, do katerih je prišlo v zadnjem razdobju. "V Benečiji se je marsikaj spremenilo, pot do normalnosti pa bo še dolga."

O politično-upravni stvarnosti Nadiških dolin je optimistično spregovoril odbornik Gorske skupnosti Nadiških dolin Maurizio Namor: "Problemi se rešujejo, leto 2000 bo za razvoj naših dolin dobro leto. Podpisali smo lepo število skupnih načrtov, sodelovanje med obmejnimi občinami je zelo pozitivno in konkretno. Z dobro voljo bomo lahko rešili še tiste probleme, ki so ostali zaenkrat odprti."

PREJELI SMO

POVEJ, KJE TE ČEVELJ ŽULI!

Slovenci smo "fejst" ljudje, toda zelo radi iščemo pri drugih grešnega kozla, da opravičimo svoje napake in na druge zvalimo krivdo. Vedno jamramo, da sta kriva večinski-italijanski narod in tiha asimilacija, da nas je vedno manj. Toda jaz bi rekla tudi to, da bi se morali ozreti sami vase in premisliti najprej to, kar izhaja iz nas samih. Morda pa smo tudi sami krivi za naše današnje stanje! Ali bo zaščitni zakon obrnil stvari na bolje? Ali bomo bolj ponosni na to, da smo Slovenci? Ali bomo vedno hodili bolj brezskrbno tujcem v objem?

Slovenci si zaščitnega zakona res želimo, toda zakaj in v kakšni meri, ne bom razpravljala, ker nisem za to podkovana. Rada bi opozorila na nekaj - na prvi pogled - drobnih stvari, ki se mi pa zdijo zelo važne; najprej v zvezi z rabo slovenščine v vsakdanjem življenju.

Pred kratkim smo v družini dobili vabilo na "mešano" poroko. Vabilo je bilo dvojezično. Vse lepo in prav. Toda kakšna je bila ta slovenščina, pa je drugo vprašanje! Isto se godi ob pogrebih oziroma na pogrebnih oglasih na javnih izpostavah. To je precej razširjen pojav in se gotovo ne nanaša na edinstven in izoliran primer, vendar me predvsem zanima sam pojav, ne glede na morebitne osebe, ki so vanj vpletene. Osebno mislim, da se je treba potruditi, kadar se kdo odloča za dvojezični napis, da se to naredi, kot je treba, ali pa nič, ker drugače neizbežno nastrada naš jezik in se naša lepa slovenščina samo smeši. Menim, da bi to nalogo lahko prevzel marsikateri že upokojeni profesor slovenščine in družinam, ki bi to želele, tudi uredil. Brez dvoma obstajajo namreč ljudje, ki so za to bolj podkovani od ostalih; od navadnega delavca ne moremo zahtevati, da bi bil literat.

Najbolj boleča točka so zame mešani zakoni, ki pa so po mnenju mnogih morda bolj uspešni od slovenskih, le da o tem osebno nisem prepričana. Lepo prosim, nikogar nočem podcenjevati. Tudi v naši družini imamo še dva neporočena družinska člana in ne vem, kakšno pot bosta ubrala.

Naš nono je vedno pravil: "Sedaj je bolje, ker si lahko sami izbirate življenjskega tovariša. V mojih časih ni bilo tako!" On se ni poročil iz ljubezni, pač pa zaradi dote bodoče žene. Ob tedanjih življenjskih razmerah je bila dota zelo važna. Tako se je odrekel svoji mladostni ljubezni in šel za zeta. Dala sta življenje trem otrokom in živela skupaj v dobrem in slabem, a nikakor ne lahko, štirideset let. Rekli boste: "To je bilo takrat, sedaj je svet bolj moderen, napreden", ali "moramo biti bolj odprti do zunanje družbe, ne smemo se zapirati v naš mali krog!" itd.

V nekaterih državah, na primer na Japonskem, velja še danes navada, da poskrbijo za samske ljudi njihove družine ali, točneje, njihovi starši, ki se zberejo, se pogovorijo in sinom oziroma hčerkam "organizirajo" medsebojno spoznanje. Ker so v tej državi tradicije in navade zelo globoke in neizpodbitne, postane ta dogovor že družinska zadeva in morata dotični fant in dekle paziti, da se ne zamerita ne eni ne drugi družini, ker velja vsesplošno pravilo globokega spoštovanja do staršev in starejših. Tako se je na Japonskem poročilo veliko ljudi in se še danes poroča. Ne menim, da bi to navado morali uvesti tudi pri nas, saj ima vsaka družba svoje navade in pravila, ki se od kraja do kraja razlikujejo. Vendar bi pa rada navedla nam bližnji primer. V decembrski Družini, verskem tedniku, ki izhaja v Sloveniji, sem brala reportažo avstralskih Slovencev, ki med drugim pravijo: "Slovenci se zbiramo tudi zato, ker si želimo, da se naša mladina med seboj spozna in ustvarja nove slovenske družine, kajti vemo, da se mešani zakoni ne obnesejo dobro." Vprašala bi vas, ali je res ljubezen to, kar privede naše fante in dekleta, da se spustijo v mešani zakon? Zelo pogosto sem namreč priča temu razmišljanju: "Hočem v zakon z nekom, ki ga ljubim! Srcu pa ne morem dopovedati, naj bo to Slovenec oziroma Slovenka. Če se mi zgodi, da se zaljubim v Italijana/ko ali predstavnika drugih narodnosti, se bom tega tudi držal/a in iz ljubezni stopil/a z njim/njo v zakon. Saj je ljubezen edini globoki občutek, ki v tem primeru par ohranja in drži skupaj!" Na to bi rada odgovorila s praktičnim dejstvom: "Zakaj je potem tudi v naši sredi, in seveda tudi med mešanimi zakoni, toliko razvez?

Poleg tega pa obstajajo še druge negativne plati tega družbenega pojava. Starši mešanih zakonov vpisujejo otroke v slovenski vrtec, morda še v osnovno šolo, v srednjo že težje, potem pa vedno manj, ker se jim zdi, da je slovenska narodna zakladnica revnejša od italijanske (kar po mojem ne drži!), da se moraš prilagoditi večini, če se hočeš "integrirati" v družbo, itd. Zelo redke izjeme tega ne mislijo. Tako otroci oziroma naša prihodnost polagoma izgubljajo in zanemarjajo vsestransko bogastvo naše kulture.

Naj še enkrat poudarim, nikomur ne mislim soliti pameti. Le našim mladim pa polagam roko na srce. Vedi, mladi slovenski fant in mlado slovensko dekle, da je Bog imel s tabo določene načrte, če te je poslal slovenskim staršem. Zato bi moral čutiti dolžnost, da to našo lepo slovensko besedo in kulturo podarjaš svojim bodočim otrokom. Svoj jezik ljubi, druge pa spoštuj! Pred tridesetimi leti je neki Slovenec napovedal, da ne bo čez 25 let nobenega Slovenca več. Hvala Bogu smo že za pet let obšli ta termin in vemo, da se je bridko zmotil.

Še smo tu Slovenci, čeprav se včasih malo pokregamo med sabo. In bomo tudi v prihodnosti ostali, če bodo naši sinovi in hčere malo bolj resno pomislili na to. Naj sklenem z voščilom za novo tisočletje v upanju, da bi se osnovalo čimveč novih slovenskih družin.

AF

POGOJI LDS ZA UVEDBO VEČINSKEGA VOLILNEGA SISTEMA

DRNOVŠEK IN JANŠA NAPOVEDUJETA ZMAGO NA VOLITVAH

MARJAN DROBEŽ

Kaže, da se bo tudi LDS, največja politična stranka in nosilka vladne koalicije, izrekla za uvedbo dvokrožnega večinskega volilnega sistema. Strankin predsednik dr. Janez Drnovšek zatrjuje, da je v pravni državi nujno spoštovati izide referenduma in odločbo ustavnega sodišča, da bodo naslednje parlamentarne volitve lahko legitimne.

Pristanek Janeza Drnovška in izvršnega odbora LDS na omenjeni volilni sistem je mnoge politične analitike presenetil, nekateri pa imajo tudi pridržke glede resnične predvolilne strategije največje slovenske politične stranke. LDS namreč za uvedbo večinskega volilnega sistema postavlja dva pogoja. Tako bi morali biti volilni okraji (vseh bo 88) in njihova določitev del zakona, s katerim bi spremenili volilni sistem. Hkrati s spremembami volilne zakonodaje pa bi bilo treba izvesti tudi spremembe zakona o referendumu in ljudski iniciativi. Po takem spremenjenem zakonu pa bi takoj po državnozborskih volitvah pripravili referendum o volilnem sistemu, s katerim bi lahko odpravili večinski volilni sistem in odločbo ustavnega sodišča, ki je zapovedala njegovo uveljavitev.

Predsednika SDS oziroma SKD Janez Janša in Lojze Peterle na omenjene pogoje ne pristajata in dodajata, da gre lahko le za zavlačevanje v postopkih, zato da bi tudi prihodnje volitve potekale po zdaj veljavnem proporcionalnem sistemu. Predvolilna evforija pa se širi. Drnovšek poudarja, da bo LDS vsaj v prvem krogu sama nastopila na volitvah, "saj bo lahko sama premagala SDS in SKD, če bo treba pa še SLS." Janez Janša pa napoveduje volilno zmago koalicije, v kateri sta SDS in SKD, morda pa se ji bo pridružila tudi SLS. Ta koalicija se ne bo imenovala Novi Demos, kot so najprej napovedovali, ampak Koalicija Slovenije oziroma Koalicija za Slovenijo.

SPREJET DOSLEJ NAJVIŠJI PRORAČUN

Državni zbor je prejšnji teden po štirih dneh razprave sprejel državni proračun za leto 2000. Gre za najvišji proračun v zgodovini mlade države, kar so opozicijski poslanci razglasili za razsipanje denarja, predsednik vlade Drnovšek in finančni minister Gaspari pa kot dokaz stabilne finančne in gospodarske politike vlade. Proračun predvideva nad 1021 milijard tolarjev prihodkov in okoli 1060 milijard odhodkov. Predvideni primanjkljaj znaša tako nad 38 milijard tolarjev, kar je nekaj manj kot odstotek slovenskega bruto domačega proizvoda.

Na predlog proračuna je bilo vloženih kar okoli 325 dopolnil, sprejeta pa so bila skoraj izključno dopolnila vlade ali poslancev iz koalicijskih strank. Odvrnjena so bila tudi prizadevanja Iva Hvalice iz SDS, da bi v državnem proračunu zagotovili 600 milijonov tolarjev za pričetek gradnje obvoznice v Solkanu. Kljub zagotovilom in obljubam vlade, posredovanju pravosodnega ministra Tomaža Marušiča, ki je doma v Solkanu, in angažiranja Kluba primorskih poslancev je omenjena obvoznica izpadla iz letošnjega proračuna. Župan mestne občine Nova Gorica Črtomir Špacapan je zaradi tega objavil ostro protestno izjavo, v kateri omenja tudi možnost, da bo izstopil iz LDS.

V Sloveniji pa so se zgodile tudi odmevne spremembe v diplomaciji oziroma ministrstvu za zunanje zadeve. Odstopil je zunanji minister dr. Boris Frlec, in sicer "iz osebnih razlogov, ker se je znašel ujet v postopoma zgrajeni konstrukciji o domnevni nesposobnosti izvajalcev slovenske zunanje politike." Predsednik Janez Drnovšek je odstop sprejel in na položaj novega zunanjega ministra povabil dr. Dimitrija Rupla, zdaj slovenskega veleposlanika v Združenih državah Amerika. Rupel je bil kot predstavnik tedanjega Demosa sicer prvi zunanji minister nove države. Kandidaturo je sprejel in se bo kmalu vrnil v Ljubljano, a je že sporočil, "da nasprotuje vmešavanju slovenskih notranjepolitičnih razprtij v zunanjo politiko države." Nekdanji obrambni minister Tit Turnšek je ponudil odstop z mesta veleposlanika na Kitajskem. Zunanji minister jo je takoj sprejel. Odstop povezujejo predvsem s poskusom vloma v zgradbo slovenskega veleposlaništva v Pekingu v dneh, ko se je Tit Turnšek nahajal v Sloveniji.

Iz državnega zbora so začeli odhajati posamezni poslanci, ki so se zaradi negotovosti o možnosti kandidature na naslednjih volitvah poiskali drugo zaposlitev. Odšel je tudi dr. Miroslav Mozetič, nekdanji vodja poslanske skupine Slovenskih krščanskih demokratov v parlamentu. Zaposlil se bo kot strokovni sodelavec na ustavnem sodišču Slovenije.

DELOVANJE OBČINE ŠEMPETER-VRTOJBA

DOVOLJ DENARJA ZA POMEMBNE NOVE NALOŽBE

Občina Šempeter-Vrtojba s svojim uspešnim delovanjem dokazuje, kako niso imeli prav tisti, ki so nasprotovali njeni ustanovitvi. Uvršča se med bogatejše občine v Sloveniji in ima na voljo celo več sredstev, kot pa so predvidevali. Pomemben vir predstavlja tistih 35% dohodnine, ki ostaja občinam. Spričo denarja, ki je na voljo, bo občinski proračun za leto 2000 znašal okoli 970 milijonov tolarjev, kar je občutno povečanje v primerjavi z lanskim proračunom. Pri tem pa je treba upoštevati, da občini Šempeter-Vrtojba pripada tudi del koncesije od delovanja igralnic.

Skupaj bo za delovanje občinske uprave, izvajanje njenih obveznosti oz. pristojnosti in za nove investicije v tem letu na voljo okrog 1,2 milijard tolarjev. Pri izvajanju nekaterih projektov, denimo, gradnji obvozne ceste do mednarodnega mejnega prehoda v Vrtojbi-Štandrežu in pri zasnovi projekta o gradnji čistilne naprave za občino Šempeter-Vrtojba, pa prihaja do sporov in trenj z mestno občino Nova Gorica. Le-ta si namreč poskuša obdržati nekatere pravice in pristojnosti, ki jih je imela tedaj, ko sta Šempeter in Vrtojba še spadala v skupno novogoriško občino. Župan občine Šempeter-Vrtojba Dragan Valenčič je za to na nedavnem srečanju s časnikarji opozoril, da bo glede uporabe zakonov in drugih predpisov o uporabi prostora zahteval posredovanje ministrstva za okolje in prostor, s čimer bi odstranili ovire, ki preprečujejo pričetek gradnje obvozne ceste mimo Šempetra na mejni prehod v Vrtojbi in tudi gradnje čistilne naprave. Župan tudi v imenu občinskega sveta vztraja pri stališču, da bo predvidena čistilna naprava v Vrtojbi namenjega zgolj občini Šempeter-Vrtojba. Med pomembne projekte nove občine sodi tudi obnova znane vile Coronini, ki je v kompleksu splošne bolnišnice. V njej imajo sedež uprava zdravstvenega doma in še nekateri uradi. Vilo bodo preuredili in jo usposobili za razne občinske namene. Predvsem pa bi ta spomenik arhitekture iz preteklosti radi čimprej predstavili javnosti.

M.

O GRADNJI ODSEKA AVTOCESTE VIPAVA-RAZDRTO

V slovenskem parlamentu je v zaključni fazi postopek za izdajo posebnega zakona, s katerim bo država dala soglasje za posojilo, namenjeno drugi in tretji fazi gradnje odseka avtoceste Vipava-Razdrto. Kredit v znesku 92,5 milijard lir (gre za okoli 9 milijard tolarjev) je odobrila italijanska družba Avtovie Venete. Državni zbor bo sprejel tudi poseben zakon o državnem poroštvu za posojilo, ki bo brezobrestno in nasploh dano pod ugodnimi pogoji. Posojilo bo slovenska družba za gradnjo avtocest Dars začela trošiti še letos. Treba pa bo dotlej rešiti tudi zahtevo italijanske strani, da bodo slovenski in italijanski uporabniki odseka avtoceste Vipava-Razdrto pri plačevanju cestnine morali uporabljati enako kartico. Članica uprave Darsa Gordana Višinski je v parlamentu povedala, da vzpostavitev omenjene skupne kartice za plačevanje cestnine ne bi pomenila velike težave.

M.

ZA VEČJI DOTOK TUJIH NALOŽB

Evropska komisija v zadnjem uradnem poročilu ugotavlja, da so gospodarske razmere v Sloveniji lani ostale stabilne. Gospodarska rast je bila v letu 1999 kljub raznim težavam in začetnemu vplivu davka na dodano vrednost le nekoliko manjša kot leto prej. Vendar je evropska komisija opozorila na majhno število tujih naložb v Sloveniji, zaradi česar bo morala država napredovati pri strukturnih reformah in odstranjevanju administrativnih ovir za tuje investitorje. Neposredna tuja vlaganja v slovensko industrijo oz. gospodarstvo so lani znašala komaj okoli 100 milijonov dolarjev, kar je najmanj med vsemi državami kandidatkami za sprejem v EZ. Ob tem pa dodajamo, da je vlada sprejela poseben program ukrepov za večji dotok tujih naložb v državo.

M.

POZIV K POVEČANJU VINOGRADOV

Andreja Škvarč, specialistka za vinogradništvo iz Kmetijsko veterinarskega zavoda v Novi Gorici, je primorske vinogradnike pozvala, naj hitreje širijo nasade trte. Država namreč še finančno podpira obnovo nasadov, kljub temu pa se je po porastu, ki je trajal tri leta, urejanje novih vinogradniških nasadov upočasnilo. Zaradi tega na Primorskem letno pridobijo samo okoli 200 hektarov novih vinogradov, medtem ko je obnova še pred nekaj leti dosegla približno 300 hektarov. Vinogradniki naj bi nasade povečali čimprej, ker bo po vključitvi Slovenije v Evropsko zvezo mogoče pričakovati omejitvene ukrepe.

Na Primorskem imajo zasebniki skupaj 6.912 ha rodnih vinogradov, od tega v Goriških Brdih 1.900 ha, Vipavski dolini 2.100, na Krasu 532 ha, na Koprskem 2.380 ha. Dodati gre še 475 ha novejših vinogradov, ki pa še niso rodni. Andreja Škvarč je zapisala, "da sta med belimi sortami grozdja vodilni malvazija, ki je razširjena v vseh štirih vinorodnih okoliših, in pa rebula, ki jo je največ v Goriških Brdih in na Vipavskem. Zanimivo pa je, da se je na Primorskem ohranilo še veliko starih domačih sort, ki z leti postajajo vedno bolj zanimive in nekatere celo popularne. Stare sorte ohranjajo biološko pestrost in so slovensko naravno bogastvo. Po veljavnem pravilniku je na Primorskem dovoljeno sajenje 19 sort vinske trte: 12 belih in 7 rdečih sort. V pravilnik pa bodo zapisali tudi stare domače sorte, kot so poljšakica, klarnica, briška glera, pergulin, vitovska grganja, pikolit in verduc."

M.

■ **ZA PRIZNANJE CVIČKA V EU**

Uradni list je 15. t.m. objavil pravilnik o vinu z znamko cviček, s katerim se urejata pridelava in promet. Grozdje za cviček se lahko prideluje znotraj vinorodnega okoliša Dolenjske na točno določenih vinogradniških legah. Cviček je pridelan iz rdečih in belih sort grozdja, ima pa značaj rdečega vina. Uživa velik sloves v Sloveniji in tudi ponekod v tujini. Poglavitni namen pravilnika pa je začeti razgovore med Slovenijo in EU o zavarovanju blagovne značke vina cviček. Slovenija bo zahtevala, da se za cviček dovoli mešanje belih in rdečih sort grozdja in da lahko ima najmanj 8,5% alkohola. Radi bi zaščitili tudi blagovni znamki terana, ki ga pridelujejo na Krasu, in tokaja, belega vina, ki ga pridelujejo v Goriških Brdih, Vipavski dolini in drugod.

■ **POSODABLJANJE ZEMLJIŠKE KNJIGE**

V Sloveniji postopno uvajajo računalniški sistem za posodobitev zemljiške knjige. Te knjige so od ustanovitve leta 1747 vodili ročno in tak način imajo še zmeraj. Zaradi tega je na vpis nepremičnine treba čakati tudi poldrugo leto. Uvajanje elektronske zemljiške knjige bo potekalo postopno. Najprej so začeli izobraževati referente v oddelkih zemljiških knjig, za kar skrbi Center za informatiko pri vrhovnem sodišču. Okrajna sodišča, v okviru katerih delujejo zemljiške knjige, so že opremljena z računalniki. Načrt posodabljanja financirajo iz virov Slovenije, programa Phare Evropske zveze in iz posojila svetovne banke za obnovo in razvoj.

■ **FORD FOCUS SLOVENSKI AVTO LETA**

V Sloveniji so izbrali avto leta 2000. To je postal Ford focus. Najprej so avtomobile ocenjevali bralci raznih časnikov in revij ter radijskih in TV oddaj z avtomobilsko vsebino. Na drugo mesto se je uvrstil Mercedes S, na tretje Volkswagnov hrošč, na četrto Toyota yaris, na peto Oplova zafira. Tekmovanja o avtomobilih leta postajajo v Sloveniji čedalje bolj popularna, najbrž tudi zato, ker od avtomobila domnevno živi že vsak sedmi ali osmi Slovenec.

OBVESTILO

HITOVE MUZE. V petek, 28. t.m., bo ob 20. uri 4. koncert iz ciklusa *Hitove muze na gradu Dobrovo*. Nastopil bo kvartet saksofonistov Accademia. Zaigral bo skladbe Glazunova, Piazzolle in Gershwina. Že sedaj pa napovedujejo naslednja dva koncerta: 14. februarja ob 20.15 v veliki dvorani Kulturnega doma Nova Gorica bosta nastopila Wayne Marshall in Mladen Janjanin; 25. februarja pa bo za Hitove Muze na gradu Dobrovo ob 20. uri zaigral Trio Gadžijev.

ITALIJANSKO PRAVO

SODELOVANJA IN PRISPEVKI ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE

DAMJAN HLEDE

Finančni zakon za leto 2000 je uvedel vrsto novosti na področju delovnih sodelovanj, ki se pravno in davčno vključujejo med usklajena in neprekinjena sodelovanja (it. *collaborazione coordinata e continuativa*). Znano je, da je bil pred leti uveden za ta delovna razmerja obvezni prispevek zavodu Inps za socialno zavarovanje v višini 10% prejetega honorarja. Kasneje se je višina prispevka razcepila na 10% za tiste, ki so hkrati že socialno zavarovani za drugo delovno razmerje in na 12% za tiste, ki niso nikjer drugje kriti za socialno zavarovanje. S prvim januarjem 2000 se je višina tega zadnjega obveznega prispevka zavodu Inps dvignila na 13%. Določeno je tudi, da se bo odslej dvignila za eno točko vsaki dve leti, dokler ne bo leta 2014 dosegla višino 19%. Ker se zavarovalni odbitek izvede v trenutku izplačila honorarja, pomeni, da prispevek v višini 13% velja za vsa izplačila honorarjev, izvedena po 1. januarju leta 2000, tudi če se nanašajo na vsote, ki so dospele v prejšnjem letu.

Druga novost, ki jo je uvedel finančni zakon, je uvedba novega odbitka Irpef za dohodke, ki prihajajo od usklajenih in neprekinjenih sodelovanj. Gre za to: tistim, ki imajo poleg možnega dohodka od glavnega stanovanja in njegovih pritiklin, ki ne znaša več kot 1.800.000 lir, samo dohodke neodvisnega dela, ki izhajajo iz razmerij usklajenega in neprekinjenega sodelovanja ter ne znašajo več kot letnih 9.600.000 lir, pristoja odbitek v višini 300.000 lir, če je skupni letni dohodek nižji od 9.100.000; 200.000 lir, če je skupni letni dohodek med 9.100.000 in 9.300.000 lir ter 100.000 lir, če je letni dohodek med 9.300.000 in 9.600.000 lir. Novost velja že za dohodke v letu 1999, ki jih je treba torej prijaviti letos.

Tretja novost je povišanje forfetarnega odbitka za stroške od prejšnjega petodstotnega na šestodstotnega, a samo za osebe, ki imajo le dohodke od usklajenega in neprekinjenega sodelovanja, in če ti ne presegajo letnih 40 milijonov lir. Od 40 do 100 milijonov letnega dohodka velja prejšnji petodstotni odbitek, nad 100 milijonov pa, tako kot prej, ne pristoja noben odbitek za stroške. Tudi ta novost se nanaša že na dohodke iz leta 1999.

Zadnja novost finančnega zakona je uvedba možnosti za odkup delovnih let (največ pet), ki so bile izvedene v razmerju usklajenega in neprekinjenega sodelovanja pred uzakonitvijo obveznega prispevka Inpsu. Obstoj omenjenih razmerij bo moral zainteresirani dokazati z listinami, ki imajo gotov datum (na primer tisti, ki ga daje registracija pogodbe).

PO FINANČNEM ZAKONU 2000

KATASTRSKE NOVOSTI

Poleg podaljšanja roka za vpis kmetijskih stavb, ki so izgubile "kmetijske pogoje", v kataster stavb in podaljšanja roka za davčne olajšave v zvezi z malo kmetijsko lastnino, o katerih smo že pisali v članku o davčnih olajšavah po finančnem zakonu za leto 2000, je zakonodajalec s tem zakonom uvedel še eno pomembno, izrazito katastrsko novost: gre za nov način vročanja dodelitve nove katastrske vrednosti nepremičnin. Znano je namreč, da omenjeno vročanje doslej ni smelo biti obvezno izvedeno na način, ki ga predvideva člen 137 civilnega postopnika. Pogosto se je izvajalo po navodilih, ki jih je vseboval ministrski odlok z dne 13. 12. 1961, in sicer s trideset dni trajajočo objavo na občinski oglasni deski, brez nobenega osebnega pisnega sporočila naslovniku nepremičnine. Ta način vročanja je omenjeni odlok uvedel za slučaje, ko se v istem času nakopičijo številne vročitve. Od zadnjega dneva objave je začel potekati šestdesetdnevni rok za priziv. Šlo je seveda za način, ki je povzročil precej neprijetnosti, saj se je pogosto dogajalo, da so davkoplačevalci, ki niso zvedeli za novo katastrsko vrednost svoje nepremičnine, še naprej računali davke na podlagi prejšnje vrednosti.

Finančni zakon je sedaj določil, naj se nove katastrske vrednosti javijo vsem njihovim naslovnikom preko poštnega sistema s priporočenim pismom. Od dneva prejema začne teči rok za priziv. Nič pa ni predvideno v zvezi s sankcijami, po vsej verjetnosti pa velja novost le za določitve novih katastrskih vrednosti po 1. januarju letos. Odtlej bodo sankcije in obresti torej pristojale samo, če se davkoplačevalec ne bo prilagodil novim vrednostim, potem ko so mu bile vročene.

DH

ŠE O KRAŠKEM PARKU

POVSEM UPRAVIČENE ZAHTEVE

Glavni zbor Kraške gorske skupnosti (KGS) je 13. t.m. zasedal v Sesljanu, kjer je njen sedež, in odobril resoluciji, ki zadevata dve pomembni vprašanji. V prvi resoluciji ugotavlja glavni zbor, da deželna uprava še ni zavzela stališča o dokumentu, ki vsebuje temeljne smernice o medobčinskem kraškem parku. Ta dokument je glavni zbor KGS posredoval deželni upravi na zečetku lanskega leta, kot določa deželni zakon štev. 42 iz leta 1998. KGS poudarja, da predstavlja Kras veliko krajinsko in kulturno bogastvo, zaradi česar je nastalo več pobud za njegovo varstvo, začenši z zakonom štev. 442 iz leta 1971. Medtem pa se na kraškem ozemlju in podzemlju razvijajo dejavnosti, ki niso v skladu z ohranitvijo in naravi prijazno uporabo prostora. Glavni zbor KGS naglaša, da bi ustanovitev medobčinskega parka bil prvi pomemben korak na poti izoblikovanja "naravnega zaščitenega področja na Krasu", ki bi bil "vsedržavni in mednarodnega pomena", kot sicer pa predvideva že omenjeni deželni zakon štev. 42 iz leta 1998.

Glavni zbor KGS zato obvezuje predsednika in upravni svet, naj posredujeta pri deželni vladi, da bi se čimprej nadaljeval postopek za

sklenitev programskega dogovora za ustanovitev medobčinskega kraškega parka, pri čemer morajo imeti svojo besedo Kraška gorska skupnost, pokrajini Trst in Gorica in prizadete občine. Po deželnem zakonu iz leta 1998 ima konferenca omenjenih krajevnih ustanov nalogo, da določi področja, namenjena parku ali naravnemu rezervatu in medobčinskemu parku.

KORIDOR 5 IN KRAS

Deželna uprava Furlanije-Julijske krajine, Državne železnice in tržaška občina so sklenile sporazum, da bodo skupno načrtovale t.i. visokozmogljivostno železniško progo na odseku Ronke-Trst, kar sodi v načrt, imenovan *Koridor 5*. Gre za okrepitev in posodobitev železniške proge z Zahoda preko Trsta, Ljubljane in Budimpešte v vzhodno Evropo. V tej zvezi je glavni zbor Kraške gorske skupnosti na seji z dne 13. t.m. izrazil začudenje, da ne deželna uprava ne Državne železnice ne tržaška občina niso imele za potrebno o svoji nameri seznaniti krajevnih ustanov, ki delujejo na prizadetem kraškem območju. Nova prometna infrastruktura bo gotovo vplivala na krajinsko in hidrogeološko ravnovesje kraškega teritorija. Zato imajo krajevne ustanove, zlasti pa Kraška gorska skupnost, pravico, da od samega začetka sodelujejo pri oblikovanju tako pomembnih načrtov in že vnaprej odklanjajo vsakršno vsiljevanje. Predsedniku in upravnemu svetu naroča glavni zbor KGS, naj nastopita na vseh pristojnih mestih, da se uresničijo upravičene zahteve, o katerih je govor v resoluciji, odobreni 13. januarja.

27.-31. JANUAR

V VIDMU SEJEM AGRIEST

V teh dneh bo na območju videmskega sejmišča potekala že 35. izvedba vsedržavnega sejma kmetijskih strojev in proizvodov za kmetijstvo Agriest. Sejem se začenja že danes, 27. januarja, trajal pa bo do ponedeljka, 31. t.m., z urnikom od 9.30 do 18.30.

Na predstavitveni tiskovni konferenci, ki je bila v petek, 21. t.m., in na kateri je bila med drugim izražena želja po tesnejšem sodelovanju med prireditelji sejma Agriest in fakulteto za agronomijo videmske univerze, je bila poudarjena velika pomembnost tega sejma tako za kmetovalce iz Triveneta kot za tiste iz Avstrije, Slovenije in Hrvaške. Na zadnjih izvedbah so beležili prisotnost 30.000 operaterjev, od katerih jih je bilo 4.000 iz tujine. Letos pa razstavlja na sejmu kar 250 podjetij. Na letošnji izvedbi sejma Agriest prednjačita sektorja kmetijskih strojev in enoloških pripomočkov. Tudi letos pa sejem predstavlja najnovejše proizvode in najnovejše tehnološke dosežke, do katerih je prišlo na področju kmetijstva s ciljem, da kmetovalska dejavnost postane bolj funkcionalna in človeška.

Kot običajno bodo študentje fakultete za agronomijo videmske univerze imeli brezplačen vstop na sejem.

V VELJAVI Z NOVIM LETOM

DAVČNE NOVOSTI ZA KMETE (1)

MARA PETAROS

S 1. januarjem 2000 so stopila v veljavo nova pravila, ki urejajo odnose med kmetovalci in davčno upravo. Trenutno veljavna zakonodaja predvideva za kmetijske operaterje štiri različne sisteme vodenja knjigovodstva in plačevanja davka na dodano vrednost, davkov na dohodek in deželnega davka na proizvodne dejavnosti, in sicer: kmetje, katerih letni promet v letu 1999 ni presegal 5 milijonov lir oz. 15 milijonov lir za majhna kmetijska podjetja, ki delujejo v goratih občinah z manj kot 1.000 prebivalci oz. v goratih predelih z manj kot 500 prebivalci, kot so jih določile deželne uprave, so oproščeni vsakršnih obveznosti v zvezi z davkom na dodano vrednost pod pogojem, da predstavljata vsaj dve tretjini vseh prodaj prodaje kmetijskih proizvodov. Taka kmetijska podjetja morajo shraniti nakupne fakture in avtofakture, ki so jih ob nakupu izdali kupci. Kmetje, ki so po zakonu oproščeni vodenja knjigovodstva, ne smejo namreč izdajati prodajnih faktur, zato morajo kupci izdati avtofakturo, ki jo bodo knjižili po zakonskih določilih. Kmetje, katerih letni promet ne presega 40 milijonov lir in katerih prodaje predstavljajo vsaj za dve tretjini kmetijski proizvodi, lahko vodijo poenostavljeni knjigovodski sistem.

Ta sistem so uvedli 1. januarja 1998 in se od posebnega knjigovodskega sistema razlikuje samo zaradi manjših knjigovodskih obveznosti. V primeru prodaje pa morajo izdati prodajno fakturo in jo redno knjižiti. V primeru prodaje zasebnikom pa knjižijo samo prodajni izkupiček v register prodajnih izkupičkov (*registro dei corrispettivi*), ne da bi izdali davčni odrezek. Poleg tega morajo kmetje shraniti vse nakupne fakture in jih knjižiti v poseben skupni register, v katerega lahko kmetovalec knjiži vse prodaje in vse nakupe s povzetno vknjižbo. Vse vknjižbe lahko kmetovalec opravi v en sam register, ki ga mora kmetovalec oštevilčiti in overoviti na pristojnem uradu. Tudi letni obračun davka na dodano vrednost mora kmetovalec zapisati v isto knjigo. Vse vknjižbe, obračun in plačilo dolžnega davka na dodano vrednost v enem samem obroku morajo ti kmetovalci opraviti najkasneje do datuma, ki ga predvideva davčna zakonodaja za plačilo končnega salda davka na dodano vrednost. Obračun davka pa opravijo po količnikih, ki jih predvideva davčna zakonodaja za kompenzacijo.

Kmetje, katerih letni promet ne presega 40 milijonov lir in katerih prodaje kmetijskih proizvodov znašajo manj kot dve tretjini vseh prodaj, lahko vodijo posebni knjigovodski sistem. Poleg teh kmetovalcev pa lahko ta knjigovodski sistem vodijo tudi vsi operaterji iz prejšnjih dveh kategorij, ki so izrazili željo v tem smislu. Posebnost tega sistema je način, po katerem kmetovalci določajo znesek, ki so ga ob periodičnem obračunavanju dolžni državi. Davek na dodano vrednost računamo tudi v tem primeru po količnikih, ki jih predvideva zakon (4%, 10% ali 20%). Ko opravljamo periodični obračun davka, določamo znesek davka na dodano vrednost, ki si ga lahko v tistem obdobju lahko odbijemo na podlagi prodaj. Dolžni znesek bomo izračunali kot razliko med davkom na dodano vrednost, ki smo ga vnovčili ob prodajah, in odbitnim davkom na dodano vrednost, ki smo ga izračunali na podlagi predvidenih koeficientov za tisti določeni proizvod.

Poleg tega določa ta sistem, ki je bil do 31. decembra 1999 v veljavi za vse kmete, da morajo kmetje izdajati prodajne fakture, voditi register nakupnih in register prodajnih faktur, knjižiti v odgovarjajoče registre bodisi nakupne kot prodajne fakture, opravljati periodični obračun davka na dodano vrednost po kompenzacijskih količnikih, predstaviti letno prijavo davka na dodano vrednost in seveda opravljati tudi redna periodična plačila davka na dodano vrednost, če izhaja iz obračuna, da smo vnovčili več davka na dodano vrednost, kot smo ga lahko kompenzirali. V primeru, da predstavlja končni obračun dolg do države in da smo se odločili za tromesečno plačevanje davka, pa moramo dolžnemu znesku dodati še pribitek 1,5% dolžnega zneska. Kmetje, katerih letni promet presega 40 milijonov lir, morajo voditi redno knjigovodstvo, kot je predvideno za vsa podjetja.

DALJE

PREGLED ODBOJKARSKEGA DOGAJANJA NA GORIŠKEM

IZREDNO USPEŠNO KOLO NAŠIH PREDSTAVNIKOV

IGOR COTIČ

Da preživljajo naši odbojkarji in odbojkarice zelo ugoden trenutek, potrjujejo izidi tekem minulega kola, saj so v petih odigranih srečanjih dosegli kar štiri zmage, orožje so položili le igralci Našega praporja.

Med moškimi C ligaši še posebej izstopata uspeha Vala Imse in Olympie Agrarie Terpin. Prvi so proti Buii, neposrednemu tekmecu za prestop v višjo ligo, vknjižili tri prvenstvene točke, in to kar v gosteh. Valovci so po suverenem nastopu in istočasnem porazu tržaškega Prevenireja, s katerim so delili prvo mesto, prešli v vodstvo začasne lestvice in tako pred koncem prvega dela prvenstva naredili pomemben korak za osvojitev naslova zimskega prvaka. Tudi fantje Olympie Agrarie Terpin igrajo v novem letu kot prerojeni in nizajo uspeh za uspehom. Po podvigu v prejšnjem kolu, ko so premagali favorizirano Buio, so tokrat v pokrajinskem derbiju z Mosso s čistim izidom 3:0 nadigrali ekipo, ki je proti razigranim Klokočovnikovim varovancem odigrala povsem podrejeno vlogo. Forma Pintarja in soigralcev je trenutno v vzponu, saj ekipa melje nasprotnike kot utečen stroj, ki ne pozna zastojev. Z doseženim uspehom se je Olympia povzpela proti sredini lestvice in, sodeč po napredku v igri, ki ga je pokazala na zadnjih prvenstvenih nastopih, lahko prekriža račune tudi vodilnim šesterkam deželnega prvenstva. Igralci Olympie Agrarie Terpin lahko z vztrajnim delom na treningih in udejanjanjem navodil trenerja Klokočovnika odigrajo tudi v prihodnjih prvenstvenih nastopih zelo vidno vlogo, in to v splošno zadovoljstvo tako odbornikov kot navijačev.

Predvidevanja tistih, ki so zagotavljali uspeh sočanov, so se uresničila, saj so ti na domačih tleh slavili zmago (3:1) proti Maniagu, ki zaseda spodnji del lestvice. Tokrat je šesterka Soče Unitecno prikazala dobro igro le v končnici posameznih setov, kar je pa zadostovalo za nov prvenstveni uspeh, ki je utrdil položaj sovodenjskih odbojkarjev, in to v gornjem delu lestvice. V moški D ligi je Naš prapor s porazom (1:3) proti tržaški ekipi Buffet Toni dodatno zapletel svoj položaj na lestvici, saj je ostal praznih rok proti neposrednemu tekmecu za obstanek v ligi.

Položaj vodilnega je tudi tokrat ohranila ženska vrsta Vala, ki je na gostovanju v Červinjanu prepustila nasprotnicam le niz. Valovke so prikazale več zagrizenosti in večjo kontinuiteto v igri in se tako zasluženo veselile prvenstvenega uspeha. Srečanje med Tarcentom in Olympio Kmečko banko pa so preložili na 5. februar.

Zaradi neugodnih vremenskih razmer niso odigrali nogometnih tekem, deželna zveza je namreč preložila srečanja na kasnejši datum.

PRIHODNJE KOLO

ODBOJKA: Moška C liga (29. t.m.): Val Imsa-Latterie Friulane, Eltor-Olympia Agraria Terpin, City Store-Soča Unitecno. Ženska C liga: Olympia Kmečka banka-Terme d'Arta, Val Siderimpes-Ottica Tomasini. Moška D liga: Naš prapor-Majano.

NOGOMET: Prva amaterska liga (30. t.m.): Mladost-Sovodnje, Juventina-Pro Romans.

SMUČANJE / PO ZADNJIH USPEHIH

SMUK POSTAJA SLOVENSKA DISCIPLINA

Ženski smuk v Cortini d'Ampezzo je v soboto, 22. t.m., postregel z največjim slovenskim uspehom v tej disciplini. Prvič v zgodovini sta se namreč dve slovenski smukačici uvrstili med najboljših deset; Mojca Suhadolc je bila tretja, Špela Bračun pa osma. Z velikim naskokom je zmagala Francozinja Regine Cavagnoud: drugouvrščeno Avstrijko Tanjo Schneider je premagala kar za 93 stotink sekunde, Suhadolčevo pa še za tri stotinke več.

Smuk postaja vse bolj slovenska disciplina. Slovenski specialistki za hitre discipline sta na vsaki tekmi kandidatinji za visoke uvrstitve, doslej je na vsaki tekmi zablestela ena, v Cortini d'Ampezzo pa se je prvič obema posrečila odločna vožnja, posledica tega pa sta dve uvrstitvi med prvo deseterico. Suhadolčeva je s tretjim mestom celo dosegla svojo najboljšo smukaško uvrstitev, hkrati pa je izenačila najboljši slovenski dosežek, ki je od letošnje tekme v St. Moritzu v lasti Bračunove. Ko je stopila z zmagovalnega odra, je Mojca prijetno presenečenim časnikarjem izjavila: "Čeprav sem imela dober občutek, take uvrstitve vseeno nisem pričakovala. Na zanimivi progi se mi je vožnja odlično posrečila, trejte mesto pa je lepa spodbuda tudi za naprej. Trenutno nimam prav nobenih težav in na naslednjih tekmah lahko pričakujemo še kakšno dobro uvrstitev," je dejala 25-letna Vrhničanka, ki je bila letos šesta v Lake Louisu, to pa je bila tudi njena najboljša smukaška uvrstitev doslej. Na ne preveč težki progi je slovenski uspeh dopolnila Bračunova, ki je z osmim mestom dosegla svoj drugi najboljši dosežek v tej disciplini in dejala: "Sebi in drugim sem pokazala, da znam dobro odpeljati. Najbolj sem vesela, da se mi je drugič v sezoni posrečilo uvrstiti se med najboljše, s čimer sem dokazala, da stopničke v St. Moritzu niso bile naključje in muha enodnevnica."

Pred tekmo so strokovnjaki pripisovali največ možnosti Ladinki Isolde Kostner, ki je na progi pod Tofanami že nekajkrat zmagala, in Francozinji Regine Cavagnoud, ki je lani tam najprej v smuku dosegla svojo prvo zmago v karieri, nato pa uspeh ponovila še v superveleslalomu. Ladinki, sicer vodilni v smukaški razvrstitvi svetovnega pokala (letos je dobila dve tekmi), se je nastop popolnoma ponesrečil, saj se je morala po številnih napakah zadovoljiti le s 13. mestom, medtem ko je Francozinja svojo vlogo favoritinje upravičila na najboljši možni način in dosegla svojo četrto zmago v karieri.

Fantje so naslednjega dne merili moči v svetovno znanem tirolskem zimskem središču Kitzbuhel, kjer so slovenski smučarji vedno poskrbeli z dobrimi rezultati.

Tako je bilo tudi tokrat. Kitzbühel ostaja srečna postaja slovenskih smučarjev. Čeprav niso ubranili lanske zmage Jureta Koširja, so tudi na 60. Pokalu Hahnenkamm nadaljevali s fenomenalnimi izidi v tem avstrijskem zimsko-športnem središču, nadaljevali pa so tudi niz odličnih letošnjih uvrstitev. Drugo mesto Matjaža Vrhovnika je letošnji najboljši slovenski moški dosežek v svetovnem pokalu in tretje slalomske stopničke zapored. Letos smo se pri Vrhovniku že kar navadili na izboljšanja njegovih največjih uspehov. Najprej je bil deseti, nato dvakrat šesti, četrti, tretji, zdaj pa še drugi, tako da mu manjka le še zmaga. Z odličnimi uvrstitvami je Ljubljančan trenutno drugi slalomist sezone, za vodilnim Norvežanom Aamodtom zaostaja le še 34 točk. Do konca svetovnega pokala je še pet slalomov in največji optimisti že razmišljajo o medalji. Vrhovnik, ki je bil po tekmi premora (v Wengnu ga je premagal Grubelnik) spet najboljši Slovenec, je na zahtevni progi v Kitzbühlu pokazal vse svoje znanje. Nekajkrat je bil že na robu izpada, a se je čudežno rešil, tako da se zdi, kot da ne bi mogel ostati brez uvrstitve. Na prvi progi je dosegel četrti čas, na drugi pa osmega, kar je skupaj prineslo drugo mesto, s katerim je rešil čast slovenskih smučarjev, ki so imeli močno podporo gledalcev, saj jih je spodbujalo vsaj okoli tisoč navijačev. Ti so bili veseli novih stopniček slovenskega smučanja, a je večina vseeno priznala, da so pričakovali še nekoliko več. Posebno po prvi vožnji, ki je obetala večji ekipni uspeh. Košir je na prvi progi dosegel peti, Mitja Kunc in Drago Gubelnik 13., Mitja Valenčič 15., Uroš Pavlovčič pa 21. čas. Dodatni optimizem je vlivalo dejstvo, da je bil postavljalec druge proge Klemen Bergant, a žal njegovi varovanci tega niso stoodstotno izkoristili. Grubelnik je izpadel, Kunc je svojo uvrstitev nekoliko pokvaril, Valenčič in Pavlovčič pa sta kljub nekoliko slabšemu smučanju zaradi nekaterih odstopov napredovala. Slabši nastop omenjenih ni bil najboljši obet za Vrhovnika, ki pa se ni dal zmesti.

Kaj pa naj rečemo o Juretu Koširju (**na sliki**). Nič novega: že spet je popolnoma odpovedal v drugem teku, potem ko je imel po prvem odlično izhodišče. Lahko že govorimo o zvezdi v zatonu?

DED

ODBOJKA

OLYMPIA AGRARIA TERPIN NADALJUJE Z ZMAGAMI

Že drugič zaporedoma so igralci Agrarie Terpin igrali na domačih tleh in so tudi tokrat slavili z zmago. Z gladkim 3-0 so premagali ekipo Pall. Mossa, ki jo trenira nekdanji Olympiin igralec in trener Rajko Petejan. Ta ekipa je imela samo točko prednosti na lestvici pred domačini.

Tokrat sta v naši ekipi manjkala Jenez Terpin in Mauro Maraž. Slednjega je odlično zamenjal Boriš Sfiligoj, ki je z učinkovitimi napadi in servisi dosegel lepo številko točk. V začetni postavi je vodil režijo podajač Pintar, ki je enakomerno porazdelil žoge ostalim petim igralcem (S. Terpin, Dorni, Komjanc, Sfiligoj in Grauner). V tekmi je odlično deloval servis, saj so s tem igralci dosegli kar 12 točk, pa tudi blok (7 točk).

Že v prvem setu so igralci Agrarie Terpin pokazali dobro igro, saj niso pustili, da bi jih nasprotnik prehitel. Le začetek drugega seta je bil nekoliko enakomeren do 12. točke, nato pa so igralci Mosse popustili, kar se je potem ponovilo v tretjem setu, v katerem je Mossa dosegla le 10 točk.

MH

PODLISTEK

PREGLED USPEHOV SLOVENSKIH ŠPORTNIKOV V LETU 1999 (3)

V rokometnem svetu so bile na prvem mestu igralke Krima Electe Neutro Robertsa, ki so v ligi prvakinj prišle celo do finala. Tam so bile od Ljubljančank boljše rokometašice madžarskega Dunaferra. Vrsto Celja Pivovarne Laško pa je v pohodu na evropski prestol v polfinalu znova ustavila Barcelona, ki je pozneje v tem tekmovanju osvojila tudi naslov. Rokometni uspeh je dopolnila moška reprezentanca, ki je v odločilnih tekmah za uvrstitev na evropsko prvenstvo, ki bo prihodnje leto na Hrvaškem, kar dvakrat premagala Madžarsko in se po daljši abstinenci, nazadnje so Slovenci na evropskem prvenstvu zaigrali leta 1995 na Portugalskem, vrnila med najboljše ekipe t.i. stare celine. Oba slovenska predstavnika v ligi prvakov sta odlično startala. Za nameček so za izreden uspeh poskrbeli preostali slovenski predstavniki v evropskih pokalih, saj so se vsi uvrstili med osmerico najboljših moštev v Evropi. To je poleg Slovencev uspelo le še državama z nesporno najmočnejšima ligama na svetu, Nemčiji in Španiji.

Nekoliko presenetljivo pa so se na evropsko prvenstvo prvič uvrstili tudi vaterpolisti. Kot zanimivost velja omeniti, da so bili odločilen nasprotnik Slovenije za uvrstitev na evropsko prvenstvo tudi v teh kvalifikacijah Ukrajinci.

Ženski ekipni šport je z izjemo Krima Electe bolj ali manj stopical na že doseženi ravni in prav nič ne kaže, da bi v kratkem lahko pričakovali širši razcvet.

Med posamezniki ob medaljah velja izpostaviti še nekaj športnikov. Z zmago je sezono slovenskih uspehov že januarja začel Jure Košir v domači Kranjski Gori, nato pa je bil najhitrejši še v slavnem Kitzbühlu in si s še nekaterimi uspešnimi nastopi privozil srebro v slalomskem seštevku svetovnega pokala. Posamezno zmago, ki je nekoliko zacelila rane po slabših rezultatih na svetovnem prvenstvu v Vailu, je v slalomu Aareja slavila tudi Špela Pretnar.

ALPIN / DALJE

KOŠARKA

PORAZ V BEOGRADU

ERIK DOLHAR

Košarkarji ljubljanske Union Olimpije so v 3. krogu 2. dela evropske lige izgubili s Crveno zvezdo s 77-83. Če ne bi bilo tega poraza, s katerim so Ljubljančani prekinili niz štirih zmag, bi lahko zapisali, da se je bivanje najbolj številne slovenske delegacije v Beogradu po razpadu skupne države končalo uspešno. Gospodarstveniki in pokrovitelji kluba so namreč imeli plodna poslovna srečanja z novimi ali nekdanjimi partnerji, časnikarji in izbrani gostje pa so se na lastne oči prepričali o življenju v ZRJ. Začetek tekme je bil povsem po načrtu trenerja Sagadina: uveljaviti višino pod obročema in izkoristiti neizkušenost mlade beograjske ekipe. Sežančan Primož Brezec, ki je do rezultata 13-3 dosegel devet točk, sicer s svojimi 19-leti ni ravno mera za izkušenost. Dokler si ni nabral treh osebnih napak, po katerih ga je moral trener posesti na klop, je bila Union Olimpija trdno v vodstvu, z vstopom Kotnika pa se je razigral 22-letni Jovo Stanojevič (207 cm) in Crvena zvezda se je vrnila v igro. Maloštevilni navijači so za trenutek nehali psovati upravo kluba, ki preživlja daljšo krizo, in se spravljati na navijače Partizana, večne nasprotnike, saj je Crvena zvezda prišla le na štiri točke zaostanka (18-22). Od teh 18 jih je Stanojevič dosegel 15, vendar si je s podobno vnemo nabiral tudi osebne napake, zato je kmalu zapustil parket. Njegovo odsotnost so Ljubljančani znali izkoristiti in si do odmora priigrali šest točk prednosti. V nadaljevanju so Ljubljančani začeli bolj odločno, tako da je najvišja prednost na tekmi +11 (42-53) obetala miren drugi polčas. Vsi niso bili takega mnenja, zlasti ne Stanojevič, ki je še naprej polnil koš zelenobelih. Razlika je v 9. minuti skopnela na 4 točke, v 13. je bilo 67-69 in 39 sekund pred koncem tekme je Bolič šele drugič na tekmi pripeljal gostitelje v vodstvo (78-77). Uniona Olimpije ni bilo prepoznati, napake so se vrstile, enako meti v prazno. Crvena zvezda je tako dosegla drugo zmago v evroligi.

Pred devetimi leti so Ljubljančani z drugačnimi občutki zapuščali tedanjo prestolnico, saj so tedaj neoporečno premagali "Rdečo zvezdo".

Januar
MESEC DOBREGA TISKA

FOTO BUMBACA

Novi glas *Mladika*
Pastirček *Rast*
knjige Goriške *Dom*
Mohorjeve družbe *Zvon*

podpiraj dobri tisk!